



REPRESENTANTSKAPSSAK 03/18
ÅRSMELDING MED REGNSKAP 2017

Går til

Representantskapets medlemmer

Representantskapsmøte

23. mars 2018

Saksbehandler

Gro Eikeland, Janne Baugerød, Gunhild Aaby, Kathrin Pabst, John Olsen, Tore Martin Herland med flere

Saksfremlegg

Vedlagt saksfremlegget følger:

1. Årsmelding 2017 inkludert styrets årsberetning og regnskap (vedlegg i 2 deler)
2. Fullstendighetserklæring

Styret behandlet årsmelding og regnskap 2017 i sak 12/17 i møte 05.03.18. med følgende vedtak:

1. Styret i Vest-Agder-museet IKS innstiller overfor representantskapet å godkjenne regnskap og årsmelding for 2017.

Årsmelding 2017

Administrasjonen, fagseksjonen og avdelingene har utarbeidet årsmelding for 2017. Årsmeldingen legges fram for representantskapet i foreløpig oppsett og format.

Regnskap 2017

I det følgende gis en oppsummering av regnskapet for 2017. Det vises til regnskapsoppsett i styrets årsberetning i årsmeldingen med hovedoversikt regnskap/budsjett og balanseregnskap med noter, og til regnskapoversiktene per avdeling for detaljer.

1. Vest-Agder-museet IKS totalt

Avdeling	Netto driftsresultat 2017	"Reelt resultat"	Bruk av disp.fond	Avsatt disp.fond	Disp. fond pr 31.12.	Bundne driftsfond pr 31.12.17.
Avd 1 Odderøya Museumshavn	202 436	148 774		148 774 -	375 933	53 662
Avd 2 Sjølingstad	895 745	152 745		152 745 -	362 833	743 000
Avd 3 VAM Kristiansand	35 530	71 208		71 208	819 920	90 321
Avd 4 Setesdalsbanen	- 61 309 -	1 079 722 -	1 079 722		230 351	4 355 970
Avd 5 og 11 Adm & Fag	1 285 177	357 746		357 746	2 625 905	2 994 236
Avd 6 Lista	- 44 147 -	61 147 -	61 147		86 432	17 000
Avd 7 Mandal	83 594 -	2 218 -	2 218		50 191	85 812
Avd 8 Flekkefjord	289 425	289 425		289 425	148 047	-
Avd 9 Gimle gård	72 286	72 286		72 286	282 875	-
Avd 10 Kanonmuseet	2 507 131	507 131		507 131	818 783	2 000 000
Avd 12 D/S Hestmanden	- 8 746 411 -	2 326 496 -	2 326 496		1 700 281	11 018 873
Sum	- 3 480 543 -	1 870 268 -	3 469 583	1 599 315	2 450 593	21 358 874

Netto driftsresultat for hele museet er - kr. 3 480 543. Etter bruk av og avsetning i bundne fond, er det totale reelle resultatet kr. – 1 870 269 som primært er knyttet til rehabilitering av Vogn 333, Setesdalsbanen samt restaurering av Hestmanden.

For Setesdalsbanen utgjør kr. 946 767 av beløpet på kr. 1 079 722 belastet disposisjonsfondet vedlikeholdsarbeider knyttet til vogn 333. Disse utgiftene ble høyere enn signalisert i Styresak 22/17 (Kr. 700.000 vedtatt å kunne anvende fra Avdeling 4 Setesdalsbanens disposisjonsfond) fordi utgifter budsjettert for i 2018 er fakturert og belastet i 2017.

Vedrørende D/S Hestmanden, utgjør av totalt forbruk på kr. 13 781 972 i 2017, kr. 6 709 808 teknisk istandsetting av skipet, mens øvrige kostnader er knyttet til infrastruktur, formidling ombord samt drift av skipet. Prosjektreserven er i sin helhet allokert den tekniske istandsetting. Netto kostnader knyttet til istandsetting utover budsjetterte rammer inkludert prosjektreserven er belastet disposisjonsfondet. Ubrukte midler knyttet til infrastruktur, publikumsflyt samt formidling er overført til 2018 som

bundne fonds. Sluttrapport for istandsettingsarbeidet vil bli utarbeidet innen utgangen av 2018.

Bundne fonds er øremerkede og mottatte midler til bestemte formål. Midlene er mottatt både i 2017 og forutgående år, og kan ikke omdisponeres til andre formål uten godkjenning fra tilskuddsyter som hovedsakelig er statlige etater som departementer og Bane Nor. Åpningsbalansen på bundne fonds per 01.01.17 var på kr. 25 599 160, og per 31.12.17 er bundne fonds redusert til kr. 21 358 874. Reduksjonen skyldes hovedsakelig bruk av bundne fonds mottatt fra staten knyttet til Hestmanden. Bundne fonds per 31.12.17. representerer både ubrukte bundne fonds fra tidligere år, men også ubrukte midler fra årets øremerkede tilskudd. Setesdalsbanen og Hestmanden besitter de største fondene, med henholdsvis kr. 4 355 970 og kr 11 018 873.

Disposisjonsfondet er midler som kan vedtas benyttet til formål vedtatt av Styret. Disposisjonsfondet var per 01.01.17 på kr. 4 699 055 og er i løpet av året redusert med kr. 2 248 461 til kr. 2 450 593. Dette inkluderer bruk, avsetninger samt overføring til kapitalregnskapet på kr. 378 193. Reduksjonen skyldes primært investeringer i forbindelse med istandsetting Hestmanden, som vil i løpet av 2018 bli gjennomgått og avregnet med bundne fonds.

Det vises til sakene for ytterligere detaljer.

Regulert budsjett for 2017 ble lagt fram for Styret i sak 32/17 og representantskapet i sak 12/17, hvor blant annet økning i tilskudd i forhold til opprinnelig budsjett fremgår.

Avvik mellom årsregnskap og regulert budsjett

I tabellen under redegjøres det for de mest betydelige avvikene (avvik over 10% av en viss størrelsesorden) mellom årsregnskap og regulert budsjett 2017, for museet samlet. Det vises for øvrig til hovedoversikten regnskap / budsjett der tallene fremkommer.

Kontogruppe	Regnskap 2017	Budsjett 2017	Kommentar
Salgsinntekter	Kr. 7 955 421	Kr. 5 670 000	Billetsalg på Setesdalsbanen gir et betydelig positivt avvik mot budsjett. I tillegg har Sjølingstad, Kristiansand museum, Kanonmuseet og Mandal Museum også erfart positive avvik mot budsjett. Tjenestesalgsavtalen med Tingvatn har også bidratt til høyere salgsinntekter enn budsjettert.
Refusjoner inkl sykepenges	Kr. 1 214 041	Kr. 60 000	Samtlige avdelinger mottok i 2017 refusjon for sykepenges, hvorav Sjølingstad mottok det vesentligste med kr. 416.633. (Refusjon for sykepenges budsjetteres i utgangspunktet ikke)
Driftsutgifter	Kr. 12 467 419	Kr. 12 621 174	Samlet sett er driftsutgifter som budsjettert men innenfor enkelte avdelinger er det avvik mellom regnskap og budsjett; På Setesdalsbanen er det avvik knyttet til noe lavere utgifter for togdrift enn budsjettert. Kristiansand Museum har høyere utgifter enn budsjettert, dette skyldes hovedsakelig prosjektfinansierte, ikke budsjetterte utgifter knyttet til vedlikehold av uteareal.
Varekjøp	Kr. 1 437 703	Kr. 1 191 000	Også i 2018 er det spesielt Sjølingstad og Setesdalsbanen som har erfart høyere varekjøpsutgifter enn budsjettert, som også henger sammen med høyere varesalg enn budsjettert.

Lønn og sosiale utgifter	Kr. 37 221 804	Kr. 34 866 277	Prosjektfinansierte, ikke-budsjetterte personalutgifter knyttet til restaurering og formidling om bord på Hestmanden, samt høyere variable lønnsutgifter enn budsjettert knyttet til sesongansatte / Kristiansand og øvrige avdelinger utgjør hoveddelen av avvik mot budsjett.
Vedlikehold og utvikling driftsmidler	Kr. 17 153 309	Kr. 11 377 478	Avviket skyldes hovedsakelig bruk av bundne fonds som ikke er inkludert i budsjettet. Dette knyttes blant annet til rehabilitering av Vogn 333, bygging av hall for gult togmateriell, rehabilitering lokstall samt restaureringsutgifter Hestmanden.
Inventar og utstyr	Kr 1 507 526	Kr. 482 000	Faktiske utgifter mot budsjett er høyere enn budsjetterte, dette skyldes primært innkjøp knyttet til formidling om bord på Hestmanden, utgifter vedrørende istandsetting av utstillingslokaler Lasarettet, samlingsforvaltning, samt istandsetting Andorsen-gården.
Merverdiavg. ref. og betalt	Kr. 3 804 352	Kr. 2 500 000	Høyere utgifter enn budsjettert primært knyttet til Hestmanden, medfører høyere mva-kompensasjon enn budsjettert.
Aktiviteter/prosjekter	Kr. 1 167 363	Kr. 3 826 000	Avviket skyldes hovedsakelig lavere utgifter enn budsjettert knyttet til Over Heia, Kristiansand Museum, Ubemannede museer, regional museumsutvikling samt Samfunnsrolle.

I kapitalregnskapet forekommer det også avvik mellom regnskap 2017 og regulert budsjett. I alt kr. 4 019 203 er investert mot budsjettert kr. 830 000. Avviket skyldes investeringer

knyttet til arkitektkonkurranse vedrørende nytt museumsbygg Odderøya, nytt lysbord i forbindelse med konserveringsverksted, investering i generator og AV-utstyr til Hestmanden samt investeringer til Kanonmuseet.

Vest-Agder-museets egenkapital var ved utgangen av 2017 kr. 43 377 668, hvorav bundne driftsfond utgjør hoveddelen med kr. 21 358 874 og kapitalkonto kr. 18 568 201. De enkelte avdelingers bundne fonds vil bli omtalt videre i saken.

2. Avdeling 1 – Odderøya museumshavn

Museumshavnen erfarte i 2017 lavere salgsinntekter enn budsjettet, kr. 153 445 mot budsjettet kr. 235 000. Avviket skyldes primært lavere billettinntekter enn budsjettet.

Totale driftsutgifter er noe lavere sammenlignet med budsjett, kr. 454 647 mot budsjett kr. 633 98. Avdelingen har hatt god budsjettkontroll og redusert kostnadene når man erfarte lavere inntekter enn budsjettet. Avdelingen har i tillegg hatt lavere personalutgifter enn budsjettet idet en større andel enn budsjettet er anvendt på andre tiltak ved museet.

Av resultatet er kr. 148 774 allokert til å dekke deler av disposisjonsfondet som ved årets begynnelse var kr. -- 524 707. Kr. 53 662 er satt i bundet fonds og overført 2018 knyttet til Odderøya Fyr.

3. Avdeling 2 – Sjølingstad Uldvarefabrik

Regnskapet viser et netto driftsresultat på kr. 895 745, hvorav kr. 743 000 er avsatt i bundne fonds, og det reelle resultat, kr. 152 745 er overført til avdelingens disposisjonsfond som nå er på kr. – 362 833, opp fra kr. – 515 578 pr 01.01.17.

Sjølingstad har også i 2017 erfart gode salgstall mot budsjett, kr. 1 556 507 mot budsjett kr. 1 375 000, som skyldes både høyere billettinntekter og salgsinntekter mot budsjett.

De gode salgstillene henger sammen med en økning i antall besøkende fra 7 863 i 2016 til 8 910 i 2017.

Utgifter knyttet til vedlikehold og utvikling driftsmidler utgjør kr. 1 341 445 mot budsjett kr. 2 196 048. Avviket skyldes at deler av kostnadene påløper i januar 2018. Riksantikvaren bevilget i 2017 ekstratilskudd til restaurering og vedlikeholdsarbeid, arbeidet ble hovedsakelig utført i november, desember og delvis i januar 2018.

4. Avdeling 3 – Kristiansand Museum

Regnskap for 2017 viser et netto driftsresultat på kr. 35 530. Med reduksjon i bundne driftsfond fra kr. 126 000 til kr. 90 321 utgjør dermed det reelle resultatet kr. 71 208 som er overført avdelingens disposisjonsfond.

Avdelingens salgsinntekter ligger over budsjett, kr. 758 241 mot budsjett kr. 660 000. Avviket skyldes høyere billettinntekter sammenlignet med budsjett.

Avdelingen har hatt en utstrakt aktivitet knyttet til bygningsvern, kameraovervåkning, drenering og kostholdsprosjekt finansiert av øremerkede tilskudd. En vesentlig andel av disse utgiftene er budsjettet under posten "Aktiviteter/prosjekter" mens utgiftene er bokført på konti knyttet til andre kostnadsgrupper som driftsutgifter, lønn og sosiale utgifter, og vedlikehold og utvikling driftsmidler.

Avsetning i bundet fonds pr 31.12. utgjør til sammen kr. 90 321, hvorav kr. 37 877 knyttet til tilskudd fra Kulturrådet til kameraovervåkning og kr. 52 444 knyttet til bygningsvern.

5. Avdeling 4 – Setesdalsbanen

Regnskapet for 2017 viser et netto driftsresultat på kr. – 61 309. De bundne driftsfond økte i løpet av 2017 fra kr. 3 337 557 til kr. 4 355 970. Økningen gir et reelt resultat på

kr. – 1 079 722 som er belastet avdelingens disposisjonsfond. Av det negative driftsresultat utgjør som beskrevet innledningsvis kr. 946 767 vedlikeholdsarbeider knyttet til vogn 333.

På inntektssiden erfarte Setesdalsbanen nok et rekordår, med i alt 28 599 besøkende mot 23 376 i 2016, en økning på 5.223 besøkende, eller 22%. Dette reflekteres også i salgsinntektene som utgjorde i 2017 kr. 1 773 783 mot budsjett kr. 1 190 000. Sammenlignet med salgsinntekter i 2016 på kr. 1 830 646 er salgsinntektene kr. 56 863 lavere, som hovedsakelig skyldes høyere salg av kioskvarer og suvenirer i 2016 sammenlignet med 2017.

Kostnadene i 2017 er fordelt mellom drift og ulike prosjekter finansiert av ulike tilskuddsytere, Kostnadene er fordelt på ulike kontogrupper sammenlignet mot budsjett, og i enkelte tilfeller ligger kostnadene heller ikke i budsjett fordi de dekkes av bundne fonds, som god kommunal regnskapsskikk ikke tillater å tas inn i budsjett for påfølgende år etter at midlene er mottatt. Skjevheter vil da oppstå både mellom kontogrupper og totalt, og det har også i 2017 oppstått som følge av dette et underforbruk på driftsutgifter, og et overforbruk på vedlikehold og utvikling driftsmidler.

Ved årets slutt er det satt i bundne fonds i alt kr. 4 355 970.

6. Avdelingene 5 og 11 – Administrasjon inkl. Tingvatn og fagseksjon

Regnskap for 2017 viser et netto driftsresultat på kr. 1 285 177, reelt resultat etter bruk/avsetning i bundne fonds utgjør kr. 357 746.

Driftsinntekter er samlet sett omtrent som budsjettet, kr. 42 090 290 mot budsjett kr. 42 476 130. Salgsinntektene er høyere enn budsjettet, dette skyldes at inntekter vedrørende avtale om tjenestosalg til Tingvatn er budsjettet under tilskudd, mens inntektene, i tillegg til overførsel fra 2016 mottatt i 2017, er bokført under salgsinntekter.

Tilskudd til avdeling 5 og 11 er lavere enn budsjettet, dette skyldes at deler av tilskudd er overført andre avdelinger, og dermed medfører reduksjon i tilgjengelige tilskudd for avdeling 5 / 11, og økning for øvrige avdelinger, hvor tilskuddene forvaltes. Dette vedrører tilskudd til bygningsvern og museumsutvikling.

De samlede driftsutgifter er omtrent som budsjettet, kr. 41 624 322 mot budsjett kr. 42 405 029. Av dette utgjør lønn og personalutgifter for faste ansatte for hele museet det vesentligste med kr. 30 740 287 mot budsjett kr. 30 480 690.

Innenfor enkelte kostnadsgruppene er det også her betydelige avvik; Aktiviteter / prosjekter har underforbruk på kr. 617 918 mot budsjett kr. 2 420 000, dette skyldes lavere utgifter knyttet til prosjekter som Museets samfunnsrolle, Ubemannede museer samt regional museumsutvikling enn opprinnelig budsjettet.

Det er avsatt i alt kr. 2.994.236 i bundet fonds til forskjellige formål i administrasjonen og fagseksjonen.

7. Avdeling 6 - Lista museum

Regnskapet for 2017 viser et netto driftsresultat på kr. - 44 147. Etter til / fra bundne fonds er det reelle resultat kr. - 61 147 som er belastet Lista museums disposisjonsfond.

Disposisjonsfondet utgjør dermed ved årets slutt kr. – 86.432.

Lista museum hadde godt besøk i 2017 med en økning på i alt 1 047 besøkende fra 7 863 i 2016 til 8 910 i 2017, og generell høy aktivitet gjennom året.

Totale utgifter utgjør kr. 1 945 772 mot budsjett kr. 1 759 801. Av totale utgifter utgjør lønn og sosiale utgifter den vesentligste, med kr. 804 068 mot budsjett kr 513 371. Avviket skyldes belastning av prosjekterrelaterte lønnsutgifter som opprinnelig er budsjettet under vedlikehold og utvikling driftsmidler. Under denne posten er det et korresponderende underforbruk mot budsjett, med kr. 69 592 i utgifter mot budsjett kr. 285 430.

Underskuddet totalt sett, er knyttet til utgifter vedrørende driften; høyere varekjøp enn budsjettert, et stort antall alarmuttrykninger samt noe høyere reiseutgifter enn budsjettert for.

Bundne fonds ved årets slutt: kr. 17.000 knyttet til brannsikring Østhassel redningsstasjon.

8. Avdeling 7 – Mandal museum

Regnskapet for 2017 viser et netto driftsresultat på kr. 83 594. Etter til / fra bundne fonds er det reelle resultat kr.- 2 218 som er belastet Mandal museums disposisjonsfond.

Disposisjonsfondet utgjør ved årets slutt kr. 50 191.

Mandal Museum hadde en markant økning i antall besøkende i 2017 med en økning på i alt 4 988 besøkende fra 4 432 i 2016 til 9 420 i 2017. Denne økningen skyldes primært utstillingen "Glamour i småbyen", og har medført at salgsinntektene er på i alt kr. 189 417 mot budsjett på kr. 70 000.

Kostnadene er totalt på kr. 1 306 261 mot budsjett på kr. 971 883. Avviket mot budsjett skyldes hovedsakelig at bygningsvernmidler knyttet til Andorsen-gården er overført fra administrasjonsavdelingen og anvendt i avdeling 07.

Underskuddet på kr. 2 218 beror på at strømutgifter for to år på Andorsen er belastet regnskapet for 2017.

Bundne fonds utgjør ved årets slutt kr. 85 812 knyttet til istandsetting Andorsen-gården.

9. Avdeling 8 – Flekkefjord Museum

Regnskapet for 2017 viser et netto driftsresultat / reelt resultat på kr. 289 425 som i sin helhet er overført disposisjonsfondet for Flekkefjord museum. Disposisjonsfondet som ved årets begynnelse var på kr. – 141 377 er dermed ved årets slutt på kr. 148 047.

Også Flekkefjord Museum hadde en økning i antall besøkende i 2017 på i alt 1 054 besøkende fra 7 697 i 2016 til 8 751 i 2017. De samlede salgsinntektene er økt fra 2016 til 2017, men ligger fremdeles under budsjett, med kr. 213 785 mot budsjett kr. 265 000. Avviket mot budsjett knytter seg primært til kafe, kiosk og suvenirsalg. Tilskudd ligger litt over budsjett, dette skyldes tilskudd fra UNI-stiftelsen til Beers Hus med kr. 169.876 som ikke er budsjettert.

10. Avdeling 9 – Gimle gård

Regnskapet for 2017 viser et netto driftsresultat / reelt resultat på kr. 72 286 som i sin helhet er overført disposisjonsfondet for Gimle gård. Disposisjonsfondet som ved årets begynnelse var på kr. 210 589 er dermed ved årets slutt kr. 282 875.

Mottatte tilskudd utgjør kr. 933 280 mot budsjett kr. 456 539. Avviket skyldes tilskudd mottatt for å foreta maling av fasader. Dette arbeidet ble utført i 2017, og er reflektert i forbruket under vedlikehold og utvikling driftsmidler. På grunn av tvist med malerfirmaet er endelig sluttoppgjør ikke foretatt, dette vil ventelig foretas i 2018.

11. Avdeling 10 – Kanonmuseet

Regnskapet for 2017 viser et netto driftsresultat på kr. 2 507 131. Driftsresultat korrigert for til/fra bundne fonds er på kr. 507 131, og er i sin helhet overført disposisjonsfondet for Kanonmuseet. Disposisjonsfondet som ved årets begynnelse var på kr. 311 652 er dermed ved årets slutt på kr. 818 783.

De samlede inntekter ligger over budsjett, kr. 3 365 114 mot budsjett kr. 3 067 468. Det positive avviket skyldes først og fremst høyere salgsinntekter mot budsjett, kr. 848 058 mot budsjett kr. 700 000, samt økte tilskudd med kr. 2 517 056 mot budsjett kr. 2 367 468.

Totale utgifter ligger under budsjett, kr. 934 718 mot budsjett, kr. 3 157 069. Avviket skyldes hovedsakelig at restaureringsarbeidet ikke er påbegynt i 2017 som budsjettert.

Bundne fonds utgjør kr. 2 000 000 mottatt fra Kulturdepartementet til restaurering.

12. Avdeling 12 – Hestmanden

Regnskapet for 2017 viser et driftsresultat på i alt kr. – 8 743 288 før til / fra bundne fonds. Etter til / fra bundne fonds utgjør det reelle resultatet i alt kr. - 2 326 496, som er belastet disposisjonsfondet for Hestmanden. Disposisjonsfondet utgjorde kr. 626 216 ved årets begynnelse, og er pr 31.12.17 på kr. - 1 700 281.

Totale driftsinntekter er noe høyere enn budsjettet, dette skyldes tilbakeførte lønnsmidler til avdelingen med kr. 634 363.

Utgifter utgjør totalt kr. 13 781 972 mot budsjett kr. 4 246 113. Avviket skyldes utgifter belastet knyttet til bundne fonds, og dermed ikke budsjettet. Disposisjonsfondet størrelse per 31.12.17, på kr – 1 700 281 skyldes at investeringer knyttet til teknisk istandsetting er belastet disposisjonsfondet direkte og avsatt mot kapitalkonto.

Bundne fonds pr 31.12. utgjør i alt kr. 11 018 873 i resterende tilskudd fra departementene til gjenstående arbeid knyttet til formidling av D/S Hestmanden. (Istandsetting av formidlingsbygg med tilhørende toalettfasiliteter på land)

Hoveddelen av restaureringsarbeidet ble ferdigstilt våren 2017 og Hestmanden ble åpnet for publikum sommeren 2017. Hestmanden har videre holdt helgeåpent for publikum til og med september. Til sammen 5 748 besøkende, inkludert 5 000 besøkende i forbindelse med Arendalsuka, har besøkt Hestmanden i 2017.

Forslag til vedtak

Representantskapet godkjenner årsmelding og årsregnskap for 2017.

Vest-Agder-museet IKS



PROTOKOLL FRA STYREMØTE I VEST-AGDER MUSEET IKS 5. mars 2018

SAK NR 13/18. Styrets årsberetning og årsmelding 2017 med regnskap

Sted

Flekkefjord Museum

Går til

Toril Runden, styreleder

Sally Vennesland, nestleder

Egil Normann Eek, styremedlem

Jan Seland, styremedlem

Hilde Charlotte Solheim, styremedlem

Forfall

Aslak Wegge (vara innkalt/ ikke møtt)

Gordon Fuglestad (vara innkalt/ ikke møtt)

Birgit Gautschi (ansattrep- vara innkalt/ ikke møtt)

Oliver Torkildsen (ansattrep-vara innkalt/ ikke møtt)

Kopi

Hovedverneombud i Vest-Agder-museet IKS

Ledergruppe og avdelingene i Vest-Agder-museet IKS

Fra administrasjonen/ museet

John Olsen, direktør


Miriam Csango-Yaacov, konstituert administrasjonssjef

Tore Martin Herland, økonomirådgiver

Vedtak:


Styret i Vest-Agder museet IKS innstiller overfor representantskapet å godkjenne regnskapet og årsberetning for 2017. innspill til årsmeldingen gitt av styret i møtet innarbeides i forslaget som presenteres representantskapet


Toril Runden


Sally Vennesland


Egil Normann Eek


Jan Seland


Hilde Charlotte Solheim


John Olsen

STYRETS ÅRSBERETNING 2017

VEST-AGDER-MUSEET IKS – formål og organisasjonsform

Grunnlaget for virksomheten

Vest-Agder-museet IKS er et kulturhistorisk museum som ved utgangen av 2017 bestod av elleve avdelinger/besøkssteder lokalisert i Flekkefjord, Farsund, Hægebostad, Lindesnes, Mandal, Kristiansand og Vennesla.

Vest-Agder-museet er organisert som et interkommunalt selskap med formål å organisere innsamling, bevaring, dokumentasjon, forskning og formidling av kulturhistorien i Vest-Agder. Museet har ansvar for drift og forvaltning av de samlinger og anlegg som er konsolidert i selskapet. Deltakere i selskapet er Vest-Agder fylkeskommune og kommunene i Vest-Agder. Eierandel og deltakeransvar er fordelt slik:

Vest-Agder fylkeskommune 50/100

Kristiansand kommune 20/100

Flekkefjord, Farsund, Mandal og Vennesla kommune 5/100 hver

Sirdal, Kvinesdal, Lindesnes, Hægebostad, Audnedal, Lyngdal, Åseral, Marnardal, Søgne og

Songdalen kommune 1/100 hver

Museet skal bidra til at de deltakende kommunene får et godt museumstilbud.

Fra januar 2016 overtok Vest-Agder-museet ansvaret for formidlingen ved Tingvatn fornminnepark og besøkscenter i Hægebostad gjennom en avtale om kjøp av tjenester.

D/S Hestmanden ble fra samme tidspunkt konsolidert med Vest-Agder-museet, og skipet ble i juni 2017 åpnet som Norsk krigsseilmuseum - Norges nasjonale minnesmerke over krigsseilere i to verdenskriger.

I tillegg til de geografiske avdelingene kommer felles administrasjon og felles fagseksjon som har kontorer i Vestre Lasarett på Odderøya i Kristiansand. Både fagseksjonen og administrasjonen arbeider på tvers i museet, med felles faglige satsninger og administrative rutiner.

Representantskap og styre

Representantskapet er Vest-Agder-museets høyeste myndighet. De deltakende kommuner og fylkeskommunen utøver sin myndighet i selskapet gjennom dette organet. Representantskapets medlemmer og varamedlemmer velges for 4 år i henhold til den kommunale valgperioden. Det kan foretas nyvalg i perioden. Representantskapet har 16 medlemmer, 1 medlem fra hver deltakerkommune og 1 medlem fra Vest-Agder fylkeskommune. Terje Damman er valgt som representantskapets leder for perioden 2016 - 2019, med Margrethe Handeland som nestleder. Det ble avholdt 2 representantskapsmøter i 2017 - 16. mars og 24. november.

Vest-Agder-museet har et styre på 9 medlemmer med personlige varamedlemmer.

7 velges av representantskapet og 2 velges av de ansatte. Valgperioden er 4 år, tilsvarende den kommunale valgperioden. For ansatterepresentantene er valgperioden 2 år. Representantskapet valgte i 2016 følgende styre i Vest-Agder-museet:

Styremedlemmer	Personlige varamedlemmer
Toril Runden – styreleder	Inge Eikeland
Sally Vennesland – nestleder	Rune André Sørtveit Frustøl
Egil Normann Eek	Kai Steffen Østensen
Gordon Fuglestad	Mette Fimreite Roth
Jan Seland	Norunn Tveit Egenes
Hilde Charlotte Solheim	Harald Sødal
Aslak Wegge	Kristin Ljosland
Birgith Gautschi – ansattrepresentant	Simon Mawdsley - 1. vara
Oliver J. Torkelsen – ansattrepresentant	Linda Evensen - 2. vara

Det har vært avholdt 5 styremøter i 2017 der 49 saker har blitt behandlet. Planene for nytt museumsbygg på Odderøya og magasin har vært gjenganger på sakskartet til styremøtene også i 2017. Arbeidene med å sette i stand D/S Hestmanden, både for seiling for egen maskin og formidling som Norsk Krigsseilmuseum har vært gjenstand for oppmerksomhet i styret gjennom året, sammen med bekymringen om manglende fast statlig driftsstøtte til skipet. Etableringen av et mulig matkultursenter i Odderøya museumshavn er også behandlet grundig av styret. Styret gjennomførte i forbindelse med sitt styremøte i desember sitt årlige dialogmøte med Vest-Agder fylkeskommune. Styret har også fått faglige presentasjoner på tema som markedsføring/kommersialisering, samlingsforvaltning og formidling i museet.

Personale, arbeidsmiljø og administrasjon

Ledelse, ansatte og frivillige i Vest-Agder-museet

Delingen av museet i regionene øst og vest videreføres, og representanter for regionene, sammen med leder for fagseksjonen, direktør og administrasjonssjef utgjør museets øverste ledergruppe. Avdelingslederne for øvrig og lederne av driftsgruppene har deltatt i utvidet ledergruppe som har vært samlet to ganger.

Vest-Agder-museet vokser gjennom økt aktivitet på avdelingene og stor prosjektaktivitet generelt. Ved utgangen av 2017 hadde museet 53 ansatte fordelt på totalt 47 årsverk. Av disse er 6 prosjektansatte som arbeider med vedlikehold, registrering av samlingene, markedsføring, formidling, og i samfunnsrolle-prosjektet. I museets høysesong øker antallet ansatte betydelig i form av fortellere/guidere, butikk-, kafé- og vedlikeholdsarbeidere.

Ved årsskiftet 2017/2018 gikk Klaus Jan Olesen over i pensjonistenes rekker. Vi har fått flere nye medarbeidere i året som har gått. Tore Martin Herland begynte i april som økonomi- og sikkerhetsrådgiver, med spesielt ansvar som sikkerhetskoordinator i museet. Registratør Magnhild Aasen gikk over i fast stilling fra november. Kjetil Olsen har også blitt fast ansatt i 50 % stilling som håndverker på Lista museum. Det har vært, og er inne, vikarer i enkelte stillinger i museet, på grunn av permisjoner eller sykefravær.

Samarbeidspartnere

Flere av avdelingene i Vest-Agder-museet har venneforeninger som deltar indirekte eller direkte i driften. På Setesdalsbanen er de frivilliges innsats i togkjøringen avgjørende for driften i sommersesongen, og det legges ned en betydelig frivillig innsats også gjennom resten av året. På Hestmanden benyttes samme driftsmodell som på Setesdalsbanen, med et samarbeidsutvalg med representasjon fra Hestmandens venner og museet, med formål å sikre god dialog og kommunikasjon rundt både restaureringsarbeidene, arbeidene med utstillingene ombord og den videre driftsmodellen for skipet. På flere av avdelingene i museet bidrar frivillige krefter til faglig og sosialt miljø og i form av dugnad.

Eierkommunene og eierstiftelsene i museet utgjør viktige støttespillere i driften av de forskjellige avdelingene. I 2017 har både Stiftelsen Vest-Agder Fylkesmuseum, Stiftelsen Gimle Gård og Stiftelsen Kristiansand kanonmuseum bidratt til videreutvikling og vedlikehold av sine museumsanlegg. Både Mandal og Flekkefjord kommune har vært delaktig i utførelse og finansiering av arbeider på de respektive bymuseene.

Samarbeidsavtalen med Backer og Bang som innebar støtte i arbeidet med markedsføring og sponsorstrategi i Vest-Agder-museet ble avsluttet etter 2017.

Likestilling og mangfold

Museets målsetning er å være en arbeidsplass der det råder likestilling mellom kvinner og menn. Ved årsskiftet 2017/2018 hadde museet 53 ansatte hvorav 24 var kvinner og 29 var menn. Vest-Agder-museets styre besto i 2017 av 4 kvinner og 5 menn. Styret finner på bakgrunn av denne kjønnsfordelingen det ikke nødvendig å iverksette spesielle tiltak med hensyn til likestilling i virksomheten.

Vest-Agder-museet anser seg å være en inkluderende organisasjon preget av mangfold på flere plan. Ansatte av ulike nasjonaliteter og med forskjellig kulturell og aldersmessig bakgrunn sikrer bredde i museumsdriften.

Kompetanseheving

Vest-Agder-museet er en kunnskapsvirksomhet, og de ansatte er gjennom sin kompetanse, erfaring, arbeidsinnsats og motivasjon det viktigste redskapet for å nå organisasjonens mål. Kompetansen og kunnskapen til den enkelte ansatte er et viktig aktivum i museets daglige virksomhet, og det satses bevisst på å videreutvikle både den formelle og den uformelle delen av de ansattes kompetanse. Ansatte i museet har deltatt på nettverkssamlinger og på en rekke seminarer, studier, kurs og møter som bidrar til å øke kompetansenivået både individuelt og generelt i museet. Forskningsukene i fagseksjonen og "bootcamps" for arbeid med samlingsforvaltning gir godt faglig og arbeidsmessig utbytte.

Vest-Agder-museets fokus på museumsetikk og museet som aktiv samfunnsaktør videreføres som en av bærebjelkene i institusjonen, gjennom et samfunnsrollearbeid i samarbeid med andre museer i Norge. Prosjektet omhandler museenes arbeid med samfunnsaktuelle tema som utfordrer og engasjerer.

Sesongansatte i Vest-Agder-museet, som er museets viktigste ansikt utad i hovedsesongen, får grundig opplæring gjennom felles kurs, og gjennom innføring i den enkelte avdelings historie.

Museet har i samarbeid med Fylkeskonservatoren i Vest-Agder fylkeskommune arrangert tre dagkurs i tilstandsregistrering av antikvariske bygninger og i tillegg 5 håndverkerkafeer som også har vært åpne for eksterne deltakere.

På Sjølingstad har man over tid jobbet med kunnskapsoverføring i forhold til lagning av hullkorts-mønstre til Jacquardvevene. Målet med kompetansehevingen var å kunne reparere og kopiere de gamle mønstrene vi bruker i dag. Disse er laget av papp og begynner å bli gamle og utslitte, og det er samtidig viktig å ha kjennskap til oppbygningen av ulike grunnbindinger med tanke på fremtiden. Arbeidet med hullkort har resultert i en manual i hullkort slagning og kopiering av eksisterende mønstre.

Vest-Agder-museet har en klar ambisjon om å bringe flere av sine ansatte opp til sertifisering etter Norsk museumsforbunds ordning (Konservator NMF). Egne forsknings-/skriveuker har muliggjort tid til dette, og i 2017 har tre ansatte jobbet målrettet for å få en godkjenning de nærmeste par årene.

I tillegg til at museet er opptatt av å bygge egen kompetanse, har det også vært fokus på å dele museets erfaringer og kunnskap med andre. Museets ansatte har delt sin kompetanse gjennom å holde foredrag, kurs og workshops i blant annet museumsetikk, museets arbeid med samfunnsrolle, gjenstandsregistrering, militærhistorie og bruk av historiske bilder. Flere av foredragene om museumsetikk har blitt holdt i utlandet. Det har blitt laget en film på både engelsk og norsk, som oppsummerer erfaringer tre museer har gjort seg i arbeidet med det samfunnsaktuelle temaet "fattigdom", og filmene er distribuert bredt. Filmens målgruppe er museumsansatte som vil jobbe med informanter om sensitive tema, både i Norge og i utlandet.

Organisasjonsutvikling

Ansatte spredt på mange forskjellige lokasjoner trenger treffpunkter for å styrke sosialt samhold og faglig samarbeid på tvers i organisasjonen. Det har blitt avviklet to fellessamlinger for alle ansatte i Vest-Agder-museet i 2017; en samling 22. mars på Nordberg fort der blant annet museets samfunnsrolle var tema, og en samling 12. desember på Setesdalsbanen med omvisning blant annet på verkstedområdet på Grovane og eksklusiv togstur med servering av julelunsj om bord i togsettet. I tillegg var vi drøyt 40 ansatte på studietur til Newcastle i september, med besøk både til det verdenskjente friluftsmuseet Beamish og til tekstilindustriområdet New Lanark i Skottland, for å nevne noe fra det innholdsrike turprogrammet. På museene kommer vi «bak fasaden» og utveksler erfaringer og knytter kontakt med museumskolleger andre steder. Studieturen, som finner sted annet hvert år, er et naturlig høydepunkt både når det gjelder det sosiale og i forhold til å få nye impulser og ideer.

Det arbeides kontinuerlig med å forbedre organisasjons evne til å fornye seg og sikre at arbeidskraft og andre ressurser blir anvendt på en best mulig og effektiv måte, også med formål å oppnå et lærende organisasjonsmiljø.

Styret har vedtatt å gjennomgå foreslåtte tiltak i organisasjonsprosjektet fra 2012 som ledd i arbeidet med ny strategisk plan.

Arbeidsmiljø (HMS)

Et godt, utviklende og inkluderende arbeidsmiljø utgjør et solid grunnlag for virksomhetens suksess. I Vest-Agder-museet bestrebes god intern informasjonsflyt og kontinuerlig kommunikasjon mellom ansatte og ledelse for å oppnå medvirkning og eierskap, og det legges vekt på sosiale og faglige aktiviteter som kan bidra til et godt arbeidsfellesskap på tvers. I 2017 ble et nytt, internt nyhetsbrev etablert, med jevnlig informasjon ut til de ansatte om hva som skjer i museet; personalnytt, utstillinger og aktiviteter, faglige eller administrative tiltak og annet som kan være av interesse.

Museet er IA-bedrift (IA = inkluderende arbeidsliv) og legger til rette for arbeidstrening og praksisplasser for personer fra NAV/andre tiltaksbedrifter der det er mulig.

Agder Bedriftshelsetjeneste har i 2017 fulgt opp helse- og arbeidsmiljøundersøkelsene på Sjølingstad Uldvarefabrik og Kristiansand museum. For øvrig har bedriftshelsetjenesten deltatt i AMU-møtene, bidratt med støtte i enkeltsaker og deltatt på vernerunder.

Det totale sykefraværet i 2017 har ligget på 7,1 %, hvilket innebærer en økning fra 6,2 % i 2016. Dette er en del høyere enn målsetningen i museets handlingsplan for inkluderende arbeidsliv (IA) på 5,6 % sykefravær. Fraværet er fulgt opp av ledelsen i samarbeid med Bedriftshelsetjenesten.

Ordningen med mulighet til å trene i arbeidstiden benyttes av en rekke av de ansatte, og må anses å ha positiv virkning på trivsel og helse. Museet er også medlem i Bedriftsidretten i Vest-Agder, noe som gir ansatte mulighet til å delta i en rekke forskjellige sportslige aktiviteter gjennom året. I oktober 2017 stilte vi igjen med tre spreke mixlag i Oljestafetten!

Arbeidsmiljøutvalg

Vest-Agder-museet har et arbeidsmiljøutvalg som i 2017 har bestått av Thorunn Lunde (ansatterepresentant), Oliver J. Torkelsen (ansattes representant/hovedverneombud), John Olsen og Gro Eikeland (arbeidsgiverrepresentanter). Det er arbeidstakersiden som har hatt leder- og sekretærfunksjonen i AMU gjennom året. Agder Bedriftshelsetjeneste har også deltatt på møtene.

Det har vært avholdt 4 møter i AMU i 2017 med fokus blant annet på følgende saker:

- Sykefravær og oppfølging av dette i tilfellene der fraværet anses å ha sammenheng med arbeidsmiljøet.
- HMS/internkontroll generelt.
- Helse- og arbeidsmiljøundersøkelser, vernerunder og andre saker fra Agder Bedriftshelsetjeneste.
- Løpende orientering og behandling av saker av relevans for arbeidsmiljøet generelt i museet.

Påvirkning av det ytre miljø

Driften av Setesdalsbanen er av en slik art at noe utslipp i forbindelse med museumstogkjøring er uunngåelig. Som museumsbane bruker vi likevel minimalt med kull pr. passasjer og strekningen Grovane – Røyknes ser ut til å være akkurat passe lang ift. å oppnå optimal utnyttelse av trekraft. Fyring med dieselolje i verkstedet medfører også utslipp og det arbeides med utfasing av denne varmekilden. Utover dette forsøker virksomheten å opptre på en måte som i minst mulig grad kan forårsake noen ytre skadelig påvirkning av miljøet. Det arbeides også med diverse enøk-tiltak i lokomotivstallen, platehall for varmt arbeid samt vann- og oljeutskiller fra verkstedet.

På Sjølingstad Uldvarefabrik forekommer utslipp fra fyrkjelen, mens alt vaskevann som kan forårsake forurensning går gjennom renseanlegget før utslipp. D/S Hestmanden har dampkjele med oljefyring og forurenser noe når denne er i bruk. Ved kai er skipet koblet til landstrøm for å begrense utslippene. Utover dette bidrar ikke museets avdelinger til skadelig påvirkning av det ytre miljøet.

Ledelse og administrasjon

Administrasjonen har bestått av direktør, administrasjonssjef, økonomi- og sikkerhetsrådgiver, regnskapsansvarlig i 80 % stilling, markedskonsulent i 75 % og konsulent i 20 % stilling. Administrasjonen bistår avdelingene med budsjett/regnskap og økonomistyring, innkjøp/anskaffelser, markedsføring, sikringstiltak, personalsaker og felles administrative rutiner. Også fellesrutiner innen HMS, IKT og forsikring koordineres av administrasjonen. En arbeidsgruppe for økonomi- og administrasjon fungerer på tvers i organisasjonen og arbeider med standardisering av rutiner i museet.

Administrasjonen har jevnlig kontakt med eierkommuner og eierstiftelser og deltar som sekretær/observatør i en rekke av styrene for disse. I tillegg deltar administrasjonen i samarbeidsutvalgene (mellom museet og venneforeningene) både på Setesdalsbanen og D/S Hestmanden. I 2017 har administrasjonen brukt mye tid på planlegging av det nye museumsbygget og nytt magasin og på ferdigstillelsen av D/S Hestmanden og åpning av Norsk krigsseilmuseum 26. juni.

Arbeid i fagseksjonen

Fagseksjonen samler ansatte som har sine primære arbeidsoppgaver knyttet til forskning, forvaltning og formidling. Avdelingsledere med konservatorkompetanse inngår ikke i fagseksjonen, men deltar i arbeidsgrupper som har faglig fokus. I 2017 bestod fagseksjonen av 14 ansatte, derav ni konservatorer, en designer, en fotograf, en museumsrådgiver og to registratorer. I tillegg har vi hatt

tilknyttet oss hjelp for digitalisering av historiske bilder. Blant konservatorene var også leder for fagseksjonen, museets formidlingsansvarlig, militærhistoriker, konservator med ansvar for plastbåtsatsing og prosjektansvarlig for Hestmanden. Fagseksjonen har som oppgave å koordinere, følge opp og støtte opp under det faglige arbeidet i avdelingene, samt initiere og gjennomføre overordnede prosjekter forankret i seksjonen.

Utfordringer

Økonomisk handlingsrom

Det foreligger en forventning til at et stort regionalt museum, med nasjonale oppgaver, skal være oppdatert og profesjonelt i sitt arbeid. Dette fordrer et økonomisk handlingsrom som ikke finnes i dag. At Kulturdepartementet i perioden 2015 – 2017 har lagt indeksreguleringen på driftstilskudd på rundt 50 % av reell lønns- og prisvekst bidrar vesentlig til å forverre denne situasjonen. En kostbar pensjonsordning bidrar ytterligere til å begrense handlingsrommet. Statsbudsjettet for 2018 legger opp til en justering som fremdeles ligger under reell lønns og prisvekst. Vest-Agder-museet opplever at staten i liten grad tar hensyn til de ulike museenes portefølje av typer avdelinger og kulturminner. Vest-Agder-museet forvalter mange teknisk-industrielle kulturminner og kulturminner med særlige krav til sikkerhetssystemer og sertifisering (Hestmanden, Setesdalsbanen og ammunisjons-jernbanen på Møvik). Disse er svært ressurskrevende å drifte. Styret forutsetter at staten hensyntar dette i kommende budsjetter.

Det arbeides kontinuerlig med å øke egeninntjeningen for å avhjelpe situasjonen. Blant annet har det også i 2017 vært et samarbeid med konsulentfirmaet Backer & Bang knyttet til posisjonering og strategisk markedsføring. Stillingen som markedsfører (ny 2016) har også bidratt til økt fokus på dette området. Vest-Agder-museet er en aktiv søker på eksterne prosjektmidler, dette vil imidlertid ikke kunne kompensere for en lav indeksregulering over år. Lav indeksregulering rammer grunnfunksjonene i museet (f.eks. vedlikehold av ikke-antikvariske bygg, gjenstandsforvaltning og skoleformidling). Museet har arbeidet aktivt med å skaffe private sponsorer, men blant annet på grunn av krisen i oljeindustrien er dette markedet nærmest "tørket opp" i regionen.

Bygningsvern

Vest-Agder-museet forvalter 128 bygg, hvor av 102 antikvariske (freda eller verneverdige). Det er et stort etterslep på vedlikeholdet av disse. Museet har de siste årene prioritert bygningsvern, så også i 2017. Ekstra midler fra Kulturdepartementet, Vest-Agder fylkeskommune og enkelte kommuner gir mulighet for et mer langsiktig og målrettet arbeid. Dette har ført til at alle antikvariske bygg i Flekkefjord nå har et normalt vedlikeholds nivå. Det drives imidlertid fremdeles "brannslukking" ved Kristiansand museum, Lista museum og Andorsengården i Mandal knyttet til å sikre tak som lekker, utbedre grunnen som byggene står på, samt fjerne vegetasjon som holder på fukt. Det er fremdeles ikke nok ressurser til at museet både kan opprettholde et godt løpende vedlikehold, samtidig som man ruster opp de byggene hvor forfallet allerede er kommet langt. Det er også en utfordring med dårlige verkstedsfasiliteter som gjør arbeidet mer tungvint og tidkrevende enn nødvendig. Ved Setesdalsbanen har det vært mulig å drive mer systematisk bygningsvern med støtte fra Bane NOR. Det samme har vært tilfelle ved Sjølingstad Uldvarefabrik gjennom midler fra Riksantikvaren.

Situasjonen kan oppsummeres slik:

Antall bygg Vest-Agder-museet benytter totalt	128
Antall antikvariske bygg som inngår i Vest-Agder-museet (fredede eller verneverdige bygg)	102
Antall antikvariske bygg hvor Vest-Agder-museet/andre/uavklart har vedlikeholdsansvar (og finansieringsansvar)	87/12/3
Antall antikvariske bygg hvor Vest-Agder-museet/andre/uavklart har	33/11/0

vedlikeholdsansvar og hvor byggene har "normal vedlikeholdsstandard"	
Totalt antall antikvariske bygg med vedlikeholdsetterslep	58

Oppdaterte museumsbygg, publikumsfasiliteter og universell utforming

Museet har mange viktige historier å formidle og mange verdifulle gjenstander å vise frem. Dessverre har museet i dag få visningsflater som tilfredsstillers dagens krav til klima, sikkerhet og tilgjengelighet for publikum. Dette gjør at det er mange av våre egne gjenstander vi ikke kan stille ut, og det å hente inn utstillinger fra andre museer er tilnærmet umulig. Dette gjelder i flere av byene, men ikke minst i Kristiansand.

Nytt museumsbygg på Odderøya

Med bakgrunn i forholdene redegjort for ovenfor, gjennomførte museet i 2017 en arkitektkonkurranse og et påfølgende skisseprosjekt for et nytt museumsbygg på Odderøya i Kristiansand. Kristiansand kommune, Vest-Agder fylkeskommune og Vest-Agder-museet har delt på kostnadene knyttet til arkitektkonkurranse, skisseprosjekt og planlagt forprosjekt (2018). Arkitektkonkurransen ble gjennomført som en plan og designkonkurranse med prekvalifisering. Totalt 51 arkitekter/sammenslutninger av arkitekter fra 11 ulike land søkte om prekvalifisering. Fem ble valgt ut til å gå videre: Helen og Hard, Reiulf Ramstad og Transborder fra Norge, BIG and Elements (Danmark og Norge) og Lahdelma & Mahlamäki (Finland). En jury på åtte personer kåret til slutt Helen og Hard og deres forslag "Navet" som vinneren.

Ett nytt museumsbygg på Odderøya vil være en vesentlig forbedring av dagens utstillingsfasiliteter og åpne for å både kunne stille ut flere egne gjenstander og låne inn utstillinger fra andre museer. Vest-Agder-museet anser nytt museumsbygg og magasin som to sider av samme prosjekt. Det vil være en prioritert oppgave i 2018 å arbeide for finansiering av disse byggene.

Magasinsituasjonen

Vest-Agder-museet forvalter rundt 60 000 gjenstander og 228 000 fotografier. På Lista er det etablert et moderne magasin med klimaregulerte haller for mindre og mellomstore gjenstander. Dette dekker behovet for den vestre delen av fylket, samt for hele museet når det gjelder foto. Kristiansand museum leier et større lagerlokale i Vågsbygd, men dette er for lite, og en del gjenstander oppbevares derfor under svært utilfredsstillende forhold i museumsbygget på Kongsgård og i et kaldt lager samme sted. Magasinet knyttet til Setesdalsbanen er også lite egnet. Større gjenstander oppbevares dels i en leid hangar på Lista, dels i haller og dels ute på Setesdalsbanen. På Setesdalsbanen er situasjonen i ferd med å bli bedre. I 2014 ble det bygd ny hall for de gamle vognkassene. I 2015 ble arbeidet med ny hall for "gult materiell" (rullende materiell knyttet til vedlikehold av bane/infrastruktur) startet opp. Hallen ble fullfinansiert i 2017 og ferdigstilles i 2018. Det arbeides nå med forprosjekt for ny godsvognhall for også å kunne få de siste vognene under tak.

Museet søkte om støtte til nytt magasin gjennom ordningen "Nasjonale kulturbygg" på statsbudsjettet for 2018, men nådde ikke opp. Forprosjektet for nytt magasin er ferdig, og museet vil søke på nytt sammen med midler til nytt museumsbygg som del av statsbudsjettet for 2019. Andre finansieringsløsninger for nytt magasin vurderes også.

Samlingsforvaltning - registrering

Registreringsprogrammet Primus har ved enkelte avdelinger vært brukt i mange år allerede, og det jobbes fortsatt med å samkjøre registreringen, å rydde opp i tidligere feil- eller dobbeltregistreringer og å øke antallet av gjenstander som er registrert. Av museets ca. 60 000 gjenstander er nå 16 616 registrert i Primus, og det er en økning på 656 gjenstander. Samtidig har flere nye samlinger blitt tatt inn, samt at gjenstander fra ubemannete museer har blitt registrert i eksterne systemer.

Det omfattende arbeidet innen samlingsforvaltning er ikke realistisk å få til uten å organisere arbeidet som et prosjekt med ekstra innleid personell, noe som krever større økonomisk handlingsrom. Museet har gjennomført en målrettet satsing innen dette fagområdet også i 2017, ved hjelp av to prosjektstillinger som registratorer. I prosjektperioden ble det igjen oppdaget flere uregistrerte samlinger, samt gjenstander som ikke bare måtte registreres, men også konserveres og flyttes umiddelbart. Behovet for bedre oppbevaring, registrering og organisering av samlingene er fortsatt stort, til tross for målrettet og suksessfullt arbeid, bootcamps og involvering av konservatorene i registreringsarbeidet.

Kunnskapsoverføring knyttet til handlingsbåren kunnskap

Vest-Agder-museet preges av mange avdelinger og funksjoner knyttet til håndbåren kunnskap, det vil si kunnskap som vanskelig lar seg dokumentere utover at den går fra person til person. Dette gjelder særskilt aktiviteten på Sjølingstad, driften på Setesdalsbanen samt mye av bygningsvedlikeholdet og restaureringsarbeidene som foregår på avdelingene.

På Sjølingstad Uldvarefabrik har det vært lagt ned et stort arbeid i å utvikle manualer og dokumentasjon som kan støtte opp under opplæringen av nytt personell. Det er imidlertid utfordrende at funksjoner som tidligere ble løst av mange, nå løses av noen få. Kunnskapsoverføring og dokumentasjon er et tidkrevende arbeid som trekker personell ut av den daglige driften og følgelig i en periode krever økte ressurser. Det bør arbeides videre med å involvere flere personer i de ulike prosessene, slik at flere sitter på parallell kunnskap. Museet har også som satsingsområde å utvide erfaringsutvekslingen mellom de ulike teknisk-industrielle kulturminnene og innen bygningsvernet.

Driftsmidler Hestmanden

D/S Hestmanden ble en del av Vest-Agder-museet fra 1. januar 2016. Fra styrets side lå en forutsetning om sikkerhet for driftsmidler til grunn for konsolideringen. Den statlige andelen kom imidlertid ikke i statsbudsjettet for 2017. I Statsbudsjettet for 2018 lå det inne en økning i driftsmidler på 4 millioner kroner. Dette er i underkant av 50 % av hva som trengs for å vedlikeholde skipet, sikre en forsvarlig formidling og opprettholde skipets sertifikater.

Manglene driftsmidler er en stor bekymring for museet. Bevilgningene som kom i 2015 og 2016 til å gi skipet et nytt innhold (utstillinger og formidling) og for å sette skipet i stand til å seile for egen maskin, har skapt store forventninger langs hele kysten om at Hestmanden skal bli et minnesmerke for hele landet. Både Vest-Agder-museet, Hestmandens venner og Stiftelsen Hestmanden er skuffet over at disse tilskuddene ikke følges opp slik at forventningene kan innfris. Skipet står nå i fare for igjen å bli liggende fast ved kai, med et stadig økende vedlikeholdsetterslep som vil kreve nye prosjektmidler.

Takk til ansatte, frivillige og samarbeidspartnere

Det skjer mye i Vest-Agder-museet, både når det gjelder aktiviteter, utstillinger, skoleopplegg og nye tilnærminger til publikum. Samspillet og samarbeidet mellom ansatte, frivillige og andre samarbeidspartnere fungerer godt og sammen skaper vi et tilbud som blir lagt merke til! Kvaliteten på arbeidet er høy, vi har vært synlige i media og samfunnet generelt, og vi står også i 2017 i front i det norske museumslandskapet i å ta opp vanskelige tema!

Dette hadde vi ikke klart uten dedikerte ansatte, motiverte frivillige og positive samarbeidspartnere og styret i Vest-Agder-museet retter en stor takk til alle for innsatsen i 2017!

Økonomiske forhold

Styret betrakter Vest-Agder-museets økonomiske situasjon som utfordrende, spesielt med tanke på grunnfunksjonene i museet og mulighetene for videre utvikling og realisering av visjoner og mål. Det arbeides på flere områder for å endre situasjonen, både for å oppnå økt økonomisk støtte fra offentlige tilskuddsytere på statlig, fylkeskommunalt og kommunalt hold, og for å øke museets egeninntjening. Vest-Agder-museet har en høy andel av de totale ordinære driftsmidlene bundet opp i lønn og sosiale utgifter. Spesielt utgjør dagens ytelsesbaserte pensjonsordning en stor byrde for museets totale økonomi og handlingsrom.

Gaveforsterkning fra Kulturdepartementet

Kulturdepartements ordning med gaveforsterkning på private gaver har også i 2017 gitt uttelling for Vest-Agder-museet. Private gaver fra Stiftelsen for store kulturanlegg i Kristiansand og Stiftelsen UNI på tilsammen kr. 1 300 000 til reetablering av ammunisjonsjernbanen på Kristiansand kanonmuseum utløste kr. 325 000 i gaveforsterkningsmidler.

Årets resultat

Årets totale inntekter, inklusive finansinntekter, utgjorde 73 105 571 kroner. Tallet inkluderer prosjekttilskudd fra diverse offentlige og private tilskuddsytere. Tilsvarende utgjorde årets kostnader, inklusive renteutgifter, 77 501 073 kroner. Til sammen gir dette, korrigert for avskrivninger, et netto driftsresultat på - 3 480 543 kroner. Reelt resultat, etter bruk og avsetning i bundne fond, utgjør - 1.870.268 kroner. Diverse tiltak – også deler av investeringer – er i 2017 finansiert gjennom bruk av disposisjonsfond, som er redusert fra 4,70 millioner kroner ved utgangen av 2016 til 2,45 millioner på samme tidspunkt i 2017. Spesielt merforbruk til restaureringen av passasjervogn Co. 333 på Setesdalsbanen og istandsettingsarbeidene på D/S Hestmanden bidrar til denne utviklingen. Oppnådde egeninntekter i 2017 ligger på omtrent 11 % av de totale driftsinntektene.

Driftsresultatet for 2017 er svekket med totalt 870 120 kroner, hvorav 301 214 kroner på grunn av premieavvik på pensjonsinnbetalinger til KLP for 2016, utgiftsført i 2017, og aktuarberegning av premieavviket for 2017, hvorav sistnevnte, 568 906 kroner, inntektsføres i 2018. Pensjonspremie og pensjonskostnader har de siste årene vært sterkt økende og vanskelige å kostnadsberegne i museumssektoren, og fremtidige pensjonsforpliktelser dekkes ikke av avsatte pensjonsmidler. Underdekningen utgjør ved utgangen av 2017 kr. 8 747 629 inkl. arbeidsgiveravgift og medfører en latent, fremtidig forpliktelse.

Avvik mellom årsregnskap og justert budsjett 2017

I tabellen under redegjøres det for de mest betydelige avvikene mellom årsregnskap og justert budsjett 2017, for museet samlet (alle beløp i kroner):

Kontogruppe	Regnskap 2017	Budsjett 2017	Kommentar
Salgsinntekter	7 955 421	5 670 000	Billetsalg på Setesdalsbanen gir et betydelig positivt avvik mot budsjett. I tillegg har Sjølingstad, Kristiansand museum, Kanonmuseet og Mandal Museum også erfart positive avvik mot budsjett.
Refusjoner inkl. sykepenger	1 214 041	60 000	Refusjon for sykepenger budsjetteres i utgangspunktet ikke og regnskapstallene utgjør dermed et avvik.

Driftsutgifter	12 467 419	12 621 174	Samlet sett er driftsutgifter som budsjettert men innenfor enkelte avdelinger er det avvik mellom regnskap og budsjett. På Setesdalsbanen er det avvik knyttet til noe lavere kostnader for togdrift enn budsjettert. Kristiansand museum har høyere kostnader enn budsjettert, dette skyldes hovedsakelig prosjektfinansierte, ikke budsjetterte kostnader knyttet til vedlikehold av uteareal.
Varekjøp	1 437 703	1 191 000	Også i 2018 er det spesielt Sjølingstad og Setesdalsbanen som har erfart høyere varekjøpskostnader enn budsjettert, som også henger sammen med høyere varesalg enn budsjettert.
Lønn og sosiale utgifter	37 221 804	34 866 277	Prosjektfinansierte, ikke-budsjetterte personalkostnader knyttet til restaurering og formidling om bord på Hestmanden, samt høyere variable lønnskostnader enn budsjettert knyttet til sesongansatte utgjør hoveddelen av avvik mot budsjett. Posten inkluderer også premieavvik på ansattes pensjonsordning, som i 2017 svekker resultatet med totalt 870 120 kroner.
Vedlikehold og utvikling driftsmidler	17 153 309	11 377 478	Avviket skyldes hovedsakelig bruk av bundne fonds som ikke er inkludert i budsjettet. Dette knyttes blant annet til rehabilitering av passasjervogn Co. 333, bygging av hall for gult togmateriell, rehabilitering lokstall på Setesdalsbanen samt restaureringskostnader Hestmanden.
Inventar og utstyr	1 507 526	482 000	Faktiske kostnader mot budsjett er høyere enn budsjetterte, dette skyldes primært innkjøp knyttet til formidling om bord på Hestmanden, kostnader vedrørende istandsetting av utstillingslokaler på Vestre Lasarett, samlingsforvaltning, samt istandsetting Andorsen-gården.
Aktiviteter/prosjekter	1 167 363	3 826 000	Avviket skyldes hovedsakelig lavere kostnader enn budsjettert knyttet til forskjellige prosjekter, som delvis er forskjøvet til 2018.
Merverdiavg. ref. og betalt	3 804 352	2 500 000	Høyere kostnader enn budsjettert primært knyttet til Hestmanden, medfører høyere mva-kompensasjon enn budsjettert.

I kapitalregnskapet forekommer det også avvik mellom regnskap 2017 og justert budsjett. I alt kr. 4 019 203 er investert mot budsjett kr. 830 000. Avviket skyldes investeringer knyttet til arkitektkonkurranse vedrørende nytt museumsbygg på Odderøya, nytt høytrykksbord til konserveringsverksted, samt investeringer i generator og AV-utstyr til Hestmanden og ytterligere innkjøp til Kanonmuseet er klassifisert som investering.

Det vises til regnskap 2017 med noter i det følgende for ytterligere detaljer.

Grunnlag for videre drift

Vest-Agder-museets egenkapital var ved utgangen av 2017 nesten 43,38 millioner kroner, hvorav fri egenkapital avsatt i disposisjonsfond utgjorde 2,45 millioner kroner og nesten 21,36 millioner kroner var avsatt i bundne driftsfond (hvorav drøye 11 millioner gjelder prosjektmidler øremerket Hestmanden). Styret anser museets likviditet for å være god.

Vest-Agder-museet har begrenset økonomisk handlefrihet innenfor rammen av ordinære driftsmidler – spesielt med tanke på drift av D/S Hestmanden - men med fortsatt fokus på økt egeninntjening og mulighet for private gaver og tilskudd, mener styret og ledelsen at forutsetningen for fortsatt drift og utvikling av museet er til stede. Årsregnskapet er satt opp under denne forutsetning.

Styret for Vest-Agder-museet IKS

Odderøya, 5. mars 2018



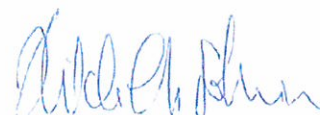
Toril Runden, styreleder



Sally Vennesland, nestleder



Egil Normann Eek



Hilde Charlotte Solheim



Jan Seland



John Olsen, direktør

VEST-AGDER MUSEET IKS

Organisasjonsnr. : 989 072 048

ÅRSREGNSKAP 2017

HOVEDOVERSIKT REGNSKAP/BUDSJETT

<u>DRIFTSREGNSKAP</u>	Note	Regnskap 2017	Budsjett 2017	Regnskap 2016
Salgsinntekter		7 955 421	5 670 000	7 720 617
Leieinntekter		20 550	15 000	33 364
Andre driftsinntekter		20 770	0	79 198
Tilskudd	2	59 707 701	60 978 053	82 242 046
Refusjoner inkl sykepenger		1 214 041	60 000	1 071 197
Mva ref.krav drift-komp.		3 804 352	2 500 000	4 906 327
SUM DRIFTSINNTEKTER		72 722 835	69 223 053	96 052 748
Driftsutgifter		12 467 419	12 621 174	15 208 672
Varekjøp		1 437 703	1 191 000	1 482 026
Lønn og sosiale utgifter		36 351 684	34 866 277	34 172 085
Endring premieavvik	8	870 120	0	-1 052 938
Forbruksvarer og tjenester		1 802 945	1 658 000	1 499 193
Vedlikehold og utvkl. driftsmidler		17 153 309	11 377 478	17 741 079
Inventar og utstyr		1 507 526	482 000	1 055 393
Mva betalt komp.ordningen		3 804 352	2 500 000	4 906 327
Aktiviteter/prosjekter		1 167 363	3 826 000	1 234 933
Tap på fordringer		11 072	0	25 565
Avskrivninger	9	914 960	950 000	810 319
SUM DRIFTSUTGIFTER		77 488 453	69 471 929	77 082 654
Brutto driftsresultat		-4 765 618	-248 876	18 970 094
Renteinntekter og utbytte		382 736	250 000	418 853
Sum eksterne finansinntekter		382 736	250 000	418 853
Renteutgifter og låneomkostninger		12 620	0	19 028
Avdrag på lån		0	0	0
Sum eksterne finansutgifter		12 620	0	19 028
Resultat eksterne finansieringstransaksjoner		370 116	250 000	399 825
Motpost avskrivninger		914 960	950 000	810 319
NETTO DRIFTSRESULTAT		-3 480 543	951 124	20 180 239
Brukt slik:				
Bruk av disposisjonsfond	7	3 469 583	0	0
Bruk av bundet driftsfond	7	22 969 149	0	5 814 164
Sum bruk avsetninger		26 438 731	0	5 814 164
Avsatt slik:				
Overført til kapitalregnskapet	7	0	560 000	0
Avsatt disposisjonsfond	7	1 599 315	391 124	295 243
Avsatt bundne driftsfond	7	21 358 874	0	25 699 160
Sum avsetninger		22 958 188	951 124	25 994 402
Regnskapsmessig mer/ mindreforbruk		0	0	0

VEST-AGDER MUSEET IKS

Organisasjonsnr. : 989 072 048

ÅRSREGNSKAP 2017

KAPITALREGNSKAP

Alle beløp i hele kroner


		Regnskap 2017	Budsjett 2017	Regnskap 2016
Utgifter				
Investering i inventar/ utstyr	9	2 137 345	770 000	1 782 686
Investering i bygninger	9	1 781 573	0	0
Investering i EK innskudd KLP		100 285	60 000	89 311
Avsetning til fond		0	0	0
SUM FINANSIERINGSBEHOV		4 019 203	830 000	1 871 997
Finansiering				
Overført fra driftsregnskapet		0	560 000	0
Investeringstilskudd	2	500 000	0	1 300 000
Mva kompensasjon		511 000	0	92 072
Bruk av bundet driftsfond	7	2 630 011	0	0
Bruk av disposisjonsfond	7	378 192	270 000	479 925
Bruk av ubundne investeringsfond		0	0	0
SUM FINANSIERING		4 019 203	830 000	1 871 997

VEST-AGDER MUSEET IKS

HOVEDOVERSIKT BALANSEREGNSKAP

<i>Alle beløp i hele kroner</i>	Note	Regnskap 2017	Regnskap 2016
EIENDELER			
A. Anleggsmidler			
* EK innskudd KLP		572 544	472 259
* pensjonsmidler	8	34 923 926	31 060 338
* avskrivbare driftsmidler	9	26 743 285	23 739 327
<i>Sum anleggsmidler</i>		<u>62 239 755</u>	<u>55 271 924</u>
B. Omløpsmidler			
* kasse/bank	3	26 939 248	33 701 069
* kundefordringer		236 610	601 903
* forskuddsbetalte kostnader		0	24 500
* premieavvik	8	0	301 214
* andre fordringer	4	4 532 705	6 205 055
<i>Sum omløpsmidler</i>		<u>31 708 562</u>	<u>40 833 741</u>
SUM EIENDELER		<u>93 948 318</u>	<u>96 105 665</u>
GJELD OG EGENKAPITAL			
C. Egenkapital			
* urørlig egenkapital	1,7	1 000 000	1 000 000
* bundne driftsfond	7	21 358 874	25 599 160
* disposisjonsfond	7	2 450 593	4 699 054
* kaptalkonto	7,10	18 568 201	15 811 788
<i>Sum egenkapital</i>		<u>43 377 668</u>	<u>47 110 001</u>
D. Gjeld			
* Langsiktig gjeld			
* Pensjonsforpliktelser	8	43 671 554	39 460 136
<i>Sum langsiktig gjeld</i>		<u>43 671 554</u>	<u>39 460 136</u>
* Kortsiktig gjeld			
* leverandørgjeld		1 692 919	3 740 565
* offentlig gjeld og feriepenger		4 637 271	4 376 828
* premieavvik	8	568 906	0
* annen kortsiktig gjeld	5	0	1 418 135
<i>Sum kortsiktig gjeld</i>		<u>6 899 096</u>	<u>9 535 528</u>
<i>Sum gjeld</i>		<u>50 570 650</u>	<u>48 995 665</u>
SUM GJELD OG EGENKAPITAL		<u>93 948 318</u>	<u>96 105 665</u>

Kristiansand, den 5. mars 2018


John Olsen
Daglig leder


Toril Runden
Styrets leder

NOTER TIL ÅRSREGNSKAPET 2017

Vest-Agder Museet IKS

0 - Regnskapsprinsipper

Regnskapet er ført i henhold til forskrift om årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for interkommunale selskaper av 1999.

Regnskapet er basert på et finansielt orientert system med hovedvekt på anskaffelse og anvendelse av midler til drift og investering og hvordan disse aktivitetene er finansiert. Resultatet vises i form av en endring i arbeidskapitalen (omløpsmidler minus kortsiktig gjeld). Regnskap og budsjett skal baseres på det såkalte anordningsprinsippet: "Alle kjente utgifter/utbetalinger i året skal tas med drifts- og investeringsregnskapet for vedkommende år, enten de er betalt eller ikke når regnskapet avsluttes."

Alle inntekter og utgifter skal budsjetteres og regnskapsføres brutto. Det skal ikke gjøres fradrag for inntekter som direkte vedrører utgiftspostene.

Kasse og bankbeholdninger er oppført med virkelige beløp. Kortsiktige fordringer er oppført til pålydende. Anleggsmidler, dvs investeringer i faste eiendommer, anlegg, inventar og utstyr føres opp i balansen som eiendeler til anskaffelseskost. Tilskudd er ikke trukket fra. For å bli vurdert som en investering, må anskaffelsen ha en økonomisk levetid på minst 3 år, samt ha en anskaffelseskost på minst kr. 100.000. Avskrivninger føres både i driftsregnskapet og balansen. I driftsregnskapet føres avskrivninger som en driftsutgift og med en motpost før netto driftsresultat. Netto driftsresultat påvirkes således ikke av avskrivningene.

Avdrag på lån utgiftsføres i driftsregnskapet. Ekstraordinære avdrag føres i Kapitalregnskapet. Kortsiktig og langsiktig gjeld er oppført til pålydende.

Eiendeler og gjeld er vurdert i samsvar med regnskapsforskriftens §8 (bokført til laveste verdi av anskaffelseskost og virkelig verdi). Anleggsmidler er vurdert til anskaffelseskost. Aksjer er oppført til anskaffelseskost. Nedskrivning foretas til virkelig verdi dersom dette er påkrevd.

I henhold til Regnskapsforskriften er ikke varebeholdning tatt med som en eiendel i balansen.

1 - Eiere

Vest-Agder Fylkeskommune	kr	500 000	Sirdal kommune	kr	10 000
Kristiansand kommune	kr	200 000	Kvinesdal kommune	kr	10 000
Flekkefjord kommune	kr	50 000	Lindesnes kommune	kr	10 000
Farsund kommune	kr	50 000	Hægebostad kommune	kr	10 000
Mandal kommune	kr	50 000	Audnedal kommune	kr	10 000
Vennesla kommune	kr	50 000	Lyngdal kommune	kr	10 000
			Åseral kommune	kr	10 000
			Marnardal kommune	kr	10 000
			Søgne kommune	kr	10 000
			Songdalen kommune	kr	10 000
Sum innbetalt urørlig egenkapital		<u>kr 1 000 000</u>			

2 - Tilskudd	2017	2016
Driftstilskudd fra Kulturdepartementet	kr 17 960 000	kr 17 650 000
Driftstilskudd fra Vest-Agder fylkeskommune	kr 10 604 000	kr 10 411 850
Ekstra tilskudd fra Vest-Agder fylkeskommune	kr 2 301 000	kr 2 650 000
Driftstilskudd fra kommunene	kr 9 070 883	kr 8 290 618
Gaveforsterkning fra Kulturdepartementet	kr 325 000	kr 137 500
Tilskudd fra Norsk Kulturråd	kr 2 012 000	kr 1 126 000
Tiltaksmidler fra Kulturdepartementet til D/S Hestmanden	kr -	kr 15 000 000
Tilskudd fra Kulturdepartementet til D/S Hestmanden	kr 2 000 000	kr 9 000 000
Tilskudd fra Kulturdep. til Kristiansand Kanonmuseum	kr 2 000 000	kr -
Tilskudd fra Klima- og miljødep. til D/S Hestmanden	kr -	kr 3 000 000
Tilskudd fra Nærings- og fiskeridepartementet til D/S Hestmanden	kr -	kr 3 000 000
Tilskudd fra Forsvarsdepartementet til D/S Hestmanden	kr 145 000	kr 3 000 000
Ekstra tilskudd fra kommunene	kr 286 500	kr 650 000
Tilskudd fra Riksantikvaren til Sjølingstad Uldvarefabrik	kr 4 878 011	kr 4 536 858
Tilskudd fra Bane NOR / Norsk Jernbanemuseum til Setesdalsbanen	kr 4 745 000	kr 2 610 000
Tilskudd fra Anders Jahres stiftelse til D/S Hestmanden	kr 1 000 000	kr -
Tilskudd fra private stiftelser	kr 775 061	kr 150 000
Tilskudd fra eierstiftelser	kr 1 126 741	kr 810 255
Tilskudd fra venneforeninger	kr 196 430	kr 70 000
Tilskudd fra andre	kr 282 075	kr 148 965
Totalt tilskudd eks. investeringstilskudd	kr 59 707 701	kr 82 242 046

Investeringstilskudd

Investeringstilskudd fra Kristiansand kommune 1)	kr 500 000	kr -
Investeringstilskudd fra Stiftelsen UNI 2)	kr -	kr 300 000
Inv. tilskudd fra Stiftelsen for store kulturanlegg 2)	kr -	kr 1 000 000
SUM Investeringstilskudd	kr 500 000	kr 1 300 000

1) Investeringstilskudd til arkitektkonkurranse, nytt museumsbygg Odderøya.

2) Investeringstilskudd til reetablering av ammunisjonsjernbanen på Kristiansand kanonmuseum 2016.

3 - Bankinnskudd

Bankinnskudd pr 31.12.2017 utgjør kr. 26.882.822, herav kr. 1.009.283 i bundne skattetreksmidler.

4 - Andre fordringer

	2017	2016
Reise- og lønnsforskudd	kr 30 470	kr 10 527
Til gode tilskudd	kr 3 133 216	kr 4 250 000
Til gode ordinær mva	kr 815 423	kr -
Til gode mva kompensasjon	kr 553 595	kr 1 944 528
Sum andre fordringer	kr 4 532 705	kr 6 205 055

5 - Annen kortsiktig gjeld

Annen kortsiktig gjeld pr 31.12.2017 er kr 0,-. Saldo pr 31.12.2016 på kr 1 418 135 refererer seg til fagforeningstrekk, skyldig lønn og skyldig merverdiavgift.

6 - Arbeidskapitalen	Regnskap endring 2017		Regnskap endring 2016	
BALANSEN				
OMLØPSMIDLER				
(1) Endring betalingsmidler	kr	(6 761 822)	kr	23 871 696
(2) Endring ihendehaverobligasjoner og sertifikater	kr	-	kr	-
(3) Endring kortsiktige fordringer	kr	(2 062 143)	kr	(1 752 910)
(4) Endring premieavvik	kr	(301 214)	kr	301 214
(5) Endring i aksjer og andeler	kr	-	kr	-
(6) ENDRING OMLØPSMIDLER	kr	(9 125 179)	kr	22 420 000
KORTSIKTIG GJELD				
(7) Endring kortsiktig gjeld	kr	(2 636 433)	kr	2 719 688
ENDRING ARBEIDSKAPITAL (linje 6-7)	kr	(6 488 746)	kr	19 700 312
DRIFT OG INVESTERING				
Korreksjon - direkte (innbet. av grunnkapital)	kr	-	kr	-
Endring av arbeidskapital i drift og investering	kr	(6 488 746)	kr	19 700 312
Endring av ubrukte lånemidler	kr	-	kr	-

7 - Fond	Urørlig egenkapital		Bundet driftsfond		Disposisjons fond		Kapitalkonto		Sum egenkapital	
Saldo 01.01.2017	kr	1 000 000	kr	25 599 160	kr	4 699 054	kr	15 811 788	kr	47 110 001
Fra bundet driftsfond	kr	-	kr	(22 969 149)	kr	22 969 149	kr	-	kr	-
Til bundet driftsfond	kr	-	kr	21 358 874	kr	(21 358 874)	kr	-	kr	-
Til kapitalregnskapet	kr	-	kr	(2 630 011)	kr	(378 193)	kr	3 008 204	kr	-
Årets avskrivninger	kr	-	kr	-	kr	-	kr	(914 960)	kr	(914 960)
Endr. pensjonsforpl.	kr	-	kr	-	kr	-	kr	(347 830)	kr	(347 830)
Inv.tilsk./ mva komp.	kr	-	kr	-	kr	-	kr	1 011 000	kr	1 011 000
Årets mindreforbruk	kr	-	kr	-	kr	(3 480 543)	kr	-	kr	(3 480 543)
TOTALT	kr	1 000 000	kr	21 358 874	kr	2 450 593	kr	18 568 202	kr	43 377 668

Disposisjonsfond	Pr 01.01.2017		Netto driftsresultat		Til/ fra kapitalregnskapet		Til/ fra bundet driftsfond		Pr 31.12.2017	
Odderøya										
Museumshavn	kr	(524 707)	kr	202 436	kr	-	kr	(53 662)	kr	(375 933)
Sjølingstad	kr	(515 578)	kr	895 745	kr	-	kr	(743 000)	kr	(362 833)
VAM Kristiansand	kr	748 711	kr	35 530	kr	-	kr	35 679	kr	819 920
Setesdalsbanen	kr	1 310 073	kr	(61 309)	kr	-	kr	(1 018 413)	kr	230 351
VAM Adm og Fag	kr	2 646 352	kr	1 285 177	kr	(378 193)	kr	(927 432)	kr	2 625 905
Lista	kr	(25 285)	kr	(44 147)	kr	-	kr	(17 000)	kr	(86 432)
Mandal	kr	52 409	kr	83 594	kr	-	kr	(85 812)	kr	50 191
Flekkfjord	kr	(141 377)	kr	289 425	kr	-	kr	-	kr	148 047
Gimle gård	kr	210 589	kr	72 286	kr	-	kr	-	kr	282 875
Kanonmuseet	kr	311 652	kr	2 507 131	kr	-	kr	(2 000 000)	kr	818 783
D/S Hestmanden	kr	626 216	kr	(8 746 411)	kr	-	kr	6 419 914	kr	(1 700 281)
TOTALT	kr	4 699 055	kr	(3 480 543)	kr	(378 193)	kr	1 610 274	kr	2 450 593

Det bokførte akk. premieavviket medfører at disp. fondet til VAM adm ved utgangen av 2017 er kr 870 120 mindre enn om premieavviket ikke hadde blitt balanseført.

7 - Fond, forts

Bundet driftsfond		Til bundet	Anvendt fond	Fra bundet	
	Pr 01.01.2017	driftsfond	til investeringer	driftsfond	Pr 31.12.2017
Museumshavn	kr -	kr 53 662	kr -	kr -	kr 53 662
Sjølingstad	kr -	kr 743 000	kr -	kr -	kr 743 000
VAM Kristiansand	kr 126 000	kr 90 321	kr -	kr (126 000)	kr 90 321
Setesdalsbanen	kr 3 337 557	kr 4 355 970	kr -	kr (3 337 557)	kr 4 355 970
VAM Adm & Fag	kr 3 064 776	kr 2 994 236	kr (997 972)	kr (2 066 804)	kr 2 994 236
Lista	kr -	kr 17 000	kr -	kr -	kr 17 000
Mandal	kr -	kr 85 812	kr -	kr -	kr 85 812
Kanonmuseet	kr -	kr 2 000 000	kr -	kr -	kr 2 000 000
D/S Hestmanden	kr 19 070 826	kr 11 018 873	kr (1 632 039)	kr (17 438 787)	kr 11 018 873
TOTALT	kr 25 599 159	kr 21 358 874	kr (2 630 011)	kr (22 969 148)	kr 21 358 874

8 - Pensjonsforpliktelser

Vest-Agder museet IKS har pensjonsordning for alle sine ansatte i Kommunal Landspensjonskasse (KLP)

De kommunale forskriftene fikk i 2002 nye bestemmelser for regnskapsføring av pensjon.

Disse går i korthet ut på at de løpende utgifter i driftsregnskapet tilpasses et gjennomsnittsnivå basert på beregninger av netto pensjonskostnad. Forskjellen mellom betalt premie og netto pensjonskostnad utgjør premieavviket, som igjen gir resultateffekt.

Driftsresultatet for 2017 er svekket med kr 301 214 inkl aga. pga premieavvik fra 2016 som er utgiftsført i 2017. Det er også i 2017 foretatt en aktuarberegning av premieavviket, pensjonsforpliktelsen og pensjonsmidlene. Dette premieavviket har svekket resultatet for 2017 med kr 568 906 inkl aga. Dette beløpet blir inntektført i 2018.

Disposisjonsfondet for VAM adm er redusert med den totale endringen på kr 870 120, og samme avdelings netto driftsresultat for 2017 er svekket med samme beløp.

Pensjonsmidlene dekker foreløpig ikke de fremtidige pensjonsforpliktelser, da det er en underdekning på kr. 8 747 629 inkl arb.g.avgift. Underdekningen medfører en latent, fremtidig forpliktelse.

Premieavviket har en amortiseringsperiode på 1 år.

Årets netto pensjonsutgifter		
Beløp i kroner		KLP
Nåverdi årets pensjonsopptjening		kr 3 591 409
Renteutgifter av påløpt pensjonsforpliktelse		kr 1 670 259
Brutto pensjonsutgifter		kr 5 261 668
Forventet avkastning pensjonsmidler		kr -1 468 983
Netto pensjonsutgift		kr 3 792 685
Amortisert premieavvik fra 2016		kr 263 991
Administrasjonsutgifter		kr 184 449
Netto pensjonsutgifter inkl. adm. utgifter og amortisert premieavvik		kr 4 241 125

8 - Pensjonsforpliktelser, forts

Beregnet premieavvik <small>Beløp i kroner</small>	KLP
Innbetalt pensjonspremie (inkl adm)	kr 3 478 531
Oppbygging av adm. reserve og amortiseringspremie	kr 0
Netto pensjonsutgifter inkl. adm. utgifter ekskl amortisert premieavvik	kr 3 977 134
Premieavvik	kr -498 603
Arbeidsgiveravgift (14,1%)	kr -70 303
Premieavvik inkl arbeidsgiveravgift (14,1%)	kr -568 906

Pensjonsforpliktelse <small>Beløp i kroner</small>	KLP
Pensjonsforpliktelse 01.01	kr 38 422 125
Årets pensjonsopptjening	kr 3 591 409
Renteutgifter av påløpt pensjonsforpliktelse	kr 1 670 259
Utbetalte pensjoner	kr -1 672 344
Årets pensjonsopptjening, renter og utbetalinger	kr 3 589 324
Pensjonsforpliktelse 31.12. uten estimatavvik	kr 42 011 449
Amortisering estimatavvik - forpliktelse	579 111
Brutto pensjonsforpliktelse 31.12 - estimat	kr 42 590 560
Gjenstående amortisering - forpliktelser	kr 0
Brutto pensjonsforpliktelse 31.12 - estimat full amortisering	kr 42 590 560
14,1% arbeidsgiveravgift av netto pensjonsforpliktelse	kr 1 080 995
Pensjonsforpliktelse i balansen	kr 43 671 555

Pensjonsmidler <small>Beløp i kroner</small>	KLP
Pensjonsmidler 01.01	kr 31 060 338
Årets forventede avkastning	kr 1 468 983
Årets premieinnbetaling ekskl adm. utgifter	kr 3 294 082
Årets utbetaling av pensjon	kr -1 672 344
Årets avkastning, premieinnbet., pensjonsutbetalinger	kr 3 090 721
Pensjonsmidler 31.12. uten estimatavvik	kr 34 151 059
Amortisering estimatavvik - midler	kr 772 867
Brutto pensjonsmidler 31.12 - estimat	kr 34 923 926
Gjenstående amortisering - midler	kr 0
Brutto pensjonsmidler 31.12 - estimat full amortisering	kr 34 923 926

Netto pensjonsforpliktelse <small>Beløp i kroner</small>	KLP
Netto pensjonsmidler/ -forpliktelser	kr 7 666 634
Arbeidsgiveravgift, 14,1%	kr 1 080 995
Netto pensjonsmidler/ -forpliktelser inkl arbeidsgiveravgift	kr 8 747 629

Aktive medlemmer	80
Antall pensjonister	23
Forventet avkastning	4,50 %
Diskonteringsrente	4,00 %
Forventet lønnsvekst	2,97 %
Forventet pensjonsregulering	2,20 %
AFP-uttak	Ikke oppgitt

9 - Anleggsmidler

Innkjøp av driftsmidler med innkjøpspris over kr. 100.000 og levetid på minst 3 år, skal føres i kapitalregnskapet og aktiveres/ avskrives i balansen.
Selskapet følger inndelingen av anleggsmidler og avskrivningsplan ihht regnskapsforskriftens § 8.

	Utstyr Sjølingstad		Utstyr Setesdalsbanen		Inv/ innredning Administrasjon		Aktivitetsbygg Nodeviga		Inv/ innredning Mabergåsen	
Ansk. kost 01.01	kr	513 357	kr	557 550	kr	289 780	kr	16 504 282	kr	544 024
Tilgang i året	kr	-	kr	-	kr	-	kr	-	kr	-
Avgang i året	kr	-	kr	-	kr	-	kr	-	kr	-
Akk. kostpris 31.12	kr	513 357	kr	557 550	kr	289 780	kr	16 504 282	kr	544 024
Akk avskr. 01.01	kr	102 607	kr	242 505	kr	86 933	kr	330 082	kr	326 436
Årets avskrivninger	kr	51 335	kr	55 755	kr	28 977	kr	330 082	kr	54 406
Bokført verdi 31.12	kr	359 415	kr	259 290	kr	173 870	kr	15 844 117	kr	163 182

Avskrivningssats 10,00 % 10,00 % 10,00 % 2,00 % 10,00 %

	Traktor og Vogner Kanonmuseet		Skinner tog Kanonmuseet		Brannsikring Gimle gård		Museumsbygg Kanonmuseet		Museumsbygg Odderøya	
Ansk. kost 01.01	kr	475 433	kr	1 167 726	kr	5 795 262	kr	-	kr	-
Tilgang i året	kr	246 540	kr	-	kr	-	kr	30 113	kr	1 751 460
Avgang i året	kr	-	kr	-	kr	-	kr	-	kr	-
Akk. kostpris 31.12	kr	721 973	kr	1 167 726	kr	5 795 262	kr	30 113	kr	1 751 460
Akk avskr. 01.01	kr	-	kr	-	kr	1 159 050	kr	-	kr	-
Årets avskrivninger	kr	47 543	kr	29 193	kr	289 763	kr	-	kr	-
Bokført verdi 31.12	kr	674 430	kr	1 138 533	kr	4 346 449	kr	30 113	kr	1 751 460

Avskrivningssats 10,00 % 2,50 % 5,00 % 2,00 % 2,00 %

	Printer & lysbord Fagseksjonen		Nytt utstyr Hestmanden		AV utstyr Hestmanden		Sum	
Ansk. kost 01.01	kr	139 527	kr	-	kr	-	kr	25 986 941
Tilgang i året	kr	258 766	kr	377 681	kr	1 254 358	kr	3 918 918
Avgang i året	kr	-	kr	-	kr	-	kr	-
Akk. kostpris 31.12	kr	398 293	kr	377 681	kr	1 254 358	kr	29 905 859
Akk avskr. 01.01	kr	-	kr	-	kr	-	kr	2 247 613
Årets avskrivninger	kr	27 906	kr	-	kr	-	kr	914 960
Bokført verdi 31.12	kr	370 387	kr	377 681	kr	1 254 358	kr	26 743 285

20,00 % 10,00 % 20,00 %

10 - Spesifisering av kapitalkonto

DEBET		KREDIT	
01.01.2017 Balanse (Underskudd i kapital)		01.01.2017 Balanse (Kapital)	15 811 788
Debetposter i året:		Kreditposter i året	
Økning pensjonsforpliktelse	4 211 418	Investert i anleggsmidler	3 918 918
Avskrivninger	914 960	Økning pensjonsmidler	3 863 588
31.12.2017 Balanse (Kapital)	18 568 200	EK tilskudd pensjonsordning	100 285
SUM DEBET	23 694 578	SUM KREDIT	23 694 578

11 - Lønn og godtgjørelse til ledende stillinger

Stilling	Fastlønn inkl feriepenger	Andre godtgjørelser	Sum
Direktør / daglig leder	842 577	7 304	849 881

Direktøren har samme pensjonsvilkår som øvrige ansatte i Vest-Agder-museet.

12 - Godtgjørelse til revisor

Honorar for:	2017 (ekskl. mva)
Revisjonshonorar	175 900
Bistand	3 375
Sum	179 275

UTTALELSE FRA LEDELSEN VEDRØRENDE VEST-AGDER-MUSEET IKS REGNSKAPSAVLEGGELSE FOR 2017

Dette brevet sendes i forbindelse med revisjon av regnskapet for Vest-Agder-museet IKS for året som ble avsluttet den 31. desember 2017 med det formål å kunne konkludere om hvorvidt regnskapet i det alt vesentlige gir en dekkende fremstilling i samsvar med lov, forskrift og god kommunal regnskapsskikk.

Vi bekrefter etter beste evne og overbevisning at:

Regnskap og budsjett

- Vi har oppfylt vårt ansvar for å sørge for at selskapets regnskap og økonomiforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll, herunder slik intern kontroll som vi finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av et regnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil. Vi har videre oppfylt vårt ansvar vedrørende utarbeidelsen av regnskapet i samsvar med lov om interkommunale selskaper og forskrift om årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for interkommunale selskaper, og mener at regnskapet gir en dekkende fremstilling i samsvar med lov, forskrift og god kommunal regnskapsskikk.
- Viktige forutsetninger som er brukt av oss ved utarbeidelsen av regnskapsestimater, herunder regnskapsestimater målt til virkelig verdi, er rimelige.
- Vi har tatt tilstrekkelig hensyn til og opplyst om forhold til nærstående parter og transaksjoner med disse.
- Alle hendelser etter datoen for regnskapet og som ifølge god kommunal regnskapsskikk medfører korrigerende eller omtale, er korrigert eller omtalt.
- Vi mener at virkningen av ikke-korrigert feilinformasjon er uvesentlig, både enkeltvis og samlet for regnskapet sett som helhet.
- Alle budsjettendringer gjennom året er registrert og inkludert i regulert budsjett.
- De disposisjoner som ligger til grunn for årsregnskapet, er i samsvar med budsjettvedtak.

Bokføring

- Vi har oppfylt vår plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Opplysninger som er gitt

- Vi har gitt revisor:
 - Tilgang til alle opplysninger vi har kjennskap til, som er relevante for utarbeidelsen av regnskapet, herunder regnskapsregistreringer, dokumentasjon og andre saker,
 - Tilleggsopplysninger som revisor har bedt om fra oss for revisjonsformål, og
 - Ubegrenset tilgang til personer i selskapet som det etter revisors vurdering er nødvendig å innhente revisjonsbevis fra.
- Alle transaksjoner er registrert og reflektert i regnskapet.
- Vi har gitt revisor opplysninger om resultatene av vår vurdering av risikoen for at regnskapet kan inneholde vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter.
- Vi har gitt revisor alle opplysninger om eventuelle misligheter eller mistanker om misligheter som vi er kjent med og som involverer:
 - ledelsen,
 - ansatte som har en betydningsfull rolle i intern kontroll, eller
 - andre
- Vi har gitt revisor alle opplysninger om eventuelle påstander om misligheter eller mistanke om misligheter som er kommunisert av ansatte, tidligere ansatte, folkevalgte, tilsynsmyndigheter eller andre.
- Vi har gitt revisor opplysninger om alle kjente tilfeller av manglende overholdelse eller mistanke om manglende overholdelse av lover og forskrifter som kan ha betydning for utarbeidelsen av regnskapet.
- Vi har gitt revisor opplysninger om identiteten til selskapets nærstående parter og alle forhold til nærstående parter og transaksjoner med disse som vi er kjent med.
- Vi har regnskapsført eller opplyst om alle forpliktelser, både aktuelle og latente, og har i note til regnskapet gitt opplysninger om selskapets garantiansvar i note

Eventuelle kommentarer til kulepunktene over (ev. henvisning til kommentarer i særskilt vedlegg):

Sted/dato:

Kristiansund 22/2-18


John Olsen
Direktør


Tore Martin Herland
Økonomi- og sikkerhetsrådgiver

Til representantskapet i Vest-Agder-museet IKS

REVISORS BERETNING FOR 2017

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert årsregnskapet for Vest-Agder-museet IKS som viser et ordinært resultat på kr -3.480.543 og et regnskapsmessig mer-/mindreforbruk på kr 0. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2017, driftsregnskap og kapitalregnskap for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening er det medfølgende årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir en dekkende fremstilling av selskapets finansiell stilling per 31. desember 2017, og av resultatet for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med lov om interkommunale selskaper, forskrift om årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for interkommunale selskaper og god kommunal regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i *Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet*. Vi er uavhengige av selskapet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av informasjon i selskapets årsrapport, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og særregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon. Dersom vi hadde konkludert med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

AGDER KOMMUNEREVISJON IKS

Styret og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir en dekkende fremstilling i samsvar med lov om interkommunale selskaper, forskrift om årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for interkommunale selskaper og god kommunal regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på særregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimaterne og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir en dekkende fremstilling.

Vi kommuniserer med dem som har overordnet ansvar for styring og kontroll, om blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om budsjett

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at de disposisjoner som ligger til grunn for årsregnskapet i det alt vesentlige er i samsvar med budsjettvedtak, og at budsjettbeløpene i årsregnskapet stemmer med regulert særbudsjett.

AGDER KOMMUNEREVISJON IKS

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

Kristiansand 6. mars 2018



Monica H. Smith-Tønnessen
Statsautorisert revisor

Innhold

DIREKTØREN HAR ORDET	2
2017 – HØYDEPUNKTENE.....	3
ÅRSMELDING FRA VEST-AGDER-MUSEET	4
FORNYING.....	4
Odderøya	4
Nytt museumsbygg og magasin.....	4
D/S Hestmanden.....	5
Etikk og aktiv samfunnsrolle	5
Faglige prioriteringer	6
Nasjonale og lokale nettverk	8
FORMIDLING OG LOKALE AKTIVITETER.....	9
Besøkstall ved avdelingene.....	9
Formidling i Vest-Agder-museet.....	11
Formidlingsaktivitet ved avdelingene.....	14
// Kristiansand museum	14
// Gimle Gård.....	15
// Kristiansand kanonmuseum	16
// D/S Hestmanden – Norsk krigsseilermuseum	17
// Odderøya museumshavn og Odderøya fyr.....	17
// Setesdalsbanen.....	19
// Mandal museum	20
// Sjølingstad Uldvarefabrik.....	20
// Tingvatn fornminnepark og besøkscenter	21
// Lista museum	22
// Flekkefjord museum	23
FORVALTNING.....	24
Bygningsvern og vedlikehold ved avdelingene.....	25
Gjenstandsforvaltning og fotobevaring.....	27
Samlingsforvaltning ved besøksstedene	29
Magasin og konservering.....	30
FORSKNING OG DOKUMENTASJON	31
STØTTE OG TJENESTER TIL EKSTERNE AKTØRER OG MUSEER	32
AGDERBILDER.NO.....	33

DIREKTØREN HAR ORDET

Vest-Agder-museets slagord er *Vi forteller din historie*. Den kjente museumskjenneren og -forfatteren, Stephen E. Weil, skrev rundt årtusenskiftet at de amerikanske museene måtte endre seg fra "bare å handle om noe – til også å være for noen". I 2017 har dedikerte ansatte og frivillige vist at vi både lever opp til slagordet vårt og at arbeidet vårt, formidlingen og utstillingene, har en betydning for samfunnet – ut over å være en fortelling om gjenstanden eller bygningen i seg selv.

Gjennom flere år har Vest-Agder-museet tatt ansvar for å løfte frem skyggehistoriene i samfunnet. Kulturrådet har i tre år støttet prosjektet *Samfunnsaktør i teori og praksis*, som blant annet handler om kunnskapsoverføring mellom museer som arbeider med, eller ønsker å arbeide med, utfordrende og tabubelagte tema. Utstillingen *Ikke bare greit*, om fattigdom på Sørlandet, har også vært del av dette prosjektet. Denne har nå vandret i flere kommuner i Vest-Agder. Det er både trist, men også viktig, å få formidlet at fattigdommen er like stor i dag som den var midt på 1800-tallet, selv om den viser seg i andre former. Historie og samtid møtes – og berører oss. Flere av de besøkende har meldt tilbake at utstillingen har gitt en åpning til å fortelle om utfordringer i eget liv, og mange har blitt klar over at det ikke er sikkert at alle barnas venner er like velstående som det gis inntrykk av.

Den 26. juni 1945 fikk D/S Hestmanden igjen landkjenning med et fritt Norge. Den 26. juni 2017 fikk de som seilte under 1. eller 2. verdenskrig endelig sitt museum og flytende minnesmerke. Mye har skjedd, og lang tid har gått siden Stortinget i 1995 vedtok at Hestmanden skulle bli et nasjonalt krigsminnesmerke. Det var derfor en stor opplevelse da vi i 2017 endelig kunne åpne Hestmanden, med krigsseilernes historie som sin nye last og med en fungerende maskin. Vest-Agder-museet så det som en ære at 14 krigsseilere og enker av krigsseilere ble med på åpningen. Krigsseilernes innsats er imponerende, og det er viktig at den også blir kjent blant kommende generasjoner.

Museumsdrift handler om langsiktig arbeid. Passasjervogn Co. 333 på Setesdalsbanen har vært under restaurering i mange år og ble fullført i 2017. Andorsengården i Mandal er en av de største trebygningene på Sørlandet, og i 2017 kom museet sammen med kommunen i gang med forundersøkelsene til det som nok kommer til å bli et stort prosjekt. På Lista museum ble stukkene som hadde ligget i sjøen over vinteren for saltvannsimpregnering hentet opp og brukt i istandsettingen av låven i Vanse.

Vi forteller din historie handler også om å ha lokaler til å fortelle historiene i, og da lokaler med innhold som er tilgjengelige for alle. Det er dessverre ikke situasjonen for museet i dag. Det er derfor gledelig at museet i 2017 fikk gjennomført en arkitektkonkurranse for nytt museumsbygg på Odderøya.

Med alt det spennende og gode arbeidet som skjer fra både ansatte og frivillige, er det ekstra kjekt at det også legges merke til ute blant folk flest – og resulterer i stadige besøksrekorder. I 2017 var det en jevn økning på de fleste avdelingene, besøksrekord for Vest-Agder-museet og "all time high" for både Setesdalsbanen og Mandal museum.

Kristiansand, 5. mars 2018

John Olsen
Direktør

2017 – HØYDEPUNKTENE

- Ny publikumsrekord – 125 000 besøkende og "all time high" på Mandal museum og Setesdalsbanen.
- Gjennomført arkitektkonkurranse og skisseprosjekt for nytt museumsbygg på Odderøya.
- Nytt magasin ferdig planlagt.
- 14 millioner kroner i ekstra prosjektmidler og private gaver i 2017, bl.a. 2 millioner kroner fra Kulturdepartementet til istandsettingen av kanonen på Møvik og 990 000 kroner fra Gjensidigestiftelsen til Kristiansand museum.
- Forsvarsminister Ine Marie Eriksen Sørreide og 14 krigsseilere eller enker etter krigsseilere bidro til en verdig åpning av D/S Hestmanden som Norsk krigsseilmuseum 26. juni.
- Vogn Co. 333 på Setesdalsbanen ferdig restaurert.
- Sommertoget besøkte Grovane stasjon.
- Dokumentasjons- og formidlingsprosjektet "Glamour i småbyen – mote fra Mandal i 25 år" satte Mandal museum på kartet og sikret besøksrekord.
- Fattigdomsprosjektet har styrket museets rolle som aktiv samfunnsaktør og har ført til omfattende kunnskapsoverføring innad i museet og synlighet utad.
- Museet delte ut 362 gratis årskort til personer eller familier med krevende økonomi samt 261 kort til flykninger.
- Gjennomført flere bootcamps med registrering av gjenstander.
- *Jakten på de stjålne smykkene* bidro til at nye generasjoner ble kjent med Gimle Gård.
- Nybygg av smie på Tingvatn. Bygget reist på tradisjonelt vis og materialene hentet i skogen med hest.
- Full dekning til brannsikring på Sjølingstad Uldvarefabrik.
- Østhassel redningsstasjon på Lista er snart ferdigrestaurert, og vi kunne igjen invitere til Redningsstasjonens dag.
- Krambua i Flekkefjord flyttet ut i gata i desember og ble en del av julemarkedet i byen. I Kristiansand besøkte 5000 museets juleverksted med utstilling på Torvet.

ÅRSMELDING FRA VEST-AGDER-MUSEET

FORNYING

Vest-Agder-museet er stadig i endring, og det er alltid nye ting å oppdage. I året som har gått, er noen store og tunge prosjekter avsluttet, for eksempel Hestmanden, som ble åpnet som Norsk krigsseilmuseum, og vogn 333 på Setesdalsbanen, som har vært inne til restaurering i mange år.

Fornyning handler også om prosjekter som startes opp. Vest-Agder-museet mangler gode og sikre utstillingslokaler. Nytt museumsbygg på Odderøya har vært planlagt lenge, og i 2017 ble det gjennomført arkitektkonkurranse og skisseprosjekt.

Hvis publikum skal finne museet interessant, må vi ha en blanding av nye opplevelser og tradisjonsrike arrangementer. Utstillinger har en langt kortere "utløpsdato" i dag, enn for bare få år siden. Årets utstilling om Marnar Konfeksjonsfabrikk i Mandal, *Glamour i småbyen* viser hvilken interesse som finnes for lokalhistorie og betydningen av at museets utstillinger fornyes med jevne mellomrom.

Odderøya

Arbeidet med å tilrettelegge de militærhistoriske anleggene på øya ble videreført. Det ble gjort en tilstandsvurdering av betongen i Haubitsanlegget og utarbeidet kalkyler for sikring. Arbeidet måtte settes på vent en periode fordi det omfattende utstillingsarbeidet på Hestmanden måtte prioriteres, men ble tatt opp igjen mot slutten av året. Militærhistorien på Odderøya vil ha fokus i 2018. Vest-Agder-museet og Vest-Agder fylkeskommune inngikk i 2017 en ettårig avtale om formidling av Odderøya fyr. Fyret var åpent siste søndag i måneden og hver søndag i juli. Det er disse dagene besøket gir grunnlag for å holde åpent. Publikumstilbud ble utviklet med filmvisning og utstilling, sistnevnte i samarbeid med Lindesnes fyrmuseum. Arbeidet med fyret for øvrig ble gjort i samarbeid med venneforeningen.

Nytt museumsbygg og magasin

Vest-Agder-museet har svært dårlige utstillings- og magasinforhold. Særlig i Kristiansand er utstillingsfasilitetene utdaterte, har dårlige klimatiske forhold og utfordringer med universell tilrettelegging. Dette gjør at museet verken kan stille ut egne gjenstander, eller langt mindre har muligheten for å låne inn utstillinger fra andre museer. Nytt museumsbygg på Odderøya har derfor høy prioritet. Året ble innledet med gjennomføring av en arkitektkonkurranse. 51 arkitektkontor/sammenslutninger fra 11 forskjellige land meldte sin interesse for å tegne bygget. Av disse fikk fem muligheten til å komme med sitt forslag. En jury bestående av åtte personer kåret Helen & Hard AS og deres forslag, *Navet*, som vinner. Juryen besto av fylkesordfører Terje Damman (juryleder), ordfører i Kristiansand Harald Furre, arkitekt og teknisk direktør Ragnar Evensen. Fra Vest-Agder-museet deltok styreleder Toril Runden, direktør John Olsen og ansattes representant Per Grimsgaard; Norske arkitekters landsforbund oppnevnte Lars Lanto og Jan Støring. Gisle Nataas fra Norske arkitekters landsforbund bisto juryen.

Høsten 2017 gjennomførte Helen & Hard og Vest-Agder-museet et skisseprosjekt. Dette bidro til en konkretisering, optimalisering og rasjonalisering av prosjektet. Et forprosjekt vil bli avsluttet mai 2018, slik at museet kan søke offentlig støtte for 2019.

Magasinsituasjonen i Vest-Agder-museet er også utilfredsstillende. Dette gjelder særskilt oppbevaringen av gjenstandene knyttet til museumsavdelingene i Kristiansand. Museet har i 2017 utarbeidet et forprosjekt knyttet til nytt magasin. Dette ble omsøkt i statsbudsjettet for 2018. Museet nådde dessverre ikke opp, og det ble derfor på slutten av året arbeidet med alternative finansieringsløsninger. Vest-Agder-museet forvalter mellom 50 og 60 000 gjenstander, av disse er rundt 40 000 knyttet til museumsavdelingene i Kristiansand.

D/S Hestmanden

26. juni 2017 åpnet D/S Hestmanden som *Norsk krigsseilermuseum*. Et verdig, nasjonalt minnesmerke over norske krigsseilere har endelig kommet på plass! Formidlingen og utstillingene om bord er ment å berøre og engasjere og skape en varig interesse for historien til norske sjøfolk generelt og krigsseilerne spesielt, noe som etter én sesong virker å være tilfelle. Hestmanden lå til kai under Arendalsuka, og ble en svært populær arena for debatter og konserter, men også for publikum generelt.

Det arbeides videre både med formidlingen om bord og etter hvert på land på Bredalsholmen og med ferdigstillelsen av skipet for seiling for egen maskin.

Etikk og aktiv samfunnsrolle

Vest-Agder-museet satser på museumsetikk på flere plan. Vi har et kontinuerlig fokus på vår rolle som aktiv samfunnsaktør, og spesielt spørsmålet om hvordan vi kan formidle følsomme, tabubelagte eller kontroversielle tema på best mulig måte. Målet er å løfte frem enkeltpersoner eller minoriteter som vanligvis ikke blir hørt eller anerkjent, å fremme læring blant besøkende og dermed bidra til en positiv samfunnsutvikling. For å bidra til at nye grupper kan besøke museet, har vi i 2017 gått aktivt ut til kommunene i Vest-Agder og tilbudt gratis årskort for både flyktninger og familier som sliter økonomisk. Tilbudet har blitt svært godt mottatt, og vi har delt ut nærmere 400 årskort til kommuner og asylmottak, som så har videreformidlet dem til de familiene det gjelder.

Vi har i 2017 fortsatt museets fellesprosjekt om fattigdom, som blant annet hadde metodeutvikling og intern kunnskapsoverføring som mål. Mens 2016 ble brukt for å produsere en vandreutstilling, har formidlingen av utstillingen ved avdelingene stått i fokus i 2017, samt oppsummering og avslutning av samarbeidet med to andre museer som har jobbet med samme tema, fattigdom – det mest tabubelagte temaet vi har jobbet med så langt. Erfaringene fra alle tre museer ble oppsummert i form av en film som nå foreligger på norsk og engelsk. Filmen har til hensikt å bidra med råd og erfaringer for andre museumsansatte som ønsker å arbeide som aktiv samfunnsaktør. Fokuset i hele prosjektet var rettet mot en personifisering av et tabubelagt tema. Foredrag som ble holdt i internasjonale fora viste at arbeidet er relevant også for museer utenfor Norge og Nordens grenser. Mot slutten av året begynte vi derfor å arbeide med vår første internasjonale søknad, som ansvarlig institusjon som vil jobbe sammen med syv andre museer og to universiteter.

Fattigdomsprosjektet inngikk i et større prosjekt, *Samfunnsaktør i teori og praksis*, støttet av Kulturrådet. Parallelt med arbeidet med fattigdom i regionen, har vi jobbet videre med databasen *museumsetikk.no*, et av hovedelementene i prosjektet vi har fått støtte til. Det er blitt kontinuerlig publisert innhold på siden. I løpet av året ble det publisert rundt 50 nye innlegg om museenes samfunnsrolle i inn- og utland, 39 ulike museumsprosjekter ble presentert og litteraturoversikten ble jevnlig oppdatert. Det ble også delt informasjon om over 30 konferanser og seminarer verden over. I løpet av 2017 hadde nettsiden over 10000 visninger fra 2700 individuelle brukere. Nettsiden endret navn til *museumsamfunn.no* i desember 2017. Store deler av innholdet ble oversatt til engelsk, og

subdomenet *museumandsociety.com* ble kjøpt opp av VAM. I løpet av januar 2018 vil en engelskspråklig, internasjonal versjon av nettsiden publiseres.

Vest-Agder-museet har videre vært initiativtaker til etableringen av en ny internasjonal komité innen The International Council of Museums, ICOM, sammen med to andre parter i Norge og Danmark. I tillegg har museets ansatte holdt foredrag og workshops for museumskolleger i inn- og utland med museumsetikk og arbeid med museenes samfunnsrolle som tema.

Faglige prioriteringer

Vest-Agder-museet har definert fem tematiske hovedområder for en pågående femårsperiode: militærhistorie, industrihistorie, maritim historie, byggeskikk og besøksstedenes lokalhistorie. Om mulig skal det legges størst vekt på perioden etter 1940. Fokuset gjelder for alle arbeidsområder, dvs. forskning, forvaltning, formidling og fornying. Etikksatsingen er en tilnæringsmåte til alt arbeid ved institusjonen og nevnes derfor ikke som tematisk hovedområde.

Militærhistorie

Første del av 2017 var dominert av arbeidet med å produsere og ferdigstille innhold til utstillingene om bord på D/S Hestmanden. Etter åpningen ble arbeidet med militærhistoriske kulturminner på Odderøya gjenopptatt. På grunnlag av innhentede kalkyler og kulturhistorisk dokumentasjon ble det utarbeidet en prosjektskisse for tilrettelegging av de historiske anleggene både over og under bakkenivå rundt toppen av Odderøya. Her står en underjordisk løype gjennom 100 års militærhistorie sentralt. Det ble videre igangsatt arbeid med skilting av flere militærhistoriske lokaliteter på øya. Arbeidet på Odderøya skjer i nært samarbeid med Odderøyas Venner og Kristiansand kommune.

På Kristiansand kanonmuseum ble det også igangsatt arbeid med nye skilt for montering før neste sommersesong. Prosessen med å lage nye utstillinger både på Kanonmuseet og Nordberg fort begynte høsten 2017. På Lista skjer samarbeidet rundt krigsminner i samarbeid med fylkeskommune, kommune og lokale foreninger. Flere militærhistoriske lokaliteter i Vest-Agder ble i tillegg befart og dokumentert etter ønsker fra kommuner og lokalhistoriske foreninger. Mot slutten av 2017 var arbeidet med uniformsutstillingen *Unik og Uniformert* en hovedprioritet.

Vest-Agder-museet deltar som en sentral aktør i verdiskapningsprosjektet *Festung Lista og Krigsminnesamarbeid Agder* i regi av Vest-Agder fylkeskommune. Det pleies jevnlig kontakt med ulike foreninger og organisasjoner som arbeider med militærhistorie i landsdelen.

Industrihistorie

I løpet av året har vi ferdigstilt arbeidet med registrering av over 500 prøvebøker fra AS Sjølingstad Uldvarefabriks driftstid. På Høie fabrikker i Mosby har vi foretatt inntak av et utvalg stoffer og annet som dokumenterer virksomheten. Vi har i tillegg fotodokumentert Høie-stoffer som ikke ble tatt inn til museet. I Mandal har vi dokumentert og formidlet historien til Marnar Konfeksjonsfabrikk AS. Vest-Agder-museet har bidratt med artikler til nettstedet www.industrimuseum.no og har skrevet artikkel om industridokumentasjon og muligheter med dette nettstedet. Artikkelen ble publisert i Årbok for Søgne historielag. Museet deltok med tre ansatte på seminaret *Bruk av kulturarven. Fra industri til industriarv* i Bø i Telemark i 2017. Vi var også representert på samling i nettverkene for industrihistorie og arbeiderkultur. Disse nettverkene er viktige for å styrke samarbeidet mellom museer som jobber med denne type tematikk samt øke vår kompetanse på feltet.

Maritim historie

Maritim historie er relevant på flere av museets avdelinger og er en naturlig del av lokalhistorisk formidling ved blant annet avdelingene i Mandal, Flekkefjord, Kristiansand, Odderøya museumshavn

samt Odderøya fyr. Sistnevnte har vi hatt ansvar for i 2017. Fyret har blitt tilrettelagt med informasjon og filmvisning om fyrenes betydning for landsdelen. Fyret har vært åpent på søndager, med matservering og guider til stede.

Museets plastbåtsatsning er lokalisert til **Odderøya museumshavn**. Samlingen har blitt utvidet med to nye båter i løpet av året. Den flytende utstillingen i havna bestod sommeren 2017 av 17 klassiske plastbåter fra 1950-1970-tallet. Utstillingen er et samarbeid med frivillige entusiaster, som får gratis båtplass i Nodeviga i bytte mot at båten ligger utstilt. Spesielt gledelig er det at interessen for denne ordningen øker, og at museet på denne måten får stilt ut et bredt spekter av klassiske plastbåter. Vest-Agder-museets årlige regatta for klassiske norske plastbåter ble arrangert søndag 27. august i strålende vær. For andre år på rad var det ny deltakerrekord. Til sammen 27 båter deltok. I tillegg var det også ny publikumsrekord med over 750 besøkende. I aktivitetshuset var det satt opp to foredrag som var godt besøkt. Regattaen ble også dekket av journalister fra Båtliv og Båtmagasinet.

I 2015 overtok museet skrog- og deksformer til Skibsplasts *Sportsmann junior 11*. I 2016 var disse ferdig restaurert, og samme år ble skrog og dekk støpt i aktivitetshuset. I 2017 ble båten renskjært, montert på Skibsplast på Evje og klargjort for å delta på regattaen, der den også ble «døpt» av Roald Skibsrud. Arbeidsprosessen ble dekket av NRK Sørlandet. Alle ledd i prosessen ble dokumentert av museet, og prosjektet til kompetansebygging innad i VAM.

D/S Hestmanden: Den første halvdel av 2017 har vi jobbet intenst med ferdigstillingen av D/S Hestmanden til åpningen av Norsk krigsseilmuseum 26. juni. Utstillinger ble utviklet og ferdigstilt, skipet ryddet og formidlingstiltakene montert i tide til åpningen. En stor skipsteknisk innsats, dels fra museet, dels fra Hestmandens venner og dels fra eksterne leverandører har blitt lagt ned.

Bygningsvern og byggeskikk

Bygningsvern og byggeskikk er et av Vest-Agder-museets hovedsatsinger. Arbeidet har i 2017 vært knyttet til tre arbeidsområder: Bygningsvern på egen bygningsmasse, kurs og kompetansespredning, dendrokronologi og annen dokumentasjonsoppbygging. Vest-Agder-museet forvalter 102 antikvariske bygninger. Disse har et til dels stort etterslep på vedlikehold; 58 av 102 bygg har et definert etterslep på vedlikehold. Vedlikeholdet skal skje etter antikvariske prinsipper, slik at museets bygninger kan stå som referanseprosjekter for andre som arbeider med bygningsvern. Det legges vekt på å dokumentere både status før arbeidet starter opp, arbeidet underveis og det ferdige resultatet. I tillegg til arbeid som utføres av museets egne håndverkere, settes også oppdrag ut eksternt. I forbindelse med dette har museet stort fokus på kvalitetssikring.

Antall bygg VAM benytter totalt.	128
Antall antikvariske bygg som inngår i Vest-Agder-museet (fredede eller verneverdige bygg).	102
Antall antikvariske bygg hvor Vest-Agder-museet/andre/uavklart har vedlikeholdsansvar (og finansieringsansvar).	87/12/3
Antall antikvariske bygg hvor Vest-Agder-museet/andre/uavklart har vedlikeholdsansvar og hvor byggene har "normal vedlikeholdsstandard".	33/11/0
Totalt antall antikvariske bygg med vedlikeholdsetterslep	58

Museet er opptatt av å være en kompetanseinstitusjon og å bidra til å spre kunnskap og interesse ut blant både håndverkere og interesserte privatpersoner. Dette gjøres gjennom regulære kurs, som gjerne arrangeres sammen med andre. I tillegg arrangerer museet sammen med Vest-Agder fylkeskommune fem til seks *håndverkerkafeer* i året. Dette er møtepunkt som kombinerer faglige foredrag med sosial mingling. Håndverkerkafeene arrangeres ulike steder i fylket.

I 2015 trådte Vest-Agder-museet inn i en tidligere avtale mellom Nasjonalmuseet i København og Vest-Agder fylkeskommune. Målet er å bygge opp en større intern/lokal kompetanse på Agder i det å

ta prøver, samtidig som en kan få datert flere av museets bygg og bygg knyttet til uthavnene samt avklart andre bygningshistoriske spørsmål. På sikt ønsker museet også å kunne bygge opp kompetanse i å analysere prøvene lokalt. Museet er videre opptatt av dokumentasjon av regionens byggeskikk generelt. Tre av håndverkerne har derfor fått opplæring i dokumentasjon av antikvariske bygg. Museet har også gitt tilbud til kommuner og fylkeskommuner om at vi kan ta imot dendroskiver/lafteknuter fra bygg som skal rives; dette med tanke på fremtidig forskning.

Besøksstedenes lokalhistorie

Besøksstedene har et naturlig fokus på lokalhistorie, og dette kommer til uttrykk i mindre utstillinger og prosjekter. Av litt større format er planen om faste, lokalhistoriske utstillinger ved alle avdelinger. I 2016 startet arbeidet med planleggingen av den neste store lokalhistoriske utstillingen, som var tiltenkt Flekkefjord museum. Til tross for gode prosjektskisser har dessverre arbeidet ikke ført frem, og planene ble foreløpig skrinlagt i november 2017. Neste avdeling ute er kanonmuseet på Møvik i 2019 og deretter Mandal i 2021.

Nasjonale og lokale nettverk

Museets ulike avdelinger deltar i formelle og uformelle nettverk på nasjonalt plan. Vest-Agder-museet har en svært bred tematisk- og samlingsmessig portefølje. Vi har derfor sett det som nødvendig å delta i en rekke nasjonale nettverk. Deltakelse i de nasjonale museumsnettverkene er en oppfølging av den museumsfaglige delen av museumsreformen. Vest-Agder-museet deltar i følgende nettverk på nasjonalt plan:

Nettverk	Ansvarlig
Nasjonalt nettverk for arbeiderkultur og nasjonalt nettverk for teknologi og industrihistorie	Konservator Birgitte Sørensen (Fagseksjonen)
Nasjonalt nettverk for bergkunst	Avdelingsleder Per Christian Burhol (Lista museum)
Byggnettverket, nasjonalt nettverk	Museumshåndverker Nils Magne Håkegård (Kristiansand museum)
Nasjonalt nettverk for fotografi	Fotograf Arve Lindvig (Fagseksjonen)
Herregårdsnettverket, nasjonalt nettverk	Konservator Tonje Tjøtta (Fagseksjonen)
Nasjonalt nettverk for fiskerihistorie og kystkultur	Avdelingsleder/konservator Arild Johannessen (Flekkefjord museum)
Nasjonalt nettverk for sjøfart	Avdelingsleder/konservator Arild Johannessen (Flekkefjord museum), vikar
Nasjonalt nettverk for demokrati og menneskerettigheter	Leder av fagseksjonen, Kathrin Pabst
Museumsnettverk i Virke	Direktør John Olsen: ledelse og overordnede problemstillinger. Administrasjonssjef Gro Eikeland: nettverket for administrasjon.
Museumsbanenettverket (NY)	Opprettet sommeren 2017 – VAM gikk samtidig ut av Museumsbanerådet. <i>Nettverk for direktører med museumsbaner i museet</i> ble slått sammen med det nye Museumsbanenettverket. For VAM: Direktør John Olsen og avdelingsleder Tom Johansen.
Kulturrådets program for museenes samfunnsrolle (opprettet høsten 2015)	Leder av fagseksjonen, Kathrin Pabst

Vest-Agder-museet deltar aktivt i Norges museumsforbunds arbeid og bidrar på de fleste samlinger og seminarer i deres regi. Vest-Agder-museet samarbeidet med museumsforbundet og de andre konsoliderte museene i Agder om å være representert under Arendalsuka 2017. Direktør John Olsen er nestleder i museumsforbundets styre, og administrasjonssjef Gro Eikeland er medlem av styret i seksjon for museumsledelse. John Olsen er også medlem av fakultetsstyret i Universitetet i Agder. Leder for fagseksjonen, Kathrin Pabst, sitter i styret i Norsk ICOM. Som en viktig reiselivsaktør, har VAM sett det som naturlig å ha et aktivt og engasjert forhold til Næringsforeningen i Kristiansand, i USUS-nettverket og det lokale cruisenetverket. Museet deltar også i det lokale historiefaglige miljøet gjennom Forskernettverk Agder, og formidlingsansvarlig Gunhild Aaby er leder av Den norske historiske forenings avdeling i Agder og sitter i komiteen som planlegger Norske historiedager 2018.

FORMIDLING OG LOKALE AKTIVITETER

Besøkstall ved avdelingene

Totale publikumstall pr. avdeling	2013	2014	2015	2016	2017
Kristiansand museum	19 040	19 599	16 032	18 083	18 190
Oddeøya museumshavn	Ca. 2 300	Ca. 2500	2 855	5 892	4 885
Kristiansand kanonmuseum	9 357	9 060	9 890	12 458	10 285
Gimle Gård	2 256	3 119	2 830	2 623	3 175
Setesdalsbanen	17 524	15 773	24 804	23 376	28 599
Mandal museum (inkl. Vigeland Hus)	4 853	5 630	3 943	4 432	9 420
Sjølingstad Uldvarefabrik	7 531	7 300	7 809	7 863	8 910
Lista museum	16 273	17 469	16 026	15 819	16 775
Flekkefjord museum	6 310	6945	8612	7 709	8 741
D/S Hestmanden – Norsk krigsseilmuseum	Ikke del av VAM	Ikke del av VAM	Ikke del av VAM	90 ¹	5 748
Tingvatn fornminnepark og besøksenter	Ikke del av VAM	Ikke del av VAM	Ikke del av VAM	Ca. 2 000	Ca. 3 000
Formidling utenfor VAMs besøksmål ²	-	Ikke tallfestet	Ikke tallfestet	3 865	7 553
Totalt	85 444	87 395	92 801	104 210	125 281

Vest-Agder-museet satte solid publikumsrekord i 2017, med 21 000 flere gjester enn i forrige rekordår, 2016. Vi har hatt et høyt aktivitetsnivå og bestrebet oss på å nå ulike målgrupper med tilbudene våre. Museet har også fortsatt arbeidet med større synlighet i media og andre kommunikasjonskanaler. Økningen skyldes til dels at D/S Hestmanden har blitt en del av VAMs formidlingstilbud, og at rundt 5000 gjestet skipet under Arendalsuka. Men også flere av museets etablerte avdelinger har hatt et godt år. Setesdalsbanen kunne notere 5223 flere reisende i 2017 enn i fjorårssesongen. Aldri har så mange kjørt med Setesdalsbanen etter at ordinær drift ble lagt ned i

¹ D/S Hestmanden ble overført til Vest-Agder-museet 01.01.2016, men skipet åpnet for publikum først 26. juni 2017.

² Denne kolonnen er en samlepost for formidling utenfor VAMs ordinære besøksmål, bl.a. i regi av fagseksjonen.

1962. Mandal museum står for den største relative oppgangen. Besøkstallet sammenliknet med 2016 er mer enn doblet, noe som skyldes godt arbeid i lokalsamfunnet, ikke minst gjennom prosjektet og utstillingen "Glamour i småbyen – mote fra Mandal i 25 år", om Marnar Konfeksjonsfabrikk. I tillegg oppnådde VAMs egen vandretstilling *Ikke bare greit? Om å være fattig på Sørlandet* spesielt god synlighet og oppmerksomhet i Mandal.

VAM har også utvidet sin virksomhet utenfor de ordinære besøksmålene. Nesten 7000 personer har deltatt i ulike aktiviteter i museets regi på andre arenaer – som juleverksted på Torvet i desember (ca. 5000) og Odderøya Fyr, overtatt av museet 1. januar 2017 (ca. 1000) og fagseksjonens mange foredrag (ca. 1140). I tillegg kommer ikke tallfestet formidling gjennom f.eks. utendørs fotoutstilling på Torvet i Kristiansand, turgåere på museets uteområder og deltakelse på arrangementer i andres regi, f.eks. Flekkefjord museums tilstedeværelse på det lokale julemarkedet.

Kristiansand kanonmuseum, som hadde et oppsving i 2016 grunnet åpningen av ammunisjonsjernbanen, klarte dessverre ikke å holde på oppmerksomheten i 2017 og opplevde en reduksjonen i besøkstallet sammenliknet med fjoråret. Avdelingen hadde likevel en økning i forhold til tidligere år. Nedgangen i Odderøya museumshavn skyldes at avdelingen ikke fikk antatt tilbud i Den kulturelle skolesekken (DKS).

Barnehage- og skolebesøk pr. avdeling	2013	2014	2015	2016	2017
Kristiansand museum	5 696	4 297	4 082	3 839	5680
Gimle Gård	56	125	333	77	108
Odderøya museumshavn	0	0	27	1 222	119
Kristiansand kanonmuseum	225	60	841	714	350
Setesdalsbanen	1 057	1 339	996	768	1 848
Mandal museum og Vigeland hus	1 636	1 200	811	1 064	1 746
Sjølingstad Uldvarefabrik	1 741	1 324	1 446	1 116	1 771
Lista museum	2 400	3 276	2 753	882	1 754
D/S Hestmanden – Norsk krigsseilermuseum	-	-	-	-	0
Flekkefjord museum	3 577	3 285	4 283	2 679	4683
Tingvatn fornminnepark og besøksenter	-	-	-	300	300
Fagseksjonen	-	-	-	650	370 ³
Totalt	16 388	14 906	15 572	13 311	18 729

Vest-Agder-museet har også satt publikumsrekord for skole- og barnehagebesøk i 2017. Spesielt Kristiansand museum og Flekkefjord museum har hatt en gledelig oppgang med en økning på 2000 elever sammenliknet med fjoråret. Mens VAM i 2016 ikke fikk antatt sine prosjekter i DKS ved flere avdelinger, var en rekke tilbud inne i 2017. Transportkostnadene er fremdeles den store utfordringen for skolene, så noen steder er museumsbesøk nesten utelukkende knyttet til DKS, men det arbeides mer aktivt i museet med å skape tilbud og løsninger uavhengig av DKS.

Av spesielle tilbud kan nevnes formidlingsopplegget til vandretstillingen *Ikke bare greit?*, som ble gjennomført i Kristiansand, Mandal, Lista og Flekkefjord og nådde ut til ca. 2800 elever i grunn- og videregående skole i 2017. Videre var det en positiv utvikling ved Setesdalsbanen, som igjen hadde kapasitet til skoler og barnehager etter oppgraderingen av området ved Paulen gård i 2016.

³ Formidling av "Ikke bare greit" er lagt til avdelingene i 2017. Tallet for fagseksjonen viser til DKS-turneen *Fortellerkoffert* i Kristiansand våren 2017.

Formidling i Vest-Agder-museet

Koordinering og utvikling av felles formidling i Vest-Agder-museet er organisert i de avdelingsoverbyggende arbeidsgruppene for pedagogisk virksomhet/innhold i sesongtilbud og digital formidling/kommunikasjon under ledelse av museets formidlingsansvarlig. Markedsføring, markedskommunikasjon og profilering koordineres av markedskonsulenten i samarbeid med den enkelte avdeling. Vest-Agder-museets formidlingsarbeid tar utgangspunkt i prinsipper og retningslinjer nedfelt i museets formidlingsplan og planer og strategier på de ulike virkeområdene. I 2017 har formidlingsgruppa arbeidet med å fornye museets felles formidlingsplan.

Felles formidlingsprosjekter har ellers i hovedsak vært knyttet til fagseksjonen. De er beskrevet andre steder i årsmeldingen, for eksempel samfunnsrolleprosjektet og arbeidet med fattigdomsprosjektet *Ikke bare greit* og utvikling av formidlingen ved D/S Hestmanden. Utøvelse og ansvar for museenes formidling ligger for øvrig til den enkelte avdeling. Vest-Agder-museet kan vise til betydelig variasjon og stor bredde i formidlingstilbud, samarbeidsformer og metoder.

Nettverk, kurs og opplæring

Museumsformidlerne i Agder har et uformelt nettverk som arrangerer en årlig museumspedagogisk fagdag (i år arrangert på Tingvatn) og felles stand under Sørlandsk lærerstevne. Også de ubemannede museene i Vest-Agders tilbud til skolene blir profilert under lærerstevnet. Vest-Agder-museet er medlem av klyngenettverket for bedrifter innen reiseliv, opplevelses- og kulturnæringen på Sørlandet, *Usus*. Nettverket har fokus på gjenkjøp og verdien av eksisterende kunder. Museet har gjennom året deltatt på flere samlinger og seminarer i nettverkets regi. I år samarbeidet vi også med *Usus* om vårt årlige interne service- og fortellerkurs for sommeransatte. *Usus Akademi Servicekurs* ble holdt på Sjølingstad i juni og hadde også deltakere fra andre *Usus*-bedrifter.

Pedagogisk virksomhet

Vest-Agder-museet er en sentral samarbeidspartner for den fylkeskommunale kulturelle skolesekken (VAF-DKS) på kulturarvfeltet. Ansvar for tilbudene i de lokale, kommunale kulturelle skolesekkene ligger til den enkelte avdeling.

Museets tilbud er organisert som turneer på skolene og som museumsbesøk. En mellomvariant, såkalte museumsturneer, er formidlingsopplegg knyttet til vandreutstillinger mellom avdelingene. I 2017 fikk Vest-Agder-museet antatt 13 tilbud i VAF-DKS innen programområdene forhistorie, kulturarv og visuell kunst. Dette var dobbelt så mange som i foregående år. Formidlingsgruppas felles satsning i 2017 har vært museumsturneen *Ikke bare greit – om å være fattig på Sørlandet*, som ble formidlet til ca. 2800 elever ved fire av museets avdelinger. Det var et omfattende arbeid bak opplegget, som inneholdt utstillingsformidling og animasjonsverksted. Vi opplevde at temaet var svært aktuelt, og at museet gjennom opplegget ble en stemme i den dagsaktuelle debatten. Vi ble invitert til Lindesnes Avis podcast, vi ble spurt til råds av pressen i spørsmål om økonomi og utenforskap og vi ble invitert til et politisk møte om fattigdom i forkant av valget – i tillegg til å holde foredrag for museumskolleger i hele landet.

Siden det har vist seg at museets pedagogiske arbeid i stor grad hviler på om tilbud blir antatt i DKS, og at midlene derfra er begrenset, har formidlingsgruppa i 2017 begynt å legge planer for mer målrettet formidling til skoler og barnehager utenfor DKS-systemet. Det kan være felles, enkle, transportable opplegg og større eventpregete tiltak, slik som *barnehagedager* på Sjølingstad.

Utstillinger

Vest-Agder-museet viste flere nye utstillinger i 2017. De fleste ble utviklet ved besøksstedene selv og er omtalt under den enkelte avdeling. Den største satsningen i regi av fagseksjonen var tilrettelegging av formidling om bord i DS Hestmanden – Norsk krigsseilermuseum. Utstillingsarbeidet var

omfattende og involverte mange ansatte, frivillige og tjenester kjøpt av eksterne. Krigsseilerhistorier fra to verdenskriger er bærende for utstillingene, men skipet og den autentiske innredningen danner rammene for formidlingen. Utstillingene, som sto ferdige da skipet åpnet 26. juni, kan deles inn i åtte seksjoner: 1) en film fortalt gjennom en ung krigsseiler under andre verdenskrig, produsert av Øya Film AS 2) seks store interaktive skjermer, der publikum kan velge mellom ulike filmer og digitale fortellinger 3) interaktive skjermer tilrettelagt for søk i Krigsseilerregisteret, to trykte utstillinger om henholdsvis 4) skipet Hestmanden og 5) Slaget om Atlanterhavet, 6) bakgrunnstekster om ulike tema: livet om bord på et skip i krig, om Nortraship og om senskader og utfordringer for krigsseilerne i etterkant av krigen, 7) en film sammensatt av korte klipp med bilder og overskrifter fra ulike lands aviser og 8) personfortellinger med krigsseilere fra begge kriger – fortalt i tekst og bilder og som digitale fortellinger. I tillegg finnes det en digital tidslinje og en liste med forklaringer på en rekke begreper og fenomener fra andre verdenskrig.

Vandreutstillingen *Ikke bare greit. Om å være fattig på Sørlandet*, som åpnet i Tresse i Kristiansand i november 2016, vandret i 2017 til Kristiansand museum, Mandal museum, Nordberg fort og Sundeparken i Flekkefjord. Det har vært etterspørsel etter videre vandring, ikke minst fra skolene, men det er en krevende og kostbart utstilling å drifte. Utstillingen *Så flyttet vi til Kristiansand. Fra byplanleggerens album – fotografi og tegninger av Erik Lorange* åpnet 16. juni 2017 i Rådhuskvarteret, Kristiansand. Utstillingen var et samarbeid mellom Kristiansand kommune, Multiconsult og Vest-Agder-museet. Den ble vist ut januar 2018. Ved gjenåpningen av Torvet i Kristiansand i august satte vi opp en friluftsutstilling med rundt 100 bilder av fotograf Dagfinn Pettersen med oppfordring til publikum om å bidra med informasjon til bildene. Videre har det vært arbeidet aktivt med to utstillingsprosjekter, som kommer til å åpne på nyåret i 2018: Uniformsutstillingen *Unik og uniformert* og utstillingen *Ting vi har felles*, et samarbeidsprosjekt med Kristiansand folkebibliotek. Det har også vært lagt ned mye arbeid med ny lokalhistorisk utstilling i Flekkefjord, men det lyktes ikke å skaffe lokal finansiering til prosjektet. Utstillingsplanene legges derfor bort og andre lokalhistoriske utstillingsprosjekter rykker fram i køen.

Andre publikumstilbud

Det var i 2017 103 gjennomførte arrangementer fordelt på alle avdelinger (målt via Facebook). Også i år har museet hatt to fellesarrangementer. Sesongåpningsarrangementet ble holdt 11. juni på Setesdalsbanen og hadde temaet *På reise*. Det var stor aktivitet både på Grovane og Røyknes. Regattaen for klassiske plastbåter, Plastikk 2017, ble en suksess i strålende sensommervær. Et annet stort publikumsløft i 2017, var Arendalsuka i samarbeid med Museumsforbundet og de andre museene på Agder. Hovedattraksjonen var DS Hestmanden – Norsk krigsseilmuseum, som hadde fått maskinen i gang til disse augustdagene. Rundt 5000 mennesker besøkte skipet. Vest-Agder-museet deltok også på stand og presenterte fattigdomsprosjektet og ulike tekstile håndverk. Det har ellers vært stort fokus på nålebinding i Vest-Agder-museet i 2017. I begynnelsen av året ga museet ut boka *Med en nål*, oversatt fra finsk og formidlet av museets egen Katja Kålheim, som har turnert med demonstrasjoner og kurs i nålebinding til 12 steder rundt om i landet i løpet av året. Foredragsvirksomheten har også ellers vært stor. Bare i fagseksjonen har ansatte holdt 20 foredrag med til sammen 1140 tilhørere. Det har vært et besøk med Den kulturelle spaserstokken i 2017. I desember ble Vest-Agder-museet invitert av Kristiansand kommune til å delta med barneaktiviteter i telt under *Jul for alle på Torvet*. Vi stilte med nålefiltings- og papiraktiviteter og lagde en utstilling med historisk pyntede juletrær. Hele 5000 mennesker var innom teltet i løpet av de 12 dagene aktivitetene pågikk.

En annen, langsiktig satsning er formidling av bygningsvernprosjekter. I 2017 ble det ikke igangsatt et eget, nytt prosjekt, men formidling av stegeverk fortsatte med eksterne kurs og innledning av samarbeid med byggfag på Tangen videregående skole. Det ble videre holdt slipekurs og tjærebrenningsdemonstrasjon, samt flere håndverkerkafeer i fylket – om dendrokronologi, om linoljemaling, om et restaureringsprosjekt i Vardø og byggeskikkens kulturgeografi.

For øvrig har lirekasser fra Kilesamlingen blitt benyttet til glede og adspredelse i forbindelse med diverse arrangementer i Agder, også i 2017.

Digital formidling og kommunikasjon

VAM følger museets digitale strategi i arbeidet med digital formidling og kommunikasjon. Den digitale strategien er den interne guiden til hvilke plattformer vi bruker og hva vi publiserer når i digital markedsføring og sosiale medier. Denne veilederen oppdateres hvert år. Strategien inneholder også museets bruk av faglige formidlingskanaler, som egne nettsider, DigitaltMuseum.no og Industrimuseum.no.

Vest-Agder-museet hadde pr. 01.01.2018 til sammen 3211 gjenstander tilgjengelig på DigitaltMuseum, den felles nasjonale databasen over samlinger i norske kunst- og kulturhistoriske museer. Tre nye digitale utstillinger har blitt produsert, alle som del av større registreringsprosjekter.

Det har vært særlig fokus på nettsidene våre i 2017. Det skal til enhver tid ligge oppdatert informasjon om åpningstider og arrangementer, men også bakgrunnsstoff om museets øvrige arbeid og samlinger. For å øke tilfanget av fagartikler på nettsidene, har fagseksjonen utarbeidet en publiseringskalender, slik at de ansattes kjerneområder og arbeidet med samlingene får økt synlighet. Disse artiklene har fått spesielt gode tilbakemeldinger i sosiale medier. Det har høsten 2017 blitt arbeidet med nytt design på nettsidene, spesielt med tanke på mobilvisning og tydeligere publikumsvennlig profil. Frameworks er engasjert for å administrere denne oppgaven. Dette arbeidet vil fortsette inn i 2018. Antall sidevisninger på hjemmesiden har økt med 10,64 % fra 2016 til 2017. Totalt antall økter på siden i 2017 var 98 777, sammenliknet med 89 000 i 2016 og 67 500 i 2015.

Museet har i 2017 fortsatt benyttet sosiale medier aktivt. Facebook er vårt utstillingsvindu for profilering av aktiviteter og arrangementer. Her kan også våre følgere få et innblikk i livet "bak kulissene" i museet. VAM som helhet og hver avdeling er representert med egen Facebookside. I 2017 hadde vi 20 628 følgere for museets avdelinger totalt, en vekst på 4739 sammenliknet med 2016. Vest-Agder-museet er også på Instagram. Antall følgere i 2017 økte med totalt 1482 til 4749 følgere totalt. Her er det en stabil vekst fra tidligere år. Alle avdelingene er representert på Instagram, bortsett fra Gimle Gård og Mandal museum. TripAdvisor er en viktig kanal for å kommunisere digitalt. Fokuset har også i 2017 vært å sørge for at all informasjon er korrekt til enhver tid med oppdaterte bilder og åpningstider. Vi prøver også å svare på henvendelser i denne kanalen. Bilder som blir publisert av Vest-Agder-museet finnes digitalt på Flickr og Google+. Alle avdelingene er registrert på Google+ og har eierskap til disse.

I løpet av 2017 har vi sendt ut 30 nyhetsbrev. Antall mottakere har ligget stabilt og vi har 432 mottakere. Åpningsraten har et snitt på 40 %. Det betyr at hver gang vi sender ut et nyhetsbrev er det ca. 200 som leser dem.

Annen markedsføring og profilering

Vest-Agder-museet har i flere år samarbeidet med konsulentfirmaet Backer & Bang. Høsten 2017 ble dette samarbeidet avviklet. Samarbeidet med Visit Sørlandet/USUS fortsatte i 2017 på innenlands- og utenlandsmarkedsføring. I 2017 utarbeidet vi en ny og ryddig fellesbrosjyre med oversikt over avdelingene. Blikkfanget i den nye brosjyren er et illustrert kart over Vest-Agder, tegnet av Oscar Jansen. Der blir avdelingene framstilt med sine tema. Det ble også produsert en brosjyre for hver avdeling. Utarbeidelsen av et nytt årskort, som kan brukes på tvers av avdelingene, ble gjort klart for salg i 2017. I starten av 2017 ble det laget en aktivitetskalender som ble hyppig brukt. Den gjør det oversiktlig og ryddig å se internt hva som skjer i løpet av året. Markedsmateriell (bekledning, poser, kopper og servietter) og ble korrigeret og oppdatert. Det ble laget nye kopper og servietter. Fokus på utvikling av museumsbutikkene og vareutvalget ble fulgt opp med deltagelse fra flere avdelinger på

gave- og interiørmessen på Lillestrøm. Det ble gjort felles innkjøp til museumsbutikkene gjennom markedskonsulenten.

Vi har i løpet av 2017 året jobbet strategisk med pressemeldinger og oppfølging av media. Dette har resultert i en økning av medieomtale. I 2017 ble vi omtalt i media 107 ganger både lokalt og nasjonalt, noe som er en dobling i forhold til 2016.

Formidlingsaktivitet ved avdelingene

Hovedarena for formidlingen i Vest-Agder-museet er de ulike besøksmålene. Det har vært stor aktivitet både i hovedsesongen 2017 og i skoleåret.

// Kristiansand museum

Kristiansand museum er i hovedsak et friluftsmuseum med om lag 40 kulturhistoriske bygninger plassert i en Bygade, et Setesdalstun og et Vest-Agdertun. I tillegg har museet utstillingsarealer i administrasjonsbygget og i ulike bygninger rundt på anlegget. *Kristiansand Sjøfartsmuseum* er en integrert del av museet, og *Miniby* ligger på området.

Formidling og utadrettet virksomhet

Kristiansand museum har hatt 18 190 besøkende i 2017, en beskjeden økning på 107 sammenholdt med 2016. Av disse var 5680 barnehage- og skolebarn, en økning på 1741 fra i fjor. Det var 5222 cruisegjester innom museet, en liten økning fra i fjor. Det har imidlertid vært en nedgang i antall enkeltbesøkende. Nedgangen skyldes at Den store familiedagen hadde 500 færre besøkende enn fjorårets rekord og julemarkedet en nedgang på 1500 gjester. Flere nye, men mindre omfattende arrangementer trakk folk til museet, men kompenserte bare til en viss grad for nedgangen knyttet til de store arrangementene.

Det har vært aktiviteter i vinterferien, i påsken og i høstferien. Museet var åpent under Visit Sørlandets arrangement, *Turist i egen by*, i juni og deltok i et nytt arrangement, Kongsgård dagen, som er et samarbeid mellom Midt-Agder Friluftsråd, Sanitetsforeningen og flere andre aktører på Kongsgårdområdet. Begge arrangementer var gratis og ca. 800 besøkende var innom. Det er også holdt flere mindre arrangementer med fokus på tradisjonsmat: *Rabarbradagen*, *Slåttedagen* og *Livet på setra*. Vi har hatt praktisk demonstrasjon av tjærebrenning og andre bygningsvernkafeer i regi av bygningsvern avdelingen ved museet. I tilknytning til VAMs utgivelse av boka *Med en nål*, ble det holdt nålebindingskafé med demonstrasjon av nålebindingsteknikker. Teateromvisninger ble ikke gjennomført på Kristiansand museum i år, men avdelingen økte barneaktivitetstilbudet i sommer. I tillegg til de ordinære aktivitetene to ganger om dagen, supplerte vi med to daglige runder med mating og stell av dyrene, finansiert med prosjektmidler fra Gjensidigestiftelsen.

Kristiansand museum har gjennomført fire undervisningsopplegg for 3317 elever i Den kulturelle skolesekken i 2017: *Ikke bare greit*, knyttet til fattigdomsutstillingen for 5. og 6. trinn og videregående skole, *Byen vår. Kristiansand rundt 1900* for 2. trinn, *I dag kjem rose maleren*, et nytt opplegg, der 5.-7. klassinger fikk oppleve museets rosemalte bygninger og prøve malingsteknikken selv og *Jegere i steinalderen* for 4. trinn. Skoler og barnehager har også deltatt på andre pedagogiske tilbud gjennom året, bl.a. om ull og lin, korn og to forskjellige juleopplegg. Museet er også godt besøkt av voksenopplæringen for innvandrere, og vi har i år opprettet et samarbeid med naboen Kløvertun med tilbud til beboerne på aldershjemmet og dagsbesøkende.

Det pågår en prosess med revitalisering og fornying av Kristiansand museums publikumstilbud. Til sammen har museet mottatt tilskudd fra Gjensidigestiftelsen på kr 990 000 til dette arbeidet. Prosjektet er todelt. Begge delene bygger på en kombinasjon av aktiviteter og utbygging av

infrastrukturen på museet. Prosjekt *Mestring* formidler nærkontakt med dyrene for å gi barn en mestringsfølelse, mens prosjekt *Kosthold* har som mål å oppfordre til refleksjon rundt et sunt kosthold ved å rette fokuset på historiske mattradisjoner og matlaging fra bunnen av. Det arbeides også med utvikling av de ulike områdene på museet. Som en del av prosjektet er det felt trær, lagt jord og sådd gress for å skape beiteområder for hester og sauer. Det ble også plantet frukttrær og anlagt en linåker. Flere vannposter med sommervann på tunene er satt opp. Eikentunet har fått nye informasjonsskilt.

Frivillig arbeid og venneforening

Vest-Agder Fylkesmuseums venneforening har ca. 150 medlemmer. De bistår avdelingen med matlaging, salg og andre oppgaver på temadager og utfører dugnadsarbeid på friluftsmuseet. Venneforeningens dag arrangeres en gang i året, og det gjennomføres hvert år én eller flere kulturhistoriske utflukter. Venneforeningen gir også en årlig gave til museet. I 2017 bidro de økonomisk med støtte til utbygging av strømmettet med utekontakter som brukes til strømforsyning under arrangementene. I tillegg til Venneforeningens tjenester, nyter museet frivillig innsats fra pensjonerte ansatte som bidrar med arbeidsinnsats og kunnskap. Vi får også hjelp av en utvidet familie fra Marnardal, som slår og hesjer på Eikentunet tidlig på sommeren og kjører inn høyet under Den store familiedagen.

// Gimle Gård

Gimle Gård er en herregård som ligger i Kristiansand. Den ble bygd mellom 1797 og 1807. Opprinnelig var det en lystgård for kjøpmann Bernt Holm, en av byens velstående handelsmenn. Eiendommen ble testamentert til Kristiansand kommune da siste eier, Ottilie Arenfeldt Omdal, døde i 1982. Hovedbygningen ble overlevert med alt inventar. Den eies av Stiftelsen Gimle Gård og forvaltes av Vest-Agder-museet. Fem generasjoner Holm-Arenfeldt-Omdal har etterlatt seg mange kulturhistoriske skatter.

Formidling og utadrettet virksomhet

Totalt besøk for 2017 var 3175, en økning på 223. Av disse var 108 barnehage- og skolebarn. Gimle hadde ingen cruisebesøk og heller ingen DKS-opplegg i 2017. Teateromvisningene om sommeren og arrangementet *Jul på Gimle* trakk besøkstallet opp.

Hele Gimle er et utstillingslokale, der gjenstandene og interiøret er stilt ut slik det stod i 1982. Det er dermed lite plass til tradisjonelle utstillinger. Fotoutstillingen om dyrene på Gimle, satt opp i kjelleren i 2015, er fremdeles utstilt og er en del av hver omvisning. Gimle Gård er åpen hver dag i sommersesongen med omvisninger hver time. Forhåndsbestilte grupper tas imot utenom sesongen, og malerisalen brukes til konserter av musikkstudenter ved UiA og av Vitenskapsakademiet til regelmessige foredrag og møter.

Visit Sørlandet arrangerte *Turist i egen by* også i januar i 2017, og korte "smakebit-omvisninger" ble tilbudt på Gimle Gård. Responsen var over all forventning, og alle fem omvisningsrunder var stort sett fullsatt. Det ble holdt tolv *Omvisninger utenom det vanlige* – skuespilleromvisninger med musikk – ved Inger-Helen Kilsti og Espen Sørensen i sommer. Disse var fordelt over seks dager i juli og august. Omvisningene var godt besøkt, og flere forestillinger var fullsatt. Høstferieopplegget, *Jakten på de stjålne smykkene*, som ble utviklet i fjor, var også veldig populært. Opplegget er lagt opp som en skattejakt, der barn må hjelpe til med å finne smykker stjålet fra safen i kjelleren. Året avsluttes med *Jul på Gimle*, arrangert som en del av Naturmuseum og botanisk hage – Universitetet i Agders julemarked. Museets ansatte er stasjonert i forskjellige rom i et julepyntet Gimle, og dette er den

eneste dagen i året publikum selv kan vandre rundt i huset uten guide. Over 1300 mennesker var innom i løpet av fire timer.

Frivillig arbeid og samarbeid

Det er ingen venneforening tilknyttet Gimle Gård, men museet har et nært samarbeid med Naturmuseum og botanisk hage – Universitetet i Agder om drift av utearealer, og med kunsthistoriker ved UiA, Frida Forsgren, om formidling av maleriene på Gimle.

// Kristiansand kanonmuseum

På Møvik i Kristiansand ligger verdens nest største kanon som noensinne er montert på land. Bakgrunnen for plasseringen var tyskernes behov for å holde britene ute fra Skagerrak og sikre forsyningsruten mellom Norge og Tyskland etter invasjonen i 1940. Skagerrak ble minelagt, og det ble bygget et tungt batteri på Møvik (Batterie Vara) og et tilsvarende i Hanstholm, Danmark. Etter krigen ble batteriet en del av det norske kystartilleriet, og kanonene ble avfyrt for siste gang i 1952. Kristiansand kanonmuseum ble åpnet i 1993 og ble konsolidert med Vest-Agder-museet i 2012.

Formidling og utadrettet virksomhet

Totalt besøk for 2017 var 10 285, en ikke uventet nedgang på 2 199 i forhold til fjorårets rekord. Det var en liten nedgang ved gruppebesøk, men hovedforskjellen registreres ved tallene på enkeltbesøkende. Den nye attraksjonen, ammunisjonsjernbanen, som trakk folk til museet i 2016, hadde mistet litt av nyhetens interesse, og det bidro nok til nedgangen i 2017. Det var også færre skoleelever som fikk tilbud gjennom DKS.

DKS-opplegget, *Arbeidere, fangere, soldater – Møvik i krigsårene* ble gjennomført for tredje gang høsten 2017. Rundt 350 elever fra 9. og 10 trinn fra tre forskjellige skoler i Kristiansand var innom fortet. Utstillingene i museumsbunkeren var uendret i 2017. Rammene til nye informasjonsskilter er satt opp rundt omkring på fortet, men arbeidet med tekst og bilder har vært forsinket. Museet har en lang sesong og er åpent i helgene både på våren og høsten. Daglige besøkstall er gode gjennom hele sesongen. Museet har et selvguidingssystem, men tilbyr også guidet omvising til grupper. Kanonmuseet deltok på Visit Sørlandets arrangement *Turist i egen by* i mai. Søndag 18. juni ble Kanondagen avviklet som sesongåpning. Flere hundre mennesker var innom museet, og ammunisjonsjernbanen ble åpnet for sesongen. Toget ble kjørt hver dag i høysesongen og fungerte hele sesongen uten tekniske problemer.

Arkitekttegningene til nytt publikumsmottak ved Kristiansand kanonmuseum var nærmest ferdigstilt i 2017. Nye publikumsfasiliteter på Kanonmuseet vil bety mye for muligheten til å trekke en større gruppe publikum, særlig cruiseturister.

Frivillig arbeid og samarbeid

Kristiansand kanonmuseums dugnadsgjeng etablerte seg som venneforening i 2017. Venneforeningen driver hogstarbeid på fortet, reparerer lokomotivet og vognene på ammunisjonsjernbanen i tillegg til annet maskineri på anlegget. Venneforeningen er i gang med istandsetting av Sambandsbunkeren, både innvendig og utvendig. Det utvendige arbeidet er i samarbeid med Nasjonale Festningsverk og utføres med støtte fra Sparebanken Sør. Samarbeidet mellom Stiftelsen Kanonmuseet og Vest-Agder-museet om finansiering og gjennomføring av nye prosjekter på Kanonmuseet har vært og er av stor betydning.

// D/S Hestmanden – Norsk krigsseilermuseum

D/S Hestmanden er det eneste gjenværende norske handelsskipet som seilte under både første og andre verdenskrig. Skipet er et museum og et nasjonalt minnesmerke over krigsseilerne, de menn og kvinner som under verdenskrigene seilte for Norge og de allierte i handelsflåten.

Formidling og utadrettet virksomhet

Det har i 2017 blitt arbeidet med realiseringen av utstillingene om bord i Hestmanden. Skipet med de ferdige utstillingene ble åpnet 26. juni 2017. Årets store evenement ble Arendalsuka i august, men vi holdt åpent med omvisning for publikum i hele juli. Totalt 5750 gjester har besøkt Hestmanden i 2017.

Krigsseilernes innsats var svært viktig under begge krigene, men den kostet dyrt. Rundt 6650 krigsseilere mistet livet på norske handelsskip, og mange slet med senskader etterpå. Om bord vil besøkende bli kjent med noen krigsseilere og arbeidsforholdene på D/S Hestmanden og andre skip som seilte i krig. For å imøtekomme flest mulig aldersgrupper og behov, er formidlingen tredelt – fysisk, digital og analog; med omvisninger, interaktive dataskjermer og filmfremvisning i tillegg til tradisjonelle utstillinger. I tillegg til å formidle innsatsen til norske sjøfolk, skal D/S Hestmanden brukes som møtested for fredsarbeid og kulturutvikling.

I 2017 ble arbeidene knyttet til istandsetting av propell, kjele, maskin og rørsystemer slutført og D/S Hestmanden kan nå seile for egen maskin. Planen er å formidle skipets og krigsseilernes historie til publikum langs hele Norges langstrakte kyst. Den 26. juni 2017, mens D/S Hestmanden lå til kai foran Kilden i Kristiansand, åpnet skipet som Norsk krigsseilermuseum for besøkende. Snorklippingen ble foretatt av forsvarsminister Ine Marie Eriksen Søreide foran inviterte krigsseilere og enker etter krigsseilere og fremmøtte publikummere. Åpningen ble markert i Kilden med 250 inviterte gjester.

Etter åpningen gikk skipet for slep til sin hjemmehavn Bredalsholmen, hvor det daglig var åpent for besøkende i hele juli måned. Besøkstallet for perioden ble ca. 350 voksne og barn. I august deltok Hestmanden på Arendalsuka, både som arena for paneldebatter og konserter og som åpent skip for publikum. Totalt var mer enn 5000 besøkende innom under oppholdet i Arendal. 8. september ble forestillingen *100 år med Vera Lynn* fremført av Kulturvognen til et fullsatt amfi ombord. 10. september ble kulturminnedagen markert på Hestmanden, med åpent skip, maskin og dampkjele i gang og med kåseri av Gunnar Eikeli om skipets historie. I høst- og vintermånedene har det blitt gjennomført omvisninger om bord etter forespørsel.

Frivillig arbeid og samarbeid

Hestmandens venner er en viktig samarbeidspartner i drift og formidling av skipet og Norsk krigsseilermuseum. Venneforeningen bidrar til omvisninger om bord og til levendegjøring av krigsseilernes historier. Det legges ned utallige timer med dugnadsinnsats til formidling, men også til vedlikeholdsarbeider om bord. Venneforeningen har unik kjennskap og kunnskap om skipet og utgjør en viktig del av Driftsutvalget, sammen med Vest-Agder-museet. Der tas viktige avgjørelser om drift, forvaltning og formidling av skipet. Spesielt under istandsettingsarbeidene i 2016 og 2017 har Hestmandens venners innsats vært av uvurderlig betydning. Stiftelsen Hestmanden har også vært en aktiv samarbeidspartner, både i avgjørelser rundt istandsettingstiltak og i arbeidet med å sikre midler til disse og til videre drift av skipet.

// Odderøya museumshavn og Odderøya fyr

I Odderøya museumshavn er hovedfokuset maritime aktiviteter for store og små. Området inkluderer aktivitetshus og utendørs installasjoner og utstillinger om sommeren. I havna forteller vi om plastbåtens historie gjennom en innendørs utstilling og en flytende utendørsutstilling med

klassiske plastbåter i samarbeid med private eiere. Museumshavna hadde sin andre ordinære sesong i 2017. Aktivitetshuset holdt åpent i alle skoleferier med hovedsesong om sommeren.

Formidling og utadrettet virksomhet

Odderøya museumshavn hadde i 2017 en nedgang i besøkstall fra 5892 i 2016 til 4885 i 2017. Tallene fra enkeltbesøk har gått litt ned fra 2016, men fallet i besøkstall skyldes hovedsakelig at vi har hatt mindre skolebesøk gjennom bortfall av DKS i 2017. Den årlige regattaen for klassiske plastbåter hadde derimot besøksrekord med over 750 besøkende.

2017 har vært et år med fokus på identitetsbygging og videre utvikling av museumshavna. Museumshavna henvender seg først og fremst til barn og barnefamilier med sine aktiviteter. Det har vært arbeidet med kommunikasjon med publikum og blitt lagt stor vekt på skilting og merkevarebygging. Museumshavnas maskot kom på plass i 2017, og fikk etter en suksessfull navnekonkurranse i sosiale medier navnet *Pelle Krabbe*. Hovedfokuset i utstillingene innendørs og utendørs er plastbåtens historie. Totalt 16 plastbåter og 8 trebåter lå utstilt i Nodeviga i 2017. Et nytt tilbud av året var krabbepresentasjon på brygga, der barn og voksne fikk oppleve å trekke ei teine med krabber ytterst på brygga. Det ble gitt en presentasjon om krabber; lokale kallenavn, forskjell på hannkjønn/hunnkjønn osv.

I 2017 har Odderøya museumshavn hatt besøk av 119 skole- og barnehagebarn. Disse har tatt kontakt på eget initiativ, og de fleste kommer fra SFO-ordninger. Vi har også hatt besøk av elever fra Sørlandet maritime videregående skole. Den årlige regattaen for klassiske plastbåter, *Plastikk 2017*, ble avholdt 27. august. Været var upåklagelig og omkring 750 publikummere møtte opp for å overvære regattaen, hvor rekordmange (27) båter stilte til start. Med i regattaen var også museets egen Skibspplast *Sportsmann junior 11*, som ble ferdigstilt, renskjært og montert på Skibspplast på Evje i 2017 og døpt av Roald Skibsrud under *Plastikk 2017*. Alle ledd i arbeidsprosessen med båten ble dokumentert av museet. Båten stilles ut i museumshavna.

Odderøya fyr

Vest-Agder-museet leide i 2017 Odderøya fyr av Vest-Agder fylkeskommune. Målsetningen var å gi publikum tilgang til fyret samt formidle fyrhistorie og området maritime historie. Formidlingen av fyret sees i sammenheng med Odderøya museumshavn. Odderøya fyr ble opprettet i 1832 og automatisert og avfolket i 1984. Fyret er fredet etter lov om kulturminner.

Avtalen om leie av Odderøya fyr for 2017 var kun ettårig. Dette gjenspeiles også i aktiviteten. Kort tidshorisont ga begrensninger i mulighet til å søke eksternt finansiering av formidlingstiltak og til å markedsføre tilbudet på en god måte. Museet etablerte i 2017 en "kino" i et av byggene samt en utstilling. Utstillingen ble laget i samarbeid med Lindesnes fyrmuseum. Ved sesongstart ble det arbeidet for å få til et samarbeid med venneforeningen knyttet til å holde fyret åpent. Det viste seg at foreningen ikke hadde kapasitet til dette, og museet måtte ansatte guider/verter fra sommeren og ut året. Fyret hadde åpent en søndag i måneden hele året og hver søndag i juli. Det var gratis inngang og enkel servering til selvkost. Ved en videreføring legges det opp til felles billett for museumshavna, omvisning på fyret og i utstillingen på Vestre Lasarett på Odderøya. Museet ønsker også å tilrettelegge for guidede besøk for grupper og skoleklasser, men dette er et mer langsiktig arbeid.

Frivilling arbeid og samarbeid

I 2017 har museumshavna knyttet til seg flere frivillige båtentusiaster, noe som kom til uttrykk i regattaens deltakerrekord med 27 oppmøtte båter. Museumshavna har også et samarbeid med Bragdøya Kystlag, som stiller ut trebåter. Venneforeningen for Odderøya fyr er en viktig samarbeidspartner i aktiviteten rundt formidlingen av fyret.

// Setesdalsbanen

Setesdalsbanen er én av fem etablerte museumsbaner i Norge. Den spesielle sporvidden på 1067 millimeter var dominerende i landet fram til år 1900. Av i alt ca. 1000 kilometers utbredelse, er Setesdalsbanens åtte kilometer fra Grovane til Røyknes det siste strekket som er igjen.

Setesdalsbanen har samlinger fra Sulitjelmabanen i nord til Flekkefjord-Egersund i sør. Driften foregår i et samarbeid mellom Vest-Agder-museet og Setesdalsbanens Venner. Det ville ikke vært mulig å kjøre damptog på Setesdalsbanen uten innsatsen fra det frivillige miljøet.

Formidling og utadrettet virksomhet

2017 har vært et godt driftsår på Setesdalsbanen, med tidenes publikumsrekord. Totalt antall reisende var 28 645 mot 23 376 personer i 2016. I 2017 satte vi et maksimum antall på charter på 20 charterdager i løpet av sesongen, og sesongen var tidlig fullbooket.

2017 har vært et år med normal drift, hvor hovedfokus har vært på arbeidet med infrastruktur og rullende materiell. Sesongen startet i mai med charterkjøringer for SAAB-klubben og mobil leirskole i tillegg til ordinære cruisekjøringer. Hovedsesongen med ordinære søndagskjøringer startet 4. juni. Den store museumsdagen ble i 2017 avviklet på Setesdalsbanen den 11. juni. Temaet var *På reise*, og ansatte fra hele Vest-Agder-museet deltok med aktiviteter på Grovane og Røyknes. I tillegg var det folkemusikk fra Setesdal og underholdning ved Løvlands allé. Onsdagskjøringer startet 21. juni, og fra 24. juni ble det også gjennomført to avganger på lørdager. Siste onsdagskjøring fant sted 2. august, og siste lørdag med ordinære togavganger fra Grovane stasjon var 5. august.

13.-15. juni ble skole- og barnehagekjøring til Paulen gjennomført. Uteområdene på Paulen har blitt betydelig oppgradert av speiderne, og det var en fryd å igjen ta i bruk jordene til lekestasjoner med gammeldagse leker og quiz-løype, samt piknik med grilling for barna. Opplegget er svært populært blant skoler og barnehager i Vennesla og de omkringliggende kommunene.

Sommertoget stoppet en halv time på Grovane stasjon 9. august, og Setesdalsbanen markerte dette med ekstra oppsatt damptog som kjørte inn på stasjonen omtrent samtidig med sommertoget. Mange av passasjerene som var invitert til en gratis togtur, stilte i tidsriktige antrekk, og Setesdalsbanen fikk god dekning på direktesendingen på NRK. I tillegg deltok Setesdalsbanen på Sommertogets opplegg på Vennesla stasjon den 12. august. Påfølgende søndag 13. august ble årets stordriftsdag gjennomført, med svært god oppslutning. Ordinære søndagskjøringer pågikk til og med søndag 3. september. Siste togkjøring i 2017 fant sted med diesellokomotiv 12. desember. Ansatte fra hele Vest-Agder-museet fikk da en eksklusiv tur med servering av julelunsj om bord i toget i tillegg til omvisning både på Grovane og Røyknes.

Frivillig arbeid og samarbeid

Setesdalsbanens venner utgjør en formell del av driften av Setesdalsbanen gjennom deltakelse i Driftsbestyrelsen. Togkjøringen på Setesdalsbanen skjer for en stor del på dugnad, med frivillige fra Setesdalsbanens Venner som personale både på togene, på TXP-kontoret og i kiosk, kafeer og suvenirbutikk. Denne innsatsen er av uvurderlig betydning for å kunne drifte en museumsjernbane. De frivillige legger ned en betydelig innsats i forbindelse med driften generelt, med hensyn til klargjøring av materiell, banevedlikehold, rydding av spor, prosjektarbeid, arrangementer og annen dugnad. Venneforeningens medlemmer er også involvert i diverse utvalg og kontrollorgan, samt i utgivelsen av publikasjonen *Nytt fra Setesdalsbanen*. Også i 2017 har vi fått sertifisert nytt personell til togdriften, bl.a. den første kvinnelige fyrbøter. Fire nye frivillige ble godkjent for sikkerhetstjeneste og kan dermed bidra i togdriften. Det er gledelig å registrere rekruttering av yngre krefter til det frivillige miljøet på Setesdalsbanen.

Setesdalsbanen har valgt å kjøpe tjenester knyttet til gjennomføringen av større prosjekter og generelt vedlikehold, heller enn å ha egne ansatte med spesialkompetanse. Vi har knyttet til oss en rekke lokale og nasjonale leverandører av tjenester og samarbeidspartnere på de aktuelle områdene.

// Mandal museum

Mandal museum holder til i den fredede Andorsengården, oppført 1801-05, og i Vigeland hus, barndomshjemmet til kunstnerbrødrene Gustav og Emanuel Vigeland. Museet forvalter en stor samling kunst- og kulturhistoriske gjenstander. Samlingen av gjenstander knyttet til sjøfart og fiskeri er særlig omfattende.

Formidling og utadrettet virksomhet

Mandal museum har hatt en solid økning i besøkstallet for 2017. I 2016 var tallet 4432, i forrige rekordår, 2014, var det 5620 besøkende. I 2017 ble det manuelt telt 7300 besøkende på Mandal museum. Når man legger til anslått besøk i brakkene hvor utstillingen *Ikke bare greit* stod i over to måneder, blir tallet 9420 personer.

Vi har hatt besøk av 150 grupper – fra skoler, barnehager, lag, foreninger og private grupper. Vi har hatt to større opplegg gjennom Den kulturelle skolesekken, ti arrangementer av ulik størrelse og langt flere enkeltbesøkende enn normalt i sommersesongen. Den mye omtalte utstillingen *Glamour i småbyen* er hovedgrunnen til økningen i enkeltbesøket, men også gratisutstillingen *Ikke bare greit*. I 2017 besøkte 1746 barn fra skoler og barnehager museet. Dette er også en klar økning i forhold til tidligere år. Museet har kun hatt besøk av én barnehagegruppe, så grunnskole og videregående skole har vært satset mest på også dette året. 1169 av elevene kom gjennom DKS og 577 gjennom andre opplegg. I sommersesongen videreførte vi tilbudet om byomvisninger, med Andorsengården som utgangspunkt, samt jevnlig omvisninger og grafikkverksted på Vigeland hus. Det har også i år vært høns i bakgården på Vigeland hus.

Årets utstilling i Andorsengården var *Glamour i småbyen – mote fra Mandal i 25 år*. Utstillingen trakk 200 personer til åpningen og var godt besøkt hele sommersesongen. I Vigeland hus stilte Mandalkunstnerne Yvonne Hetlevik, Susanne Quist og Janne Christensen ut tegninger i en godt besøkt salgsutstilling. Under Kulturminnedagene 2017 samarbeidet Mandal museum med Buen kulturhus om et show med framvisning av kjoler fra Marnar Konfeksjonsfabrikk og visning av filmopptak fra arbeid med dokumentasjon av bedriftens historie og produksjon av utstillingen *Glamour i småbyen*. Dagen etter var utstillingen åpen i museet, med fri entré og samarbeidspartner og datter av bedriftseierne, Nanne Støhlmacher, til stede.

Frivillig arbeid og samarbeid

Mandal museum har ingen venneforening, men har tett kontakt med byens lokalhistorikere, og samarbeider jevnlig med blant andre Vigeland Hus AS, Buen kulturhus, Risøbank IKS, Mandal historielag, Mandal husflidslag og Mandal kunstforening. I 2017 har museet særlig samarbeidet med Nanne Støhlmacher og hennes nettverk om prosjektet *Glamour i småbyen*.

// Sjølingstad Uldvarefabrik

AS Sjølingstad Uldvarefabrik startet produksjonen av garn og ullvarer i 1894 og ble nedlagt i 1984. Sjølingstad Uldvarefabrik fungerer i dag som en levende museumsfabrikk, hvor maskinene vedlikeholdes gjennom produksjon av fabrikkens tradisjonelle varer. Tidligere drift er videreført på en måte som tar hensyn til og verner om maskiner og bygninger. Besøkende får oppleve et autentisk fabrikkanlegg med en antikvarisk, men fortsatt virksom, maskinpark. Anlegget og den virksomheten som i dag drives er unik i både norsk og europeisk sammenheng.

Formidling og utadrettet virksomhet

Totalt 8910 personer besøkte Sjølingstad Uldvarefabrik i 2017. Besøkstallet økte med 1047 personer fra 2016. Barnehagebesøket gikk opp med 122, skolebesøket med 557 og resten av økningen var gruppebesøk. Enkeltbesøk totalt gjennom året var stabilt.

Mange formidlingstilbud ved museumsfabrikken er godt innarbeidet. Vi gjennomførte sesongaktiviteter i skoleferiene, Naturlostur, strikkedager, strikke- og nålebindingskafé og julemarked. Mange gjester kjører langt for å besøke oss, men vi har også mange lokale gjester. Vi arrangerte barnhagedager seks dager i oktober. Små barn trenger litt annen tilrettelegging og formidling enn andre grupper, og vi ønsket å tilby aktiviteter som var relevante for dem, og som kunne brukes i barnehagen seinere. Hovedaktivitetene var basert på museumsfabrikkens kjerneområder spinning og veving, samt plantefarging. Flere ansatte var involvert. Elever ved Ime skole laget faner i filt til alle klassene sine. De tok seg godt ut i årets 17. maitog.

Vi hadde flere arrangementer i 2017 med tekstil som tema. Ulldag med foredrag, spinning på håndtein, rokk og maskin ble gjennomført i april. Saueslepp med utstillingsåpning ble arrangert i juni. Fem kopplam flyttet inn ved fabrikken. De ble godt stelt av guidene gjennom sommeren, og var populære blant gjestene våre. Tekstilkunstner Regien Cox undersøkte det RUNDE i sommerutstillingen på Sjølingstad Uldvarefabrik 2017. Til utstillingen var det satt opp en vegg som barn kunne spikre i og tegne på med tråd. Vi viste også utstillingen *Hvis klær kunne fortelle* i februar. I den forbindelse arrangerte vi foredrag om overgrep mot barn. Norges Museumsforbunds seksjon for immateriell kulturarv la sitt fagseminar til Sjølingstad Uldvarefabrik i november.

Frivillig arbeid og venneforening

Sjølingstad Uldvarefabriks venneforening, Ullvennen, er en viktig samarbeidspartner for museumsfabrikken og bidro i løpet av året til å arrangere Naturlos.

// Tingvatn fornminnepark og besøkscenter

Tingvatn er et gammelt tingsted for de indre bygdene i Vest-Agder. Tingplassen med gravhauger, steinsettinger og bautaer finnes fremdeles. Besøkscenteret åpnet i 2011 og består av kunst- og kulturhistoriske utstillinger, musikkisal, kafé, museumsbutikk og turistinformasjon. Senteret fungerer som et kulturelt møtested i Hægebostad. En rekke lag og foreninger har aktiviteter og arrangementer hele året. Vest-Agder-museet inngikk for perioden 2016-2018 en avtale med Tingvatn fornminnepark og besøkscenter IKS om daglig drift og formidling av stedet.

Formidling og utadrettet virksomhet

Det var rundt 3000 besøkende på Tingvatn i 2017, en økning på nærmere 1000 sammenliknet med 2016. Ca. 300 av disse var elever og barnehagebarn. I tillegg kommer besøkende på feltet og hovedbygningen som ikke lar seg tallfeste. Besøksstallene er omtrentlike, fordi vi ikke har betalte billetter.

I tillegg til de faste utstillingene har vi hatt en rekke temporære utstillinger i 2017. Miniutstilling av Egon Hansens brikkevevsrekonstruksjoner var utstilt i sommerperioden. Materialet var utlånt fra Moesgård museum i Danmark. Alfred Vaagsvold har levert kunstutstillinger til Tingvatn gjennom flere år. 2017 ble det siste året for denne ordningen, og Vest-Agder-museet overtar kunstformidlingen selv. I 2017 viste vi fram følgende utstillinger: *Maleri og broderi* av Trygve Lahn og Vibeke Andersen, *Sakralt og profant* av Olaf Karlsen, *Samanveving – collage, trykk, maleri* av Liv Krekke Kaada. Det arbeides for å utvikle de lokalhistoriske utstillingene for å imøtekomme en økende interesse. I løpet av 2017 har vi videreført arbeidet rundt forskningsprosjektet om Snartemotekstilene.

Tingvatn ble tatt med i DKS for første gang i 2017. Elevene blir kjent med sine lokale kulturminner og tradisjonshåndverk ved å prøve brikkeveving og plantefarging samt besøke fornminnefeltet. Vikingting ble arrangert for femte gang i mai 2017. I forbindelse med Vikingtinget arrangeres det en skoledag særlig rettet mot 4. og 5. trinn fra nærliggende kommuner. I år deltok ca. 250 elever. Fredag kveld var det fagseminar med foredragsholdere fra inn- og utland i regi av Fylkeskonservatoren. Årets tema var jern, og elevene fikk se blestring av jern og brenning av kullmile. Vikingting er et arrangement i samarbeid med Fylkeskonservatoren og Agder Vikinglag og er del av et fast, årlig program ved Tingvatn. Tingvatn har fått 30 000 kroner i gave fra Sparebankstiftelsen. Midlene ble brukt til å bygge et stegeverksbygg som skal inneholde smie. Bygget ble oppført i løpet av et tradisjonsbyggkurs og vil inngå i formidlingstilbudet. I denne forbindelsen ble det demonstrert tømmerkjøring med hest. Tømmer ble hentet ut av feltet og brukt til smiebygget og gapahuk. Arbeidet med gapahuken og ferdigstillingen av smia gjøres av frivillige.

Kulturskolen er fast bruker av lokalene, og både musikk og kunstundervisning foregår på Tingvatn. Det lokalhistoriske museet ligger som en selvstendig enhet i fornminnefeltet. I 2017 holdt frivillige søndagsåpent ved bygdemuseet.

Frivillig arbeid og samarbeid

Samarbeidet med tilknyttede aktører er av avgjørende betydning for Tingvatn. Også i 2017 har Agder vikinglag med tilreisende vikinger vært en viktig bidragsyter til virksomheten på Tingvatn. Vikingene deltar flere ganger i året og bidrar ved dugnader og arrangementer. Husflidslaget er en viktig samarbeidspartner for å fremme håndverkstradisjoner. Kulturminnedagen ble markert med strikkeutstilling, og i april ble det arrangert en aktivitetmesse hvor lokale viste frem sine produkter og aktiviteter. Sogelagene er viktige i det lokalhistoriske arbeidet. Frivillige historieinteresserte som står uten lag- eller foreningstilknytning er også økende. Det er særlig jernalderinteresserte som kommer sammen på Tingvatn. Dette er et velkomment bidrag til ulike prosjekter.

// Lista museum

Lista museum har flere avdelinger i Farsund kommune. Hovedsetet er Nordberg fort med formidlingsbygg fra 2009. Museet skal se helheten i lokalsamfunnet, naturen og kulturen. Det skal samtidig ta for seg historie, samtid og framtid. Kunst er en integrert del av formidlingen.

Formidling/utadrettet virksomhet

Det har vært mange og varierte aktiviteter på Lista museum i 2017. Besøkstallet, som i de siste to årene har vist en svak nedgang, tok seg opp i 2017 og endte på 16 775 gjester. Tallet på skole- og barnehagebarn var mer enn doblet sammenliknet med i fjor, men det merkes at avdelingen er avhengig av å få antatt tilbud i Den kulturelle skolesekken for å få skolene til å komme. Museet hadde to DKS-opplegg i 2017: *Ikke bare greit*, knyttet til vandretutstillingen om fattigdom, og *Arkeolog for en dag*. I mai ble det avholdt "opptur" som var en aktivitetsdag for minst 250 ungdomsskoleelever på Nordberg fort. Det ble arrangert krigshistorisk omvisning for 9. trinn på Lista ungdomsskole. Det har også vært gjennomført formidlingsopplegg på Hervoll mølle i regi av den lokale skolesekken, hvilket ikke har vært mulig på tre år grunnet dårlig tilstand på mølla. Museet har tilbudet "bli kjent med museet", som betyr at barnehager og voksenopplæring kan avtale omvisning for å bli kjent med hvordan de kan bruke museet. 300 benyttet seg av dette tilbudet. Vi har fortsatt med aktiviteter og de populære barneverkstedene i vinter-, påske- og høstferier, samt aktiviteter hver torsdag i juli.

Museet har ikke hatt noen egenproduserte utstillinger i år. Kunstformidlingen ble ivaretatt gjennom en utstilling produsert og oppsatt av billedhoggeren Jon Aslak Fintland. I februar hadde vi flere

filmfremvisninger av dokumentarfilmen *Lemmebanen på Lista*, som ble laget av Syvertsen/Kjørekleiv, og omhandlet den første flyplassen på Lista bygd under andre verdenskrig. I april ble det avholdt et plantefargingskurs på Nordberg fort under ledelse av Katja Kålheim og Elisabeth Vetland, etterfulgt av nålebindingskafé om kvelden.

Gjennomføringen av *Redningsstasjonens dag* på Østhassel redningsstasjon var en milepæl. Den har ikke har vært arrangert på flere år grunnet redningsstasjonens dårlige stand. Stasjonen er nå restaurert. Lista museum har arrangert to fortidsmiddager med interaktiv og faglig forankret formidling. I mars ble det arrangert en middelaldermiddag, hvor mat tilgjengelig i 1537 ble servert til betalende gjester. I november ble den populære bronsealdermiddagen arrangert for andre år på rad. Lista museum var med i komiteen som sto for markeringen av 200-årsjubileet for Eilert Sundts fødsel, og museet hadde flere arrangementer i regi av jubileet, bl.a. en Fyrlyd-konsert i en av redningsbåtene på Østhassel redningsstasjon. Museet har arrangert flere konserter i 2017, blant annet en Dylan-kveld i august, som ble svært godt besøkt. Vi arrangerte tre naturlosturer i 2017. Turmålene var varierte, fra bygdeborg til Varnes fyr. Alle var godt besøkte. Nevnes må også at museet har holdt flere foredrag i løpet av 2017. HM Dronning Sonja besøkte Nordberg fort 28. oktober i forbindelse med at hun stilte ut sin egen kunst i galleri Lista fyr. Museet holdt julemarked 26. november med godt over 1200 besøkende.

Frivillig arbeid og samarbeid

Lista museums venneforening har fortsatt sitt gode arbeid også i 2017. De arrangerte museumsdagen på friluftsmuseet i Vanse 18. juni. Lista husflidslag arrangerte et fargeplanteseminar kalt *Fargerik helg på Lista* på Nordberg fort. Entusiastene på Listeskøyta kystkultursenter legger ned mye arbeid i dugnadsinnsats. Lista museum har hatt et samarbeid med galleri Lista fyr om kunstaksen. Museet er deltakere i Farsund kommunes reiselivsforum, Farsund 365, samt i styringsgruppen for Utvalgt kulturlandskap Vest-Lista. Også samarbeidet med Lister forsvarshistoriske forening er verdt å trekke fram. Foreningens varierte utstillinger i hangar 45 på Lista fly- og næringspark er et godt supplement til museets egne aktiviteter.

// Flekkefjord museum

Flekkefjord museum består av et skipper- og kjøpmannshjem med gjenstander fra 17-, 18- og 1900-tallet og de nyere Sjøbuene med utstillingssaler, kontorer og magasin. Her vises en rekke temporære utstillinger. Sjøbuene er også arena for konserter, møtevirksomhet, aktiviteter og konferanser. Museet forvalter og formidler fiskeskøyta Solstrand fra 1936. I 2015 åpnet Krambua som nytt publikumstilbud ved museet.

Formidling og utadrettet virksomhet

Med et besøkstall på 8741, en økning på over 1000 gjester sammenliknet med 2016, har besøket i 2017 vært godt. Krambua har bidratt til å stabilisere oppslutningen i sommersesongen. Antallet betalende voksne besøkende er imidlertid sterkt fallende. Økningen finner vi i stor oppslutning fra skoler og barnehager. Spesielt høsten har vært preget av mange aktiviteter og utstillinger som har gitt gode besøkstall.

Flekkefjord museum hadde sesongåpent i perioden 20. juni til 20. august. I denne perioden viste museet sine faste utstillinger samt to sommerutstillinger. I høysesongen var det to ukentlige aktivitetsdager for barn. Også i vinter- og høstferiene arrangeres det aktivitetsdager for barn. Siste lørdag i november hadde museet sitt tradisjonelle juleverksted, et svært populært tiltak. Museet organiserte også aktiviteter under julemarkedet i byen.

Flekkefjord museum hadde flere undervisningsopplegg i 2017. Museet legger spesiell vekt på formidling overfor barn og unge, herunder utvikling av innhold i DKS. Lars Kristian Gulbrandsen/Tatjana var et tilbud til 4-9. trinn gjennom den lokale DKS-satsingen. Det var også heldagstur med Solstrand for 5. trinn. Tilbudet om byvandring for elever ble godt benyttet. I 2017 har vi etablert et samarbeid med Naturmuseum og botanisk hage – Universitetet i Agder. Dette har resultert i to prosjekter innen DKS, ett i Sjøbuene og ett ute i skolene.

Museet viste følgende temporære utstillinger i 2017: Videregående skoles *Årsutstilling*, *Gatekunst* i samarbeid med Smaabyen og uteutstillingen *Street Art* i Øvre park, sommerutstilling med arbeider av Kjell Haukeland, den kulturhistoriske utstillingen *Det sanselige 1700-tallet* og juleutstillingen *Stjerner*. Høsten 2017 sto fattigdomsutstillingen *Ikke bare greit* i Sundeparken. Denne ble godt besøkt av skoler og barnehager. Også ansatte/ansvarlige som arbeider daglig med denne problematikken har vist stor interesse for denne utstillingen. Flekkefjord bystyre ble gitt en grundig omvisning av formidler Birgit Gautschi. I samarbeid med ABUP arrangerte vi et talkshow med tema om det å være annerledes. Dette ble avviklet i SPIRA med stor oppslutning og god pressedekning. Museets nye kafé og butikk, Krambua, har etter åpningen i 2015 etablert seg som et populært møtested i sommersesongen, ikke minst for lokalbefolkningen. I 2017 har Flekkefjord museum hatt egen stand under Julemarkedet i gågata. Her ble Krambua presentert. Mange fikk opp øynene for dette tilbudet. Sjøbuene er brukt av ulike lag og foreninger. I 2017 ble det arrangert flere, seminar, møter og kurs i Sjøbuene.

Museet har i 2017 lagt ned mye arbeid med prosjektet ny lokalhistorisk utstilling. Flekkefjord, som mangler en overordnet historisk utstilling, var tenkt som første sted for realiseringen av Vest-Agder-museets strategi om fornying av de lokalhistoriske utstillingene ved avdelingene. Dessverre lyktes det ikke å få Flekkefjord kommune med på finansieringen. Prosjektet legges derfor inntil videre på vent, og andre avdelinger overtar Flekkefjords plass i køen. Flekkefjord museum vil likevel fortsette med innsamling og dokumentasjon av Flekkefjords historie med fokus på de tema som prosjektbeskrivelsen inneholder.

Frivillig arbeid og samarbeid

Flekkefjord museum har ikke egen venneforening, men har et utstrakt samarbeid med ulike aktører innen kulturminnevernet og andre deler av kulturlivet. Viktige samarbeidspartnere i lokalmiljøet er: Flekkefjord Kunstforening, Flekkefjord Historielag, Flekkefjord videregående skole, ABUP og *Smaabyen* Flekkefjord. Vi har også et godt samarbeid med Flekkefjord kommunes kulturavdeling i forbindelse med avvikling av ulike aktiviteter knyttet til skoleferier. Ellers utføres det en del dugnadsarbeid av slekt og venner.

FORVALTNING

Vest-Agder-museet forvalter totalt 102 antikvariske bygninger, rundt 55000 gjenstander og ca. 228000 fotografier samt fire teknisk-industrielle anlegg: Sjølingstad Uldvarefabrik, D/S Hestmanden, Setesdalsbanen og Kristiansand kanonmuseum. Eierskap til bygg og samlinger ligger i all hovedsak hos stiftelsene og kommunene. Museet har vedtatt en samlingsforvaltningsplan og en fotobevaringsplan som er styrende for arbeidet på forvaltningsfeltet. I tillegg har det blitt utarbeidet en rapport over tilstanden til de fleste antikvariske bygningene som museet forvalter. Rapporten ligger til grunn for prioriteringer innen antikvarisk vedlikehold og bygningsvern.

Arbeid med ROS (risiko og sårbarhet)

Vest-Agder-museet mottok i 2016 tilskudd fra Kulturrådet til å gjennomføre en ROS-analyse ved alle

museets avdelinger. Alle anlegg i museet ble gjennomgått med tanke på risiko og sårbarhet ved uønskede hendelser som brann, tyveri, ran, hærverk, naturskade eller endringer i klima. Det ble utarbeidet en sikringsplan for hele Vest-Agder-museet med formål å beskytte museets anlegg og samlinger mot uønskede hendelser og følger av slike gjennom et langsiktig, systematisk sikkerhetsarbeid. Som et resultat av analysene, foreligger nå en prioriteringsplan med sikringstiltak, der iverksettingen foregår etter vurdert alvorlighetsgrad og mulighet for finansiering. Spesielt brannsikringsarbeid har blitt og blir prioritert, og flere av avdelingene har fått tilskudd fra Kulturrådet og Stiftelsen UNI til nødvendige tiltak.

Bygningsvern og vedlikehold ved avdelingene

Bygningsvernarbeidet koordineres fra Kristiansand museum, der de fleste håndverkere er lokalisert og de fleste antikvariske bygningene ligger. Museet har fortsatt store etterslep på bygningsvedlikeholdet, og håndverkerne ved de enkelte besøksmålene jobber både selvstendig og i team med resten av bygningsverngruppen. Større prosjekter har blitt satt ut til eksterne firma.

Det mest synlige vedlikeholdstiltaket i 2017 på *Kristiansand museum* er maling av to av husene i Bygaden, Skippergaden 111 og Festningsgaden 16. Sistnevnte er egentlig to sammenbygde hus. Det er kun brukt linoljemaling, og arbeidet er gjennomført av et lokalt malerfirma. Museets håndverkere foretok nødvendige reparasjoner av konstruksjon, vannbord og kledninger i forkant av malingsarbeidet.

I tillegg til reparasjoner i forbindelse med malingsprosjektene, er alle tak i Bygaden og på begge tunene sjekket, og små trær er fjernet fra torvtakene. Tetting av tak er første bud i bygningsvern, og det har vært nødvendig med tiltak for å stanse lekkasjer på Trydalstua og Vestre Strandgate 44. Det er rettet en feil med taket på baksiden av Festningsgaden 16. Arbeidet ble gjennomført av en ekstern entreprenør. Taket på blikkenslagerverkstedet er gjennomgått, mange sprukne takstein er byttet og takrennene renses. Dørene på tobakksspinneriet og på Eikentunet er også under reparasjon. Det er ryddet for kratt, og jord er fjernet bak alle bygninger i bakgårdene samt bak kafeen og Vestre Strandgate 44, takket være hjelp fra ressurser på arbeidstilretteleggingstiltak. Dreneringsnett i Bygaden er også kartlagt og spylt åpent. Dreneringsprosjektet fra i 2016 ble avsluttet tidlig i 2017, og nødvendige ekstratiltak for å gi tilstrekkelig drenering i Bygaden er ferdig prosjektert. På Setesdalstunet er det foretatt supplerende drenering knyttet til det fredete Nomelandsloftet.

Under arbeidet med publikumstilrettelegging, finansiert av Gjensidigestiftelsen, ble det lagt ned et trekkerør for strøm fram til Eikentunet. Det er også satt opp flere vannposter med sommervann på tunene. Disse tiltakene letter også flere driftsfunksjoner. Tilstandsregistrering av seks bygg ved Kristiansand museum er gjennomført av Stokk og Stein i samarbeid med museets håndverker. Istandsetting av Børspaviljongen startet opp i 2017, og forarbeid og prosjektering er fullført. Etter anbudsrunder er kontrakt inngått med en ekstern entreprenør, som skal fullføre istandsettingen i samarbeid med museets ansatte.

Stiftelsen Gimle Gård bevilget midler til maling av hovedhuset på *Gimle Gård* i 2017. Oppgaven var for omfattende for museets egen håndverker, og arbeidet ble utført av et eksternt malerfirma. Museet har fokusert på flere mindre oppgaver i 2017; flere vinduer er restaurert, grunnmuren er ferdig kalket og kalkmalt, trappene ved inngangen er skrapet og malt, reparasjon av råteskade ved en av søylene er ferdigstilt. Flere vindusruter måtte skiftes med gammelt glass. Forpakterboligen har også vært i fokus. To vegger og tårnet ble skrapet, og råteskadet kledning skiftet og malt. Brannsikringsanlegget på Gimle, som har vært i drift noen år, blir fremdeles stadig trukket fram som et eksempel på god praksis.

På **Kristiansand kanonmuseum** har Forsvarsbygg nasjonale festningsverk ansvar for vedlikehold av bunkerne og fortet på Møvig, mens Forsvarsmuseet er ansvarlig for vedlikehold av kanonen. Museets driftsleder har i samarbeid med frivillige gjennomført innendørs og utendørs rutinevedlikehold og skjøtsel av uteområder. I 2017 ble ny traktor innkjøpt for å gjøre brøyting og andre praktiske oppgaver lettere å gjennomføre. Betonggulvet til smia er gravd fram for å vise bygningens plassering i fortet. Venneforeningen, i samarbeid med museet, har lagt om veien inn til sambandsbunkeren og begynte med det innvendige arbeidet. Stiftelsen Kristiansand Kanonmuseum har skaffet midler til istandsetting av betongtaket på sambandsbunkeren. Inne i museumsbunkeren er kjølevannsrøret til aggregatet bygd om for å unngå grums.

I 2016 åpnet Kanonmuseets nye attraksjon – en to kilometer lang jernbane som er en reetablering av den gamle ammunisjonsjernbanen på anlegget. De første par sesongene har det vært enkelte justeringer på banelegeme og lokomotiv, men banen har vært i normal drift i 2017-sesongen. Store deler av finansieringen av ammunisjonsjernbanen kom fra private stiftelser, og Kanonmuseet mottok i 2017 gaveforsterkning med 325 000 kroner fra Kulturdepartementet. Departementet bevilget også 2 millioner kroner ekstra til istandsetting av kanonen høsten 2017. Dispensasjon fra fredningsvedtaket er innhentet fra Riksantikvaren, og detaljene ved prosjektet spesifiseres. Midlene vil ikke dekke det totale vedlikeholdsbehovet, men kanonen forventes å være ferdig istandsatt utvendig før sommeren 2018.

Setesdalsbanen har utført et betydelig vedlikeholdsarbeid på infrastruktur og bane i 2017 og ligger i rute etter 10-årsplanen. Følgende arbeider er gjennomført:

- Reetablering av grøft mot Beihølen demning
- Ny planovergang ved Røyknes
- Sporarbeid på jernbanetomten/verkstedsområdet med ca. 400 sviller skiftet
- Svillerbytting hovedspor, ca. 200 sviller
- Forsterkning av skuldrene på sporet med ny masse, spesielt ved vakthytta på Løyning og Beihølen dam
- Rens av linjegrøfter og stikkrenner. Gammel stikkrenne i Otterdalen åpnet
- Krattrydding langs jernbanesporet og fjellrensk
- Skiftet 17 telefonstolper på den gamle telefonkursen

Også når det gjelder bygningsvedlikehold har det blitt utført omfattende arbeider i 2017:

- Taket på Storebu ble ferdigstilt med nytt bølgeblikk
- Stolper er skiftet på kullskuret
- Løs murpuss er fjernet på lokstallen, og ny pussing av fasaden er startet
- Grunnarbeid for ny hall til "gult materiell" er utført, og entreprenør for arbeidene med bygget er valgt
- Utbedring av råteskader på Gyldna freden

Alt rullende materiell (bortsett fra hensatte vogner og lokomotiv) var kontrollert og ferdig til drift før sesongstart, og følgende vedlikeholdsarbeider er gjennomført:

- Restaurering av passasjervogn Co. 333 har pågått gjennom hele året. Drange Snekkerverksted har gjort en fantastisk jobb med å ferdigstille arbeidene på vogna
- Reparasjon og utbedring av seter i passasjervogn Co. 163
- Det har pågått vedlikehold og revisjon av materiellet gjennom hele året, utført av egne ansatte, gjennom dugnadsinnsats og ved kjøp av tjenester

Bane NOR bidrar med betydelige midler til vedlikehold og realisering av en rekke prosjekter på Setesdalsbanen, og både Vest-Agder fylkeskommune og Vennesla kommune har gått inn med ekstra midler til driften på Setesdalsbanen også i 2017.

Mandal museum: På Vigeland hus har innvendige vegger og tak i servicebygget blitt malt. Vigeland hus AS har istandsatt deler av hovedhusets gavlvegg mot vest og skiftet kledning på deler av uthuset.

I Andorsengården har alle vindusrammer (totalt 44 stk.) i hovedhusets andre etasje mot sør og i tredje etasje mot vest blitt demontert og istandsatt. To vinduskarmer er også demontert og istandsatt. Vindusrammene tilbakeføres vinteren/våren 2018. Mandal kommune har istandsatt og sikret balkong i hjørnet mellom økonomibygningen og pakkhuset. Det jobbes med et forprosjekt for istandsetting av steintrappene på Andorsengårdens hovedfasade mot sør og med forprosjekt på økonomibyggets gavlvegg mot nord. Firma LavTOX har tatt prøver med tanke på sopp og råte i Andorsengården. Det har også blitt gjennomført betydelige sikringstiltak i Andorsengården.

På *Sjølingstad Uldvarefabrik* har det pågått forskjellige vedlikeholdsarbeider gjennom året. Vi har arbeidet aller mest med rengjøring og istandsetting av det store kardeverket fra 1947. Alle maskinene på Sjølingstad vedlikeholdes ved drift og begrenset produksjon. Dette gjelder vevstolene og andre maskiner, så som kardeverk, hesple- og konemaskin, spinnemaskin, plyssemaskin og tvinnemaskin. Riksantikvaren bidrar med betydelige midler både til forvaltning, drift og vanlig vedlikehold på fabrikken, og til ekstraordinære vedlikeholdsprosjekter. De har gitt ekstra prosjektmidler til drenering rundt bygningsmassen, restaurering av vinduer i spinneribygningen og skifting av sviller i rørgata bak fabrikken.

Det er tatt full service og byttet filter på dampkjelen. Det var krav om oppdatering av det elektriske anlegget etter kontroll. Ny stålplate til arbeidsbenk ble laget til verksted etter ROS-analysen. Fargekaret ble overhaldt med nye pakninger og lager, gamle kraner i vaskeriet ble overhaldt, og nye fester på stålbjelke og topphatt til kranbjelke i mellombygg ble laget her på huset. Samtidig med istandsetting av kardeverket, ble det foretatt sortering av beslagene som lå på loftet. Det ble også sveiset nytt tannhjul til det lille kardeverket. Trykktanken i Disponentboligen ble reparert etter en lekkasje. Uteområdet er gruset, og nye planker med stålfester ble laget til den nederste demningen. Etter kontroll fra Fylkesmannen, fikk vi pålegg om å sikre mot oljelekkasje. Det ble lagt ned nye rør for fyringsolje til dampkjelen, sikret med rør i rør i tilfelle lekkasje. Rengjøring av og service på kloakkrenseanlegget samt UV-anlegget er tatt, i tillegg til årlige kontroller på brannsikkerhet.

Lista museum fikk innvilget søknad om midler til istandsetting av Østhassel redningsstasjon fra stiftelsen UNI i 2017. Slippen er ferdig restaurert, og tømmer for avstivning er preparert og blir for tiden saltvannsimpregnert. Waages hus har blitt skrapet og malt. Verksted for museets håndverker og utvidelse av magasin i det gamle museumsbygget i Vanse ble påbegynt. Skogrydding ble utført på friluftstunet i Vanse.

Ved *Flekkefjord museum* har vedlikehold av museumsskøyta Solstrand blitt utført etter vanlige rutiner, med løpende vedlikehold og en årlig slippsetting i Egersund. I Christoffer Beers hus ble gulv og vinduer malt innvendig. Til dette prosjektet har Flekkefjord museum fått tilsagn om 200 000 kroner i støtte fra Stiftelsen UNI. I tillegg har Flekkefjord kommune sørget for restaurering av hoveddør og hagejerde. I denne forbindelse blir det også laget nytt inngangsparti til museet.

Gjenstandsforvaltning og fotobevaring

Samlingsforvaltningsgruppen består av de som er ansvarlige for registrering på den enkelte avdeling og de som til enhver tid arbeider med registrering i VAM. Gruppen har hatt ett møte i 2017, hvor tema var farlige stoffer i samlingen og informasjon om HMS og verneutstyr med tanke på arbeid med museumssamlinger.

Registrering i Primus

Primus har ved enkelte avdelinger vært brukt i mange år allerede. Primusregistreringene bærer preg av at det er mange forskjellige personer som har foretatt registreringer, og det er stadig behov for redigering av tidligere poster. Det totale antallet nye primusregistreringer for 2017 gjenspeiler ikke

fullstendig arbeidet som har skjedd i Primus i 2017. Flere gjenstander som tidligere var registrert uten bilde har fått lagt til bilde, og flere gjenstander som har vært dobbeltregistrert har blitt slettet. Dette gjelder og fremst for Kristiansand museum og Gimle Gård.

Samlingsforvaltningsgruppen har hatt en gjennomgang av tallmaterialet knyttet til gjenstandsmassen og skaffet en bedre oversikt. Gjennomgangen har vist at antall gjenstander i museet er noe lavere enn det vi tidligere har operert med. Totalt har VAM ca. 55 000 gjenstander. Av disse er 27 000 registrert. Totalt har VAM 16 912 registrerte gjenstander i Primus i 2017. Det er en økning på 952 gjenstander fra 2016.

DigitaltMuseum.no

Det publiseres jevnt på DigitaltMuseum (DM) i forbindelse med registrering. Flere av registreringsprosjektene har egnet seg for publisering på DM, noe som gjenspeiles i et høyt antall nye publiseringer. Det har også blitt publisert flere artikler på VAMs nettsider som omhandler en eller flere gjenstander fra samlingene. Mange som gir gjenstander til museet ønsker at de skal stilles ut. Det viser seg at DM er et godt alternativ.

Det har blitt produsert tre nye digitale utstillinger i 2017: *Eventyrlig tinn, Den er drøy og billig og skummer lett og villig* om såpeproduksjon i Mandal og Kristiansand og *Tekstilprøver fra Sjølingstad Uldvarefabrik*. Alle utstillingene er laget som en del av et registreringsprosjekt. Det er en fin metode å lage utstilling på DM når registratoren allerede har jobbet mye med en gjenstandsgruppe. Det jobbes kontinuerlig med å ta nye bilder av allerede registrerte gjenstander, også med tanke på publisering på DM. Dessverre er en rekke av våre registreringer uten bilde. Per 01.01.2018 hadde VAM til sammen 3211 gjenstander tilgjengelig på DM. Det er en økning på 1244 gjenstander fra 2016.

Fellestiltak og "bootcamps"

I 2017 ble tiltaket med rullerende samlingsforvaltning, såkalte bootcamps, videreført. Det ble gjennomført tre bootcamps i 2017. I mars ble det jobbet over to dager i Flekkefjord, hvor arbeidet med å tømme loftet i "gamlehuset" fortsatte. Rundt 100 gjenstander ble rengjort, fotografert, registrert og fraktet til magasin i Mabergåsen. Flere av disse gjenstandene var allerede registrert i Primus, men manglet bilde. Det totale antallet nye registreringer i Flekkefjord økte ikke så mye som følge av arbeidet, men antallet registreringer med foto og publiserte gjenstander på DM steg. I oktober jobbet teamet to dager ved Mandal museum, hvor samlingen med skipsmodeller ble registrert, pakket og senere fraktet til magasin. I desember samlet teamet seg på Setesdalsbanen hvor det store arbeidet med organisering av magasinet fortsatte. Arbeidet med å legge inn registreringene i Primus påbegynnes vinteren 2018.

VAM har i 2017 hatt to registratorer, begge utdannede malerikonservatorer. Registratorene har gjennomført flere store og små prosjekter gjennom året og følger et skjema med planlagte prosjekter. Blant disse prosjektene var registrering av hatter/hodeplagg og registrering av innrammede bilder på Kristiansand museum. På Gimle fortsatte jobben med registrering og tilstandsvurdering av malerier, og alle maleriene i andre etasje er nå gjennomgått. Tre malerier ble vurdert slik at det er behov for konserveringstiltak, som så også ble utført.

Sorteringen og registreringen av prøvebøkene på Sjølingstad som en del av opprydningen på tekstilmagasinet på Sjølingstad har fortsatt noe i 2017, med den siste registreringen av prøvebøkene. Ved Mandal museum har arbeidet med å ta igjen et stort etterslep begynt. Et av tiltakene er å registrere Holmegaards samling i Primus; denne er fra tidligere registrert på katalogkort. Ved Kristiansand museum fikk vi hjelp av to frivillige til å gjennomgå inntaket fra Løveapoteket i Kristiansand fra 1994. Gjenstandene var registrert, men ikke fotografert, og var lagret under særdeles

dårlige forhold på kaldtlageret. Til sammen er 312 gjenstander gjennomgått med mer utfyllende registrering, foto og publisert på DM. I tillegg er gjenstandene pakket forsvarlig og plassert på Sagmyra.

Et større fellesprosjekt ble gjennomført i oktober/november med bevaring av tekstiler og arkiv på Høie fabrikker, hvor samlingsforvaltningsgruppen jobbet sammen for å dokumentere fabrikkens produksjon. Dette resulterte i et stort inntak, men materialet må gjennomgås på nytt. På grunn av tidspress kunne vi ikke være selektive, og en grundig gjennomgang vil trolig minske inntaket betraktelig.

I tillegg har det blitt jobbet med registreringer ved avdelingene. På Kristiansand museum arbeides det kontinuerlig med å registrere et etterslep fra tidligere inntak. Det er også en prioritert oppgave å fotografere gjenstander som mangler foto i Primus. Samme tiltak er i 2017 også gjennomført på Gimle, hvor mange gjenstander er registrert, men alle mangler foto i Primus.

Inntak av nye gjenstander i 2017

Restriktiv inntakspolitikk gjelder ved avdelingene, og alle tilbud om gaver til museet skal vurderes nøye. Totalt inntak i 2017 er 83 nye gjenstander. De to største inntakene var supplering av samlingen knyttet til Løveapoteket i Kristiansand i forbindelse med dette prosjektet (37 gjenstander) og kjoler fra Marnar Konfeksjonsfabrikk i forbindelse med dokumentasjon av bedriften og utstilling (22 gjenstander). I tillegg ble det gjort et hasteinntak på Høie fabrikker i Kristiansand. Dette må gjennomgås for å sortere hva som er gjenstand og hva som er rekvisitt eller arkivmateriale. Dette arbeidet er planlagt i 2018.

Fotosamlingene

Arbeidet med museets fotosamling pågår kontinuerlig i regi av museets fotograf som har en delt stilling med ansvar for både museets samling og Agderbilder.no, tidligere Digitale Bilder i Agder, DBA. I tillegg jobber en frivillig 20 timer/måned med digitalisering av bilder. Det er blant annet gjort et stort arbeid med fra arkivet etter Dagfinn Pettersen, noe som også har resultert i en utstilling på Torvet i Kristiansand.

Samlingsforvaltning ved besøksstedene

Kristiansand museum: I 2017 har arbeidet med å ta igjen det store etterslepet på registrering fortsatt, og fokus har vært på å registrere inntak fra tidligere år, samt legge til foto på allerede registrerte gjenstander i Primus. I tillegg til avdelingens konservator har begge registratorene ved VAM jobbet med avgrensede prosjekter ved avdelingen. For 2017 kan det nevnes registrering av gjenstander fra frisører i Kristiansand, hatter og andre hodeplagg, såpeformer og tinngjenstander og innrammede bilder. Flere nye gjenstander ble tatt inn, blant dem gjenstander til supplering av samlingen fra Løveapoteket og et Miles Gemini fly. Samlingen fra Løveapoteket har vært spesielt i fokus i år. Gjenstandene er flyttet fra dårlige forhold på kaldtlageret, fotografert, registrert ved hjelp fra to frivillige etterkommere av giveren, forsvarlig pakket og lagret på Sagmyra. Miles Gemini-flyet befinner seg på Kjevik. Det restaureres av en gruppe frivillige under veiledning av VAMs konservator og skal stilles ut der i 2019.

Det ble produsert to nye utstillinger på DigitaltMuseum om gjenstander fra avdelingen, en om tinn og en om gjenstander knyttet til fabrikkproduksjon av såpe. Konservatoren og registratorene har også formidlet sine arbeid gjennom flere korte artikler i nyhetsspalten på avdelingens nettside om portrettmalerier av familien Mechlenburg, tinngjenstander, kyser, et gulvur av kristiansandsurmaker Niels Christian Heede, gjenstander fra frisørsamlingene, kammer av skilpaddeskjell og farlige stoffer i Løveapoteksamlingen.

På magasinet Sagmyra er nye reoler montert og rydding og systematisering av magasinet fortsetter. En gjennomgang og sortering av ovnsplatene er påbegynt. Skomakerverkstedet fra Holbergs gate er nå flyttet til museet, og Teleutstillingen i Henrik Wergelands gade 29 er nedpakket og utlånte gjenstander returnert til Telemuseet i påvente av at skomakerverkstedet skal installeres der.

Samlingen ved **Gimle Gård** er enn sluttet samling, og nye gjenstander tas ikke inn. 930 av gjenstandene på Gimle er registrert i Primus. Det er ikke lagt foto ved alle registreringene, og i 2017 har det vært fokus på fotografering av allerede registrerte gjenstander. 106 gjenstander er tilgjengelige på DigitaltMuseum. I 2017 har det også vært arbeidet med malerisamlingen. Alle er fotografert og tilstanden dokumentert. Ett, «David vender tilbake med Goliats hode», har blitt gjenstand for omfattende restaurering i museets regi.

Fagseksjonen i Vest-Agder-museet har fortsatt arbeidet med gjennomgang av magasinet på **Setesdalsbanen**, med rydding og registrering av gjenstander og rekvisitter som formål.

Det jobbes kontinuerlig med organisering, registrering, pakking og magasinering av gjenstander i **Mandal museums** gjenstandssamling, både av ansatte på avdelingen og med god hjelp fra fagseksjonens registratorer. I 2017 har alle museets båtmodeller blitt registrert i Primus og plassert på magasin. Flere gjenstander fra Holmegaards samlinger, som har vært lagret på midlertidig sted, er pakket om, registrert i Primus og flyttet til magasin.

Ved **Lista museum** har man hovedsakelig jobbet med å skaffe oversikt over og registrere og katalogisere redskap og husgeråd: Det har også blitt jobbet med avdelingens myntsamling og bøker.

Ved **Flekkefjord museum** har flere gjenstander blitt registrert gjennom en bootcamp. Avdelingen rår over en fotosamling på om lag 20 000 enheter, derav ca. 3500 er registrert i Win-Regimus, det gamle registreringssystemet. 4000 enheter er skannet. Under arbeidet med ny lokalhistorisk utstilling har vi mottatt en del gjenstander som ville vært svært relevant for utstillingen.

Magasin og konservering

Vest-Agder-museet har flere magasiner, både i Kristiansandregionen og på Lista. I Kristiansand står magasinet på Sagmyra sentralt. Her har det vært jevnlig oppgraderinger av interiøret og opprydding i 2017, blant annet for å skape plass for nye inntak som Løveapoteket og en større samling hatter.

I Listerregionen er magasinene Mabergåsen og MSG – magasinet for store gjenstander – de viktigste, med Mabergåsen som museets mest moderne. Mabergåsen har vært kontinuerlig vedlikeholdt og oppgradert med tanke på sikkerhet og systematisering innvendig. Både her og på Sagmyra har magasinene blitt enda bedre organisert og oppgradert med tanke på innredning. Flere samlinger er gjennomgått, blant dem en samling av ovner.

Magasinforholdene er generelt sett langt fra tilfredsstillende. Totalt rår Vest-Agder-museet over omtrent 2500 kvadratmeter med magasinplass. Behovet er mye større, og flere mindre magasiner er ikke tilstrekkelig tilrettelagt for funksjonene de skal fylle. Også 2017 har derfor blitt brukt til å fortsette arbeidet mot etableringen av et nytt magasin. Museets konservator med ansvar for konservering og restaurering har i løpet av 2017 utført flere restaureringsoppgaver og gitt råd til eksterne institusjoner som har henvendt seg til museet. Flere samarbeidsprosjekter med andre institusjoner er gjennomført. Flere malerier har blitt konserverte av våre registratorer, som er utdannet malerikonservatorer.

FORSKNING OG DOKUMENTASJON

Vest-Agder-museet er per definisjon en forskningsinstitusjon, og forskning skal være et redskap i utviklingsarbeidet ved museet. Forskingen er forankret i museets forskningsplan som følges opp av konservatorene. Det er et uttalt mål at flest mulig av museets konservatorer skal ha NMF-godkjenning. De siste fire av museets konservatorer som ennå ikke har fått godkjenningen, jobber nå målrettet for den.

I 2017 har vi videreført sammenhengende forskningsuker for å gi konservatorene anledning til å jobbe i samme miljø og over lengre tid med skriveprosjektene. Forskning, forvaltning og formidling komplementerer hverandre i størst mulig grad ved at forskningsresultater brukes aktivt i formidling, og ved at det også forskes på våre gjenstander. Forskning og dokumentasjon i 2017 var hovedsakelig knyttet til militærhistorie, industrihistorie, plastbåt og museumsetikk.

Årbok og publikasjoner

I 2017 har Vest-Agder-museet utgitt to publikasjoner i serien, *Kulturhistoriske refleksjoner*, som gis ut i samarbeid mellom Vest-Agder-museet og Fylkeskonservatoren i Vest-Agder. Serien har blitt utvidet i 2017 med en ny kategori som rommer håndverksteknikker.

Årets første publikasjon, som tilhørte denne kategorien, ble lansert i slutten av februar og handlet om nålebinding. *Med en nål. Bli kjent med nålebinding* ble oversatt og presentert av Katja Kålheim, kjent fra NRK-serien *Anno*, som deretter reiste på turné for å presentere boka og holde nålebindingskurs. Boka ble svært godt mottatt. Den 8. mai, like etter at salutteringen var ferdig på Odderøya, ble den nyeste publikasjonen til Vest-Agder-museet lansert og presentert. *Nøytralitetsvakt. En registrering av minnesteiner og inskripsjoner* er ført i pennen av Normann Liene og falt under kategorien *Kulturhistoriske refleksjoner – levd og lært*.

Prosjekter

I 2017 ble samarbeidsprosjektet knyttet til *Ikke bare greit? Om å være fattig på Sørlandet* avsluttet. Prosjektet har vart i tre år, og samarbeid med to andre museer har vært viktig for metodeutviklingen. Resultatene er oppsummert i form av en film som nå foreligger på norsk og engelsk. Samtidig som dette prosjektet ble avsluttet, har vi startet et nytt samarbeidsprosjekt med tittelen *With Identity on the Line*, i større skala, med flere samarbeidspartnere fra seks europeiske land. Sentrale spørsmål er hva som er nøkkelfaktorene for et vellykket samspill mellom museer og lokalbefolkningen, når er tiden moden for å ta opp et tabubelagt tema, og hva avhenger svaret av? Og hva med de museumsprofesjonelle selv: Hvilken relevans har deres egen tilknytning til nærmiljøet og temaet for formidlingen og samspillet med befolkningen? Prosjektet tar sikte på å svare på disse spørsmålene gjennom et samarbeid mellom ti museer og to universiteter samt innhenting og implementering av eksternt, tverrfaglig kompetanse.

Forskernettverk

Vest-Agder-museet har også i 2017 fulgt opp samarbeidet i Forskernettverk Agder. Museet er representert sammen med Universitetet i Agder, Statsarkivet i Kristiansand og Aust-Agder museum og arkiv. Årets Agderseminar ble holdt på Kuben i Arendal i oktober og hadde temaet *Opprør og opposisjon under enevælde og demokrati*. I 2017 ble for første gang artikkelsamlingen etter Agderseminaret utgitt som en digital publikasjon. *På vandring og på flukt. Migrasjon i et historisk perspektiv*, artikkelsamlingen etter forrige års Agderseminar, ble utgitt som open access på Cappelen Damm Akademisk og lansert under seminaret 2017.

STØTTE OG TJENESTER TIL EKSTERNE AKTØRER OG MUSEER

Prosjektmidler til små museer og andre aktører på det kulturhistoriske feltet i Vest-Agder

Museer uten fylkeskommunalt driftstilskudd, lag og foreninger og andre ikke-kommerielle aktører, som har et kultur- eller naturhistorisk prosjekt de ønsker å realisere, kan søke Vest-Agder-museet om prosjektstøtte. Den årlige rammen er på 200 000 kroner, og i 2017 ble midlene utlyst i to omganger, 1. februar og 1. september. Disse prosjektene fikk tilskudd:

Tildelinger 1. søknadsrunde, kunngjort på vestagdermuseet.no, 16. februar 2017:			
Søker	Kommune	Prosjekt	Tildeling
Listeskøyta kystkultursenter, John B. Jacobsen	Farsund	Bokutgivelse: <i>I lys av fyren</i>	12 000 kr
Knabenprosjektet	Kvinesdal	Markedsføringstiltak	18 500 kr
Lindesnes bygdemuseum/ Kulturtorvet	Lindesnes	<i>I skulptørens verksted</i>	37 500 kr
Søgne zoologisk-geologiske museum	Søgne	Utbedring av utstilling	10 000 kr
Minne kultursenter	Åseral	Utvikling av pedagogiske opplegg	22 000 kr
		Totalt	100 000 kr

Tildelinger 2. søknadsrunde, kunngjort på vestagdermuseet.no, 11. oktober 2017:			
Søker	Kommune	Prosjekt	Tildeling
Lista Husflidslag	Farsund	Fargekurs	5000 kr
Knaben Gruvemuseum	Kvinesdal	Filmer i utstilling	20 000 kr
Kulturtorvet	Lindesnes	Montering bronseskulptur "Havhesten"	25 000 kr
Lista Naturmuseum	Farsund	Montrer til utstilling	30 000 kr
Utvandremuseet	Kvinesdal	Datautstyr	12 500 kr
		Totalt	92 500 kr

Det var satt av 100 000 kroner til høstens søknadsrunde, men kun fem søknader oppfylte utlysningskriteriene. Samtlige fikk derfor tildelt fullt beløp på sine søknader. De resterende kr 7 500 vil bli benyttet til kurs for museer og kulturhistoriske aktører i Vest-Agder på et senere tidspunkt.

Tjenester til eksterne samarbeidspartnere og museer

VAM yter også råd og faglig bistand. Tjenesten er gratis og er tilgjengelig for museer, lag og foreninger og andre som arbeider med kulturhistorisk materiale og formidling. Museet tilbyr i tillegg utlån av utstillingsutstyr og utskriftstjenester til sterkt reduserte priser, til andre museer og samarbeidspartnere. I 2017 har det blitt gitt hjelp til utforming og produksjon av informasjonsskilt til Harkmark mølle i regi av Fortidsminneforeningen. Vi har også blitt konsultert i forbindelse med utstilling om Luther i Vanse kirke. Prosjektet ble imidlertid ikke realisert i første omgang. Videre har vi gitt råd angående aktiviteter i steinalderutstillingen ved Søgne Gamle Prestegård og i tilknytning til pedagogisk opplegg samt brikkevevopplæring ved Minne kultursenter i Åseral. Hægebostad bygdemuseum har fått skilthjelp. Ulike aktivitetskasser knyttet til forskjellig håndverk er under utvikling. Dette tiltaket vil utvide museenes aktivitetstilbud til publikum.

Museet avholdt kurs i samlingsforvaltning i 2015, og vi får fremdeles mange henvendelser fra ubemannede museer som følge av dette. Det gjelder spørsmål om primus, merking av gjenstander og generell oppfølging av hvordan frivillige kan jobbe enkelt med samlingsforvaltning ved museene. Også innen bygningsvern bistår VAM med rådgivning og veiledning.

AGDERBILDER.NO

Digitale Bilder i Agder (DBA) skiftet i 2017 navn til agderbilder.no. Bildebasen har også i 2017 vært betjent av museumsfotograf Arve Lindvig med en stillingsbrøk på 50 %. Ved utgangen av året finner vi drøyt 58 500 bilder i basen. Det er en økning på ca. 2500 bilder i løpet av 2017, hovedsakelig bilder fra arkivet etter Dagfinn Pettersen, men også bilder fra nytt medlem, Lillesand by- og sjøfartsmuseum, og fotografier fra et tysk album med motiver fra okkupasjonen i vårt distrikt i 1940. I løpet av 2017 har vi delt 560 bildefiler med 128 kunder som har bestilt bilder fra basen. Vi har i 2017 fortsatt å praktisere "første bilde gratis" til privatkunder. Det har kommet inn over hundre e-poster med tilleggskommentarer eller rettelser til bilder. Disse er tilført bildene som vises på nettstedet agderbilder.no. I løpet av 2017 har det blitt skannet ca. 1800 bildefiler med tanke på fremtidig publisering på nettstedet. Blant disse finnes bilder fra Fotomagasinets/Odd Jensen, private albumbilder og bilder fra mandalsfotografen Anna Halling.

I tillegg til håndtering av kundehenvendelser, digitalisering og bearbeiding av bildeinformasjon, har Agderbilder vært synlig gjennom foredrag, presentasjoner og levering av bilder til publikasjoner. Det er levert bildeutvalg til Peter Lukas' bøker med tema "Forandring..." og til jubileumsbok for Vest-Agder idrettskrets. Ved gjenåpningen av Torvet i Kristiansand i august satte vi opp en friluftsutstilling med bilder av fotograf Dagfinn Pettersen – rundt 100 fotografier, hovedsakelig fra frigjøringsdagene i 1945, og med oppfordring til publikum om å bidra med informasjon til bildene. Utstillingen fikk meget god respons. På over 50 av Dagfinn Pettersens bilder har vi nå fått beskrivelser av hendelser og navn på personer som vi tidligere ikke hadde.